

Pribojszky Mátyás

A mesemondó

novellák

TARTALOM

Balogpusztán gólyafészek

Bence beszélni tanul

Durvaság

A gyár

Házi múzeum – falun

Hét nap boldogság

Húsvéti locsolkodás

Az iskola

Közös képviselő

Közös vagyon

A különdíj

Külvárosi fagylalt

Mephisto Budapesten

A mérkőzés

A mesemondó

A nyilatkozat

Nyílt levél egy Csomagküldő Szolgálat vezetőjéhez

A példakép

Perpatvar

Spenót

A szövetség

A tanyasi kerítő

Zseni, alulnézetben

Balogpusztán gólyafészek

A konyhaajtó csapódását hallva a kislány felébredt álmából és rettegve menekült megszokott búvóhelyére, a széles konyhaasztal alá. Zsenge öt évének tapasztalatából tudta, ha apuka így érkezik haza, kiabálva, akkor anyuka sírni fog, veszekednek és ő is nagyon kikap. Apuka majd felborogatja a székeket, anyuka jajgat, s ha ő nem pucol időben rejtekébe, a konyhaasztal alá, akkor lesz ám ne mulass. Kipislogott a lecsüngő terítő alól. Apuka támoltyogva állt a konyha közepén, kezében vastag botot tartott, homlokáról csurgott a vér.

– Hol vertek meg már megint, te részeg állat, te Isten átka? – hallotta anyuka sikongatását. – Bár agyonütöttek volna! Hajnalban kell hazajönni? Hogy nem sül ki a szemed a szégyentől!

– Adj ennem! – mordult apuka haragosan.

A kislány tovább leskelődött: iszonyodva látta, hogy apuka fenyegetően magasra tartja a botot és ütni készül. Anyuka merészen eléje toppan: – Üss meg, ha mersz, te senkiházi! Ha a családodat nem tudod eltartani, legalább verekedni tudj, másra úgy se vagy jó.

– Vacsorát! – üvöltött apuka még hangosabban.

– Miből, te gyalázatos? Ne, itt az üres tenyerem, zabálj belőle! Ettél volna ott, ahol berúgtál! Dögölj éhen! Bánom is én! Örülök, ha a gyerekek tudok adni üres kenyeret. Vagy már tőle is sajnálod?

– Nem érdekel a kölyköd! Kellett megszületnie? Nekem nem hiányzott. Bár az Isten vinné vissza oda, ahonnan idepottyantotta.

A kislány ebből annyit értett, hogy apuka szeretné, ha ő nem lenne. Akkor miért engedte, hogy a gólya néni leszálljon a kéményre, ahogyan anyuka mesélte, miért nem zavarta el, ahogy őt szokta?

Az asztalon nagyot csattant a bot – a kislány még jobban összehúzta magát. Csak nehogy észrevegyék, hogy itt lapul!

– Én tehetek arról, hogy nincs munkám? – ordította apuka. – Nézd meg, az egész Balogpuszta áll, senki se dolgozik. Tudhatod, ott gürcöltem látástól vakulásig a földön. Én vertem el jéggel a termést? Én döglesztettem meg a jószágot? Az Isteneden kérd számon, ne rajtam! Hol a gyerek? Hol az az átkozott kis csipás? Hová dugtad?

– Mit tudom én, keresd meg. Az előbb még aludt, de te felijesztetted – válaszolt vissza anyuka.

A kislány most rémült meg igazán. Ha apuka keresni próbálja, az első lesz, hogy benéz az asztal alá.

Valóban így történt. Apuka bepiszkált a bottal:

– Hé, ott vagy? Gyere elő! Gyere elő, mert... ! Kifelé!

A kislány négykézláb mászott ki az asztal alól. Egyetlen szál ingecske fedte kiéhezett, sovány testét. Vékony mellkasán átvilágítottak a bordák. Nagy szemeit könnyörögve függesztette a dühöngő apukára.

– Miért bújtál el? Miért nem alszol, mi?

– Mert ... mert féltem – szepegte a kislány – Apuka haragszik...

– Haragszom hát! Na és? Mi közöd hozzá? Eredj innen, látni se bírlak, pusztulj előlem. Nekem ne hallgatózz az asztal alatt, mint egy tolvaj. Mars az udvarra, mert...! – Hatalmas, lapátnyi markával megragadta a vézna kart és a kislányt egyetlen mozdulattal kipenderítette a küszöbön a hűvös éjszakába.

– A gyereket ne bánts! – rikoltotta anyuka. – Akkor már inkább engem üss, ne azon az ártatlanon töltsd ki a keserűségedet. A lányod nem tehet arról, hogy ilyen nyomorultul élünk.

A kislány tanácstalanul toporgott. A hajnali derengésben még jobban félt, mint az asztal alatt, de visszamenni se mert. Tudta mi következik: apuka verni fogja anyukát, aztán egyszerre csak ráborul az asztalra és sírni kezd. Anyuka is vele sír, de vele nem törődik senki.

Eszébe jutott a gólyafészek, amit a tanya mögötti magas akácfán mutatott neki anyuka. Még most is hallja a szavait:

– Látod, kicsim, ott lakik a gólya néni, aki téged hozott nekünk.

Csöppnyi lábát szúrta a tanyaudvar kemény földje, de nem bánta, megszokta. Csoszogva osont az akácfa felé. Már messziről látta, hogy a fészek fölé hajolva két gólyamadár áll és csőrükkel a fészekben kotorásznak. Vajon melyik a néni? Az egyik most kiterjesztette a szárnyát, suhogva felröppent. A másik madár a nyakát nyújtogatta és a kislány úgy érezte, hogy egyenesen rá néz. Akkor biztosan ez a néni. Ettől felbátorodott és futni kezdett.

A fához érve letérdelt, ahogyan anyukától tanulta, amikor esténként imádkozni szoktak és halkán mondani kezdte

– Kedves jó gólya néni, szépen kérlek, vigyél engem vissza! Apuka nem szeret engem és csak veszekszenek és ő is mondta, hogy én nem kellek neki, látni se akar. Vigyél engem vissza oda, ahonnan hoztál, drága jó gólya néni!...

A gyereke reggel találtak rá. Aludt. Arca pirosan tűzelt, nehezen, sítolva szedte a levegőt.

Az apagólya friss békát hozott a szájában. Az anyagólya kelepelve fogadta, aztán mindketten lehúzódtak a fiókák közé.

Lentről hallani lehetett, miként örül egymásnak a békés kis család Balogpusztán – a gólyafészekben.

Kelt, 2005

Bence beszélni tanul

– Mit betyárokodsz már megint? – kérdezem a kisfiút, immár sokadszorra. Ilyenkor mindig dögönyözés következik, amit imád.

A fiúcska mosolyogva néz rám, nem érti a szavaimat, vagy ha érti is, felfogni képtelen, hiszen még csak a napokban múlt két éves. Megriszálja pelenkás fenekét és kurjantva elindul a konnektor felé.

– Nem szabad, Bence! – szólok rá. – Megrázza a kezedet!

Bence figyelmesen vizsgálgatja csöppnyi ujjait. Megint rám mosolyog, kedvesen, csibészesen, mint aki jelzi: rendben van, akkor majd keres mást, még tilosabbat, még veszedelmesebbet, s már repül is a falhoz támasztott szobalétrához, kapaszkodna rá, nem is sejtve, hogy elég egy rossz mozdulat és hanyatt dől vele. Bence még nem érzi a veszélyt, de már kacérkodik vele. Elviszem onnan.

Most a telefonhoz lopakodik, keze lassan, centiről centire nyúl a kagyló felé, közben szeme sarkából rám sandít, látom-e, miben sántikál. Látom hát és fejemet ingatva jelzem: azt sem szabad.

Elkedvetlenedik. Leül a sarokba, magával cipeli kedvenc maciját és annak panaszkodik valamilyen számomra érthetetlen nyelven.

– Bence, gyere ide, beszéljessünk! Kérlek...

Látom, megsértődött. Először ügyet sem vet rám, mintha nem hallaná, vagy nem neki szólna a felszólítás. Aztán, amikor megismétlem, kelletlenül feltápáskodik és a macit hozzám dobja.

– Mánnyá!... – gügyögi durcás képpel – Gyugyuma!

– Jól van, Bence – hagyom rá –, válaszolj nekem, mi szeretnél játszani? – és már nyúlok a derekához, hogy magasba emeljem.

Elhúzódik, felkapja a piros mentőautóját és diadalmasan felmutatja:

– Otó!... Otó!... Mánnyá! Kéjem... tessé..

– Köszönöm, Bence! Nagyon szép! Kié az autó?

Csodálkozik, felém csap a levegőbe. Haragosan kijelenti:

– Mánnyá! Otó! Kéjem!

– Tessék, a tied. Tudod, mit jelent az, hogy *enyém*?

Természetesen a kérdés meghaladja az értelmét, én sem gondolom komolyan, csak beszélek hozzá, hogy szokja, tanulja a szavakat.

– Figyelj, Bence, kié ez az autó?

– Mánnyá – feleli bizonytalanul.

– Nem mánnyá, hanem *enyém*. Mondd szépen: enyém. Enyém. Enyém! – lassan, szótagolva ejtem ki. – E-nyém!

Pici szája görcsösen rándul, próbálja formálni a nehéz betűket.

– E...nnya! Ennye! Mánnyá!

– Nem jó! Mondd még egyszer: enyém.

– E...ny...em.

– Ügyes vagy, Bence! Nagyon szépen mondtad! – ölelem magamhoz, de ő azonnal kitépi magát és kedvenc macijával rohan a sarokba, ott szajkózza a türelmes kis jószágnak:

– Ennyem... enyem... enyém... mánnýá... nem jó... enyém – és ujjjaival fenyegeti a plüss-állatkát.

Nézem a kisfiút, amint magába merülve ízlelgeti az újonnan tanult szót. Valamit motyog is hozzá, kiegészíti, bővítgeti, s közben a macit erőteljesen megrázza, amiért az nem ismétli vissza. Most tanul, vagy fegyelmez? – tűnődöm. Az arca már parancsoló, hiszen van egy „beosztottja” – a kis maci –, aki felett ő az úr, rendelkezik vele, akár meg is büntetheti, aminthogy teszi is e pillanatban: az ártatlan játékot váratlanul a kiságyhoz csapja.

– Enyém! – rivall rá, aztán megszeppenve felém fordul, az igazi „hatalom” felé. – Enyém... – pittyegeti és hízelkedve elmosolyodik. Kinyújtott karral a macira mutat és rosszállóan kiáltja: *mánnýá!* Aztán hozzám: *enyém!* – jelezve, hogy ő mennyivel okosabb, mint amaz.

Nézem a gyereket és gondolkodom. Íme egy pici emberke. Körülötte még csupa rejtelem a világ, tele félig sem értett csodákkal, de máris pontosan úgy viselkedik, mint mi, felnőttek. Megbünteti azt, „aki” nem hajlandó neki engedelmeskedni – a macit – és beárulja a „felettesénél”. Dicsekszik, hogy ő bezzeg tudja, hízeleg, be akar vágódni nálam. Az imént keményen ráripakodott a „beosztottra”, de rögtön óvatos lesz: mit szólok hozzá én, hogy ilyen erélyes? Ha rábólintok, ha megdicsérem, talán örökké megmarad benne az érzés: aki védtelen, azt szabad bántani, csak a *nagyokat* nem.

Magamhoz veszem a macit és megsimogatom.

– Szegény maci – sajnálkozom –, Bence bántotta! Nem szép, csúnya! A maci sír, a maci nem tudhat beszélni. Bence jó gyerek, Bencének nem szabad bántania a maciját. Bence, szeretgesd meg, szegény macika nagyon szomorú. Látod, milyen szomorú? – mutatom feléje.

Bence meghökkenve nézi a macit. Mutatóujjával böködi, óvatosan kezébe fogja és sokáig hallgat, majd tökéletes tisztán kimondja a szót.

– Enyém. – Kérdően figyel rám, aztán megismétli: – Enyém. Maci, enyém – örömeiben, hogy sikerült, csilingelően felkacag.

– Igen! Szépen mondtad! Bence okos, Bence aranyos kisfiú.

– Kiffiú... ügye... enyém... nem jó mánnýá... – Toppant egy nagyot, diadalmasat: – Maci enyém!

– Győzelem! – dicsérem magamat elégedetten, de rögtön belém hasít a kérdés: – Valóban győzelem?

Ki győzött itt voltaképpen? Én, mert sikerrel rákényszerítettem egy szó megtanulására, vagy ő, aki ezt véghezvitte? Lám, milyen büszkén hadarja, ismétlgeti, egyenként lépve minden játékához és mutogat rájuk: enyém, enyém, enyém! Fontos szó, nem lehet elég korán megtanulni, nevetek hangosan, de azért ott moccan bennem a kétely: vajon nem önzéshez vezet a mindenáron való *enyém*?

Ma még csak ennyi, de ki tudja, nem teszi-e majd hozzá egykoron: *minden az enyém!* Ki ez a kis emberke, akivel itt csatázom, próbálom töltögetni agyába a tudást? Majdani bölcselő, egy leendő zsarnok, netán milliók megváltója vagy elnyomója – bármi lehet belőle!

Még soha nem zúdult rám ilyen erővel önnön létem végessége, mint e pillanatban. Hol leszek én már, amikor ő még mindig mások sorsában él, esetleg ugyanígy tanítgatja a saját gyermekét és soha nem fog rá emlékezni, milyen nehéz volt megtanulnia e szót: *enyém*.

– Bence, gyere ide – mondom ellágyulva. Nem szívesen zökken ki az új játékból, de szót fogad, ha némi huzavonával is. Megáll előttem és mosolyog. – Enyém! – pötyögi és szeme végigsöpör a szobán.

– Nem – csóválom a fejem. – Tanuld meg, kicsim, hogy nem minden „*enyém*”. – Levettem a szemüvegemet – Látod, ez az enyém. A maci a tied. Enyém, tied, enyém, tied. Érted, amit mondok? Tessék, a maci: ez a tied! A tiéd, Bence. Fogd meg!

Ellöki magától és a szemüveg után kap. – Enyém!

– Nem, Bence, az az enyém. A maci a tied!

– Tied... enyém... – Szemei megtelnek könnyel. Sok neki ez a hirtelen ellentét. Kedves kis arca elkomorul, karon ragadja a maciját és duzzogva bevonul vele a sarokba. Ott morogja:

– Mánnyá! Bence mánnyá! Nem jó... tied... enyém, mánnyá!

Csak ültem ott, tehetetlenül. Korai még ez, vigasztaltam magam. Honnan is tudná, mi a különbség az *enyém* és a *tied* között?

Aggódva hallgattam, amint magába merülve hajtogatja:

– Tied... nem jó! Enyém! Mánnyá! Enyém! Enyém! Maci, otó, enyém! Nem jó... tied!

Lehet, hogy többet tanult, mint szerettem volna? Lehet, hogy más szóval kellett volna kezdeni a tanítást?

Kelt, 2000

Durvaság

Nem tudom, hol vesztettem el a fonalat, de már végképp összezavarodtam a napi politikát, a választási kampány csatározásait illetően. Pedig szorgalmasan olvasom a napi sajtót – mindkét oldalt, nézem a TV-t – a baloldali véleményeket éppúgy figyelemmel kísérem, mint a jobboldaléit, bár néha nehéz eldönteni, mikor melyik az, aminek nevezi magát. Az egyik pártelnök velős kiszólásaival időről-időre zavarba hozza az embert, ami ellen a túloldal természetesen lelkesen, hevesen és azonnal tiltakozik, mire a másik fél – még hevesebben – haladéktalanul visszatiltakoznak...

Újabban, a pártok azon jajveszékelnek, hogy eldurvul a kampány, a választók kezdenek kiábrándulni. Melyik párt a hibás? Könnyű a válasz... *Az összes többi* – kivéve az éppen nyilatkozó személy pártját. Mert ők aztán nem, ők soha! Hiszen a vak is láthatja, hogy nekik nem a hatalom a legfőbb céljuk, hanem a nemzet érdeke, bezzeg a többi párt szélsőséges, hazudik, vádaskodik, csúsztat, rágalmaz, pfuj! Hová sülyedhetünk még? – kérdezi az egyszerű, jámbor, de még épeszű polgár.

Holott mi magyarok békés, befogadó nemzet vagyunk, hiába vádolnak bennünket a sajtón keresztül egyes újságírók. Ha valóban acsarkodó nép lennénk, hogyan maradhattunk volna meg több mint ezer esztendőn át államként, miközben mi védelmeztük azt a dicső Európát, amelyik most fanyalogva bírál bennünket? Ugyan, mire föl ez a nagy lekezelés felénk? Az ún. *nagy államok, hol voltak*, amikor a magyar állam megalakult? Sehol! Akkortájt még nem is léteztek! Franciaország? Németország? Olaszország, Spanyolország, sőt még Kína is apró, egymással is háborúzó jelentéktelen fejedelemségekből álltak. A legrégebbi államalakulat Európában a kis Magyarország, amely tudást, kultúrát és védelmet adott Európának és a világnak. Egyedül magyar nyelvre fordítható maradéktalanul pl. Homérosz, vagy Shakespeare. (Arany János fordításait annyira kiválónak mondják a mindkét nyelven beszélők, hogy *jobbnak* tartják az eredetinél.) Inkább ezen vitatkozhatnának.

A gyár

Az előszoba ajtója kinyílt és a szomszédasszony dugta be a fejét.

– Itthon van, Ilonka?

– Jöjjön csak! – szólt vissza Kelemenné és hangján érezni lehetett, csöppet sincs elragadtatva attól, hogy Simonné csöngetés, kopogtatás nélkül nyitja rájuk az ajtót. Biztos megint kölcsön akar kérni.

– Jaj! – lépett a konyhába sopánkodva Simonné –, képzelje, Ilonkám, ez az átkozott ember már megint elvitte magával a pénzt, nem tudok lemenni a boltba, pedig most látom, hogy kifogyott a liszt. Gondoltam, gyúrok valamit a gyerekeknek...

– Értem – hagyta rá a háziasszony –, szóval liszt kellene?

– Az, meg egy tojás, ha volna itthon... Cukor még akad a zacskó alján. Talán elég lesz.

– Jó, rendben van, tehát cukor is – hagyta rá Kelemenné, csakhogy szabaduljon tőle.

Amikor Simonné elment, Kelemen ballagott ki a szobából, pizsamában, papucsban.

– Megint kérni jött? Elegem van belőlük.

– Ne beszélj így, Feri – csitította az asszony. – Örülünk, hogy nem mi vagyunk rászorulva másokra. Most mondd meg, mit csináljak? Tudja, hogy nekünk jobban akad, ha meg elutasítom, kész a sértődés. Nem, Isten őrizzen a szájától. Mi csak ne panaszkodjunk, adjunk hálát a Teremtőnek, hogy így állunk. Te jól keresel, s amíg én kapom a segítyt, semmi gondunk. Talán megkapom az állást is, legalábbis azt ígérték legutóbb a Munkaerő Központban.

– Azért mindennek van határa – dohogott Kelemen. – A gyerekek hol vannak?

Ilonka kávé-tett az ura elé és a hűtőből elővett egy doboz alkoholmentes sört.

– Leengedtem őket játszani, hogy tudj aludni. Szegénykém, reggel úgy jöttél haza az üzemből, mint akit kifacsartak. Történt valami?

– Igen – húzott jóízűt a dobozból az ember –, üzemzavar volt. Az egyik fűtő elaludt és hajsza-híján szétnyomatott egy kazánt. Ha nem vagyok éjszél, repül a fél berendezés. A főnök azt ígérte, jutalmat kapok. Akkor hiszem, ha elköltöttük. Te nem iszol?

– Egy kortyot – mosolygott a feleség és odaült a férfi mellé. – Büszke vagyok rád, te mindig tudod, mit kell csinálni. Mi lenne ezekkel nélküled?

Az embernek jólestek a dicsérő szavak, ő is elmosolyodott. Megfogta felesége kezét és magához húzta.

– Ha tényleg kifizetik a plusz pénzt, megvesszük neked a...

Az asszony tiltakozva emelte fel a kezét:

– Szó se lehet róla, drágám. Köszönöm, hogy rám gondolsz, de Ferike ma újságolta, hogy az iskolával táborozni mennek. Vihetné Lacikát is, így az ő nyaralásuk elintéződné, mi meg hát... tudod... – bizonytalanul elhallgatott.

– Folytasd csak – borult el Kelemen arca. – Mi meg majd ülünk itthon és nézzük a falakat meg a tévét. Nem mehetnének valahová mind a négyen? Évek óta nem voltunk egy hétig együtt egyfolytában.

– Számolj! – békítgette Ilonka. – A gyerekek táboroztatása egy húsas...

– Húszezer?

– Igen. S ez még istenes. Van olyan tábor, ami a duplájába kerülne és nem kapnak érte úgyszólván semmit. Szóval, ez húszezer, ha együtt mennénk, legalább 50-60 ezerbe jönne, s még spórolnunk is kéne mellette. Akkor már inkább maradjunk itthon, s végre kettesben lehetünk – tette hozzá és gyöngéden ránevetett a férjére.

Kelemen visszamosolygott, de arca továbbra is borongós maradt. Kiitta a kávéját és odatartotta a csészét az asszony elé:

– Kaphatnék még egy kortyot? Úgy érzem, helyben elalszom. Hosszú volt ez a mai éjszaka. Tordai formában volt, egyik hülyeséget csinálta a másik után. Nem is értem, hogyan maradhat meg egy ilyen alak főmérnöki beosztásban. Behívták, amikor az a balhé volt, de csak a zűrzavart fokozta. Jobban járunk, ha otthon alszik és nem avatkozik a munkába. Nem sokon múlt, hogy össze nem pattantunk. Megfenyegettem, hogy ha sokat okoskodik, minden utasítását végrehajtom, s akkor megnézheti magát. Láttam, nem esett neki jól. Nem érdekel.

Időközben Ilonka újabb adag kávé nyújtott át.

– Hallottam, leépítés lesz nálatok is.

– Honnan hallottad?

– A boltban beszéltek az asszonyok. Tudod, hogyan van ez, ott mindig jobban tudnak mindent és két nappal hamarabb még annál is, aki kitalálja. Nagyon sokan az utcára kerülnek mostanában. Ismered azt a magas, kopasz férfit... emlékszel, aki a hengerműben volt főművezető és a fiának összebütykölt egy gyerek-motorkerékpárt...

– Hogyne, a Szalai Ottó, valamikor híres versenyző volt. Mi van vele?

– Nem fogod elhinni. Tegnap a házunk előtti kukában kotorászott.

Kelemen megdöbbenve nézett a feleségére.

– Szalai? Ez lehetetlen. Összetéveszthetted valakivel. Hol a cigarettám?

– Tessék, itt van. Egyébként szó sem lehet tévedésről, mivel megszólított és felőled érdeklődött, hogy vagy, van-e munkád, s hogy mi újság a gyárban. Láttam, restelli magát, talán azért is akart beszélgetni, hiszen valamikor olyan peckesen járt, hogy még az emberek köszönését is foghegyről fogadta. Most meg, tessék, kukázik. Hát milyen világban élünk?

Kelemen hosszasan meredt maga elé, mintha azon tűnődne, mondja-e, amit gondol, vagy jobb ha hallgat. Ilonka észrevette a férfi arcán a változást, s nem hagyta szó nélkül.

– Feri, mi van? Látom rajtad, hogy valami motoszkál benned.

– Ugyan! – próbálta elütni a másikat, de az asszony tovább firtatta:

– De igenis, nekem ne próbálj színészkedni. Mi a probléma? Az üzemben történt valami?

– Hát igen... – adta meg magát a férfi. – Nem akartalak felidegesíteni fölöslegesen, legalábbis amíg nem tudok biztosat. Szóval igaz a pletyka, nálunk is lesznek elbocsátások. Azt rebesgetik, hogy minden műszakból elküldenek 8-10 embert.

Az asszony rémülten kapta szája elé a kezét.

– Szűz Máriám!

– Igen. Csak azt nem tudom elképzelni, ha ennyi melóst lapátra tesznek, hogyan képzelik az üzemvitelt? Már így is minden emberre dupla feladat jut. Azelőtt szivattyúként volt egy kezelő, most meg az összeshez van egy, aztán csodálkoznak, ha a javítási költség több-

szőrösére rúg a réGINEK. Persze, mást sem hallani, mint hogy mi vagyunk a hibásak, hogy nem dolgozunk rendesen. Meg is mondtam... – hirtelen elharapta a szót és zavartan elhallgatott.

De az asszonyt nem lehetett ilyen könnyen megteveszteni.

– Mit mondtál meg, kinek?

– Á, semmi, nem érdekes, ne nyugtalankodj. Van még sör? – próbálta Kelemen elütni a témát. Haragudott önmagára, hogy így eljárt a szája. Pedig megfogadta, hogy Ilonkának nem szól a történetekről. Most aztán hallgathat. Mindegy, előbb-utóbb úgylis túl kell esni rajta.

– Talán még van a hűtőben, mindjárt megnézem. Szóval?

– A fene a hülye fejemet, miért kell mindig dumálnom. Ha annyira kíváncsi vagy, az este, műszak után volt egy megbeszélésünk, sokan ott maradtak...

– De nem mindenki, igaz?

– Hát... nem. Seggnyalók voltak is, lesznek is. Mindenesetre, írtunk egy feljegyzésfélét a követeléseinkről és reggel Szemler meg én bevittük a főnökhöz.

– Esküszöm, ti nem vagytok normálisak – Ilonka kétségbeesetten felállt és le-föl kezdett járkálni a konyhában, kezeit tördelve. – Pont a mai időkben kell neked hősködnöd? Miért nem vitte be más? Hát nem látod, mi folyik körülöttünk? Te is kukázni akarsz?

– Ugyan már, Ilonka – ölelte magához Kelemen a lázongó asszonyt. – Nem kell rögtön rémeket látni. Elfelejtetted, hogy szakszervezeti bizalmi vagyok, engem nem dobhatnak ki csak úgy. Ha egyszer elvállaltam, kutya kötelességem kiállni a többiekért, s én nem szoktam megfutamodni, ha egy kis csetepatéről van szó.

– Nem szoktál, nem szoktál! Ezt már ismerem, párszor ráfaragtál a fene nagy becsületeségedre – dohogott az asszony és letette a sört az asztalra. – És mi van, ha a vezetőség nem tud, vagy nem hajlandó tudni arról, hogy neked védettséged van? Mire bebizonyítod a jogaidat, éhen pusztulunk. Ha legalább nekem volna munkám, de látod, hiába járom le a lábam, mindenhol csak ígéretnek, hazudoznak. Édes jó Istenem, mi lesz velünk?

Kelemen elfutotta a tehetetlen düh. Érezte, hogy az asszonymak igaza van, s most úgy volt, mint a gyerek, akit rajta kapnak a füllentésen.

– Ne siránkozz előre, miért kell az ördögöt a falra festeni? Rosszabb vagy, mint egy falusi öregasszony, ahelyett hogy nyugtatnál, még inkább előhozod bennem a frászt. Tessék, most meg bög – csapott az asztalra, a sörös doboz felborult és a maradék lé lecsurgott a kőre. Ettől végképp ködbeborult az agya és ordítani kezdett. – Fogd be a szád, elég legyen! Nem akarok erről hallani egy szót sem! Megértetted? Majd akkor sírj, ha én mondom. – Ezzel fogta magát és bevonult a szobába. Úgy bevágta maga után az ajtót, hogy megremegtek az ablakok.

Az asszony leült a konyhaasztalhoz és üres tekintettel bámult maga elé.

– Kezdődik – suttogta és arcán peregni kezdtek a kövér könnyecsek.

*

A következő héten Kelemenék műszakja délelőtti volt. Úgy beszéltek meg, hogy már hétfőn, munka után az öltözőben leülnek a bizalmiak és egyeztetnek. Addig mindenki a saját csoportjával megpróbál közös nevezőre jutni, arra az esetre, ha további elbocsátások lennének.

A helyzet rosszabb volt, mint ahogy otthon Kelemen a feleségének elmondta. Valójában az egész karbantartó részleg létéről volt szó, ami közel száz ember kenyerét tette bizonytalanná. Kardos Ernő mérnök egy hónappal ezelőtt rajtaütésszerűen egyszemélyes Kft-t hozott létre és bagóért megvásárolta a gyártól a teljes műhelyt, szerszámostól, anyagostól, felajánlotta kapaci-

tásukat a kerületben, sőt azon kívül is mindenfelé, ugyanakkor bejelentette, hogy csak a legjobb, legszorgalmasabb szakembereket hajlandó alkalmazni, amennyiben a feltételeit elfogadják.

S ezek a feltételek igencsak kemények voltak.

Mindenekelőtt alá kellett volna írni egy papírt, hogy átmenetileg lemondanak a sztrájk-jogukról. Szakszervezetük lehet, ezt nem is akarja megtiltani, viszont úgyszólván semmi beleszólásuk nincs a dolgokba. Jellemző, hogy a megállapodásban pénzről egyetlen szó sem esett. A bizalmiak azon tanakodtak, miként tudnák felvenni a harcot Kardossal.

Bene Laci bácsi vitte a szót. Öreg róka volt, hosszú ideig még az egykori Üzemi Bizottságot is vezette.

– FigyeljeteK ide, most az a legfontosabb, hogy a melósokat összefogjuk. Öszintén szólva, nem értem ezt a Kardost, hogy tudott ennyire, ilyen hirtelen megváltozni. Azelőtt olyan volt, hogy párját ritkította, harcolt az embereiért és azok is tűzbe mentek volna érte. Nem tagadom, én is. Úgy látszik, a pénz megbolondítja a legrendesebbeket is. Mindenesetre, sütheti a műhelyét, ha nincs, aki a munkát elvégzi. Ezt kell kihasználnunk.

– És mi van, ha kívülről hoz embereket? Akkor nekünk lőttek. Itt állnak a kapunál hosszú, tömött sorokban a munkanélküliek, akik fele pénzért is elvállalják a melót – akadékoskodott Zárai Jenő a turbinásoktól.

– Nem engedjük be őket a gyárkapun – mondta Kelemen. – Örséget állunk és elmondjuk nekik, mire megy ki a játék. Ők is munkások, nem igaz, hogy nem értik meg a helyzetünket.

– Te csak ne legyél olyan bizakodó, Feri – intette le Szigetvári, a lakatosok képviselője. – Már nem azt a világot éljük, mint régen. Mindenkinek első a család és ott fenn gondoskodtak arról, hogy a kenyérharc olyan kíméletlenné váljon, hogy holmi munkásszolidaritás eleve szóba se kerülhessen. Ki van ez találva, öregem.

– Hát ki, az anyjuk istenit – dörmögte az öreg Bene. – Arra gondoltam, hogy odamegyek Kardoshoz és beszélek vele. Nekem úgyis mindegy, előbb-utóbb vagy kirúgnak, vagy nyugdíjaznak, de titeket féltetek. Már az is gyanús neki, hogy itt pusmogunk.

– Nem fogja megtudni... – kotyogott közbe a fiatal Tari Jóska.

– Ne gyerekeskedj, fiam, máris tudja. Senkit nem akarok megbántani, de nem lepne meg, ha éppen közülünk valakinek első útja hozzá vezetne és mindenről tájékoztatná.

– Márpedig olyan nincs, hogy egyedül vidd vásárra a bőröd – állt fel Kelemen. – Nevezzetek nagyképű fráternek, nem bánom, de vagyok olyan szakember, hogy velem nem mer keccskedni. Rám szüksége van. Laci bácsi, ketten megyünk.

– Nézd, Feri...

– Nem, ne is akarj lebeszélni. Gyerünk! Most az irodájában találjuk Kardost, beszélünk vele, aztán majd meglátjuk, mi lesz. Ti várjatok meg, de ne itt, hanem találkozzunk mondjuk egy óra múlva a *Pléhcsárdánál*. Egy sör nem fog ártani.

Ebben maradtak.

Kelemen és Bene fogták a táskájukat és indultak Kardoshoz. Aki látta őket, könnyen hihette, hogy háborúba mennek: arcuk komor volt és elszánt, s úgy lépkedtek, egyszerre, kimérten, mint két katona.

Kardos Ernő az íróasztalánál ült, fel se pillantott, amikor a két bizalmi halk kopogtatás után belépett. Valami papírba mélyedt, s csak intett a fejével, hogy üljenek le, várjanak, mindjárt

végez. Előtte kávé gőzölgött, egy pohárban jéghideg kóla, a számítógép bekapcsolt állapotban mindenféle figurákat villogtatott a képernyőn. Izmos, erőteljes férfi volt, fiatalabb korában jeles atlétaként ismerte az egész ország. A nagy melegben homlokáról szakadt a víz, fehér inge hónaljától derékig sötétlett a verejtéktől – nem volt a legépületesebb látvány, de szemmel láthatóan fűtült rá. Végre félretolta a papírt, ivott egy hosszú kortyot a kólából és vigyorogva megszólalt.

– Jó, hogy jöttök, épp küldeni akartam magukért. Maguk ketten el vannak bocsátva.

Kelemenékben bennszakadt a lélegzet. Nem így képzelték a beszélgetés elejét s most hirtelenében egyikük sem tudott megszólalni. A mérnök tudta, hogyan lehet megfogni őket, mielőtt a két ember bármit szólhatna.

– Mi van? – nevetett gúnyosan Kardos – Hol hagyták a beszélőkéjüket? Ott maradt az öltözőben? Hja, uraim, elfelejtették, hogy mostanában a falnak is füle van? Maguk beugrottak annak a régi mesének, ami úgy szól, hogy a bizalminak mentelmi joga van. Nem, nem! Azt én döntöm el, kinek vannak jogai, s hogy meddig terjed. Mindenesetre, nekem jogomban áll önöket azonnali hatállyal kirúgni. És meg is teszem, hacsak... Folytassam, uraim?

– Folytassa – mondta rekedten Kelemen.

– No lám, megjött a hangjuk. Ezt már szeretem. Okos ember maga, Kelemen úr, s tudom, hogy kiváló szakember. Maga nélkül bajban lennék egy darabig, de azért az élet nem állna meg, ezt jó, ha megjegyzi magának. Nos, hajlandó vagyok visszavonni az iménti kijelentésemet, ha meggyőzi az embereket arról, hogy a 25 százalékos leépítés elkerülhetetlen.

– Huszonöt... ? – Kelemen izgatottan felugrott. – Maga megőrült, mérnök úr. Már most is túl kevesen vagyunk. Ha 25 százalékkal csökkenti a létszámot, összeomlik az egész karbantartás és megnézhetik az üzemvitelt. A gépek legtöbbje öreg, elhasznált, szinte nincs olyan nap, hogy valamelyik, de néha több is, javításra ne szorulna. Nem adok egy hónapot, az üzem úgy fog leállni, mint a pinty. Belegondolt ebbe a mérnök úr?

– Hm... hm... – Kardos ceruzájával ütögette az íróasztalt és furcsán mosolygott. Fejét forgatva hol az egyik, hol a másik férfira nézett, s közben kedélyesen hunyorgott.

– Na és maga, Bene úr, nem szól semmit? Régi bútor itt, nyilván jobban ismeri a viszonyokat, mint bárki más.

– Ugyanez a véleményem – válaszolta keményen az öreg és határozottan rábólintott.

– Hát persze, nem is vártam mást – mondta Kardos és derűsen felemelte a poharat, nagyot ivott belőle. – Kérnek egy jó hideg kólát? Vagy kávé? Sajnos sörrel nem szolgálhatok. Meg kell várniuk a randevút a Pléhcsárdánál.

– Köszönjük, nem – hárította el a kínálást Kelemen. Szóval erről is tud? Úgy látszik, valakinek tényleg eljárt a szája. Annyi baj legyen! Intett Benének, hogy a többit bízza rá. Leültek és feszülten várták Kardos további mondanivalóját. Mert hogy még tartogat némi meglepetést, abban bizonyosak voltak. Annyira már ismerték a mérnököt. Azért az meglepte őket, hogy a mérnök ennyire jól informált: lám, még a találkozójuk helyszínéről is értesült!

– Szóval azt mondja, tisztelt Kelemen úr, hogy ha én 25 százalékkal csökkentem a karbantartói létszámot, egy hónap múlva le fog állni az egész gyár?

– Igen, szent meggyőződése. És nem csak a munkahelyfeltés mondatja velem.

Kardos felemelte a kezét.

– Jó, elhiszem, nem kételkedem a szavában, tudom, hogy igazat beszél. Na és mi történne, ha mondjuk nem a 25 százalékát, hanem a felét küldeném el a mostani létszámnak?

A két bizalmi hökkenten nézett össze. A mérnök vagy bedilizett, vagy gúnyolódik velük. Kelemen zsebkendőt vett elő és megtörölte a homlokát.

– Tulajdonképpen hová akar kilyukadni, mérnök úr? Nagyon remélem, tréfál, hiszen ha tényleg megfelezné a karbantartókat, a gyár egy hétig sem bírna fennmaradni. Akkor pedig akár haza is viheti a műhelyét a maradék emberekkel együtt, mert itt nem lesz mit javítani.

Kardos hangosan felkacagott. Láthatóan nagyon élvezte a beszélgetést. Kelemenék viszont egyre inkább zavarba jöttek, mert fogalmuk sem volt, mire megy ki ez a tökéletesen zagyva társalgás. Ők tárgyalni jöttek, nem Kardos Ernő vicceit végighallgatni.

– Nem ért maga az üzlethez, Kelemen. Hadd halljam, miért jöttek ide?

– Tiltakozni akarunk a leépítés ellen. Ha kell, élni fogunk alkotmányos jogainkkal, akár a sztrájktól sem riadunk vissza. Az emberek mindenre elszántak, s nem riadnak vissza a...

– Értem, értem – állította meg Kardos a szónoklatot. – Felesleges tovább ragoznia. Különbösen kívánok vitába szállni olyan nagy hatalommal, amit úgy neveznek, hogy munkásszolidaritás, legalábbis az öltözőkben. Sőt kifejezetten hálás leszek, ha megteszik nekem azt a szívességet, hogy sztrájkba lépnek. Kérhetném, hogy már ma kezdjék el? Van ennek valami akadálya?

– Felhívom a figyelmét, mérnök úr – pattant fel dühösen Bene –, örséget állítunk a kapu elé, hogy kívülről ne hozathasson be sztrájkőröket.

– De Bene úr, hogy tételezhet fel ilyet rólam? – szörnyülködött bohóckodva Kardos Ernő. – Még hogy sztrájkőröket!? Csak nem bolondultam meg, hogy önmagam ellen szervezkedjek? Ellenkezőleg, gondoskodni fogok az örségben lévőkről, vitetek nekik kávé, üdítő italokat, szendvicset. Hogy úgy mondjam, részt akarok venni az ellenem irányuló sztrájkjukban és én fogok jobban járni, akármilyen hihetetlen is.

– Nem értem... – dadogta Kelemen. – Itt valami nekem nagyon nem tetszik. Miben sántikál a mérnök úr?

– Szeretné tudni, mi? Azt elhiszem. De egyelőre nem árulom el. Különbösen, ha eddig nem találta ki, hiába is magyaráznám. Még korai volna. De hogy lássa, nem vagyok hálátlan, a sztrájkolási ötletért végleg visszavonom a magára vonatkozó elbocsátási szándékomat. Sajnos, Bene úrtól meg kell válnunk. Önként nyugdíjba megy. Így van, Bene úr?

– Akkor velem se tegyen kivételt – vágta oda dacosan Kelemen. – Nem vagyok hajlandó segíteni abban, hogy tönkretégye a gyárat, ahol az eddigi munkáséletemet...

– Ugyan már, Kelemen, ne papoljon itt nekem, gőze sincs a lényegről. Nem engedem el, mert szükségem lesz magára. Hogy bebizonyítsam, felemelem a fizetését és egyúttal kinevezem művezetővé. Választhat: munkanélküli segély, vagy megemelt fizetés, művezetői beosztás. Viszont maga fogja bejelenteni, hogy elsejétől 50 százalékos létszámcsökkenés lesz. Vállalja?

– Soha! – ugrott fel paprikavörösen Kelemen. – Ezt kikérem magamnak! Nem leszek a társaim árulója. Teszek a pénzére és a mézes-mázás szavaira. És Benét is hiába ijesztgeti, ő sem lesz a maga pincsikutyája. Ígérhet nekünk amit akar.

– Ne kapkodja el. Nyugalom! Holnap várom a válaszát. Bene úr nem érdekel, de maga jól gondolja meg, Kelemenkém.

– Na de értse meg, mérnök úr, az isten szerelmére, itt már nem csak a karbantartókról van szó, hanem az összes dolgozóról. Ha ellehetetleníti a javítást, ez a kóceráj egy hét múlva a szemétdombra kerül. Éppen fordítva kellene, duplájára emelni a létszámot, vagy legjobb volna egy vadonatúj üzemet telepíteni.

– Látja, ez jó ötlet. És hol kellene építkezni? Hová? – kérdezte furfangos képpel Kardos.

– Hogyhogy hová? – hökkent meg Kelemen. – Mit tudom én, csak úgy kiszaladt a számon. Ugyanitt. Ez nem az én szakmám.

– Hát persze, csak úgy kiszaladt... Lám, milyen könnyen kiszalad az emberből az igazság. És arra gondolt-e, mennyibe kerülne egy ekkora terület, itt, ahol most beszélgetünk? A fővárosban! Nagyokos! Mert csak az orráig lát. Szóval, menjenek, nyugodtan mondják el az embereknek a hírt és kezdjék el a sztrájkot, a többi az én dolgom. Lesz idő, amikor meg is köszönik.

– Nem vállaljuk! – jelentette ki egyszerre a két bizalmi.

– Az istenit a kemény fejüknek! – csapott az asztalra Kardos. – Értsék már meg, hogy többet egyelőre nem mondhatok. Évek óta ismerjük egymást, miért nem hisznek nekem, legalább egy rövid ideig, amíg be nem bizonyítom, hogy a javukat akarom? Jó, elismerem, hogy e pillanatban ez képtelenségnek hangzik, de majd belátják, ha eljön az ideje. Csinálják azt, amit mondtam, a munkás-lelkiismeretüket pedig bízzák rám. Ne bennem keressék az ellenséget. Különb, tudják mit, menjenek a fenébe, csináljanak, amit akarnak, úgy lesz, ahogy én akarom, ha az ég a földdel összeszakad, akkor is. Holnap kezdhetik a sztrájkjukat.

*

Ilonka azonnal látta az ura arcán, hogy baj van.

Nem akarta faggatni, mert tudta, hogy ilyenkor jobb békén hagyni, úgyis el fogja mondani magától.

Pedig lett volna miről beszélniük.

Ma értesítették a munkaközvetítőtől, hogy az állást nem ő kapja és a segélyt is megszüntetik, mert lejárt az ideje. Ez veszedelmes kiesést jelentett a családnak és egyelőre fogalma sem volt, hogyan, miből tudja pótolni. Az biztos, hogy alaposan összebb kell húzniuk magukat. A két gyerek táborozására is be kellene fizetni a pénzt, ami, mint kiderült, nem is húszezer, hanem huszonnégy. Igen, de miből?... Pedig megígérte a fiúknak.

Nyílt a bejárati ajtó. Nagy ricsajjal a gyerekek érkeztek az iskolából, éktelen vitában egymással.

– Hülye vagy – mondta éppen Feri az öccsének – majd jól elraklak és akkor megnézheted magad, mehetsz árulkodni.

– Te vagy a hülye – vágott vissza Laci, a kisebbik fiú – és vedd tudomásul, megmondalak, hogy csókolóztál a Papp Verával. Azt hiszed, nem láttunk benneteket?

– Csönd legyen! – jelent meg az előszobában Kelemenné. – Már megint veszekedtek? Feri, te vagy a nagyobb, több eszed lehetne.

– Anyu, a Feri puszkilzkodott a Papp...

– Elég, nem akarok erről hallani, szégyelljétek magatokat – torkollta le a kicsit a mama. – Apátoknak fáj a feje, ne zavarjátok most. Kézmosás, aztán irány a konyha, ebédeljétek meg, de nem üvöltözzetek, mert baj lesz. Tudjátok, milyen az apu, ha dühös.

A két gyerek megszeppenve elhallgatott. Kelemen soha egy ujjal sem nyúlt hozzájuk, elég volt egy szigorú tekintet és megvolt az eredménye.

Ilonka panaszkodott is eleget:

– Nem tudom, mit csinálsz ezzel a két ördögfiókával, én üthetem-vághatom őket, mégse engedelmeskednek, te meg csak rájuk nézel és olyanok mint az angyalok. Ez nem igazság.

Kelemen a nagyszobában ült, újság volt a kezében, de nem olvasott, csak szívta a cigarettáját és töprengve meredt maga elé. Amikor az asszony bejött, összerezsent és arca elé kapta a lapokat, de elkésett: a felesége látta, hogy nem olvas.

– Bánt valami, szívem?

Kelemen nagyot sóhajtott. Ledobta a földre az újságot és csúnyán elkáromkodta magát.

Ilonka megrettenve nézett rá: életében először hallott a férjétől ilyen szavakat. Bár a férfi nem volt vallásos, tisztelte az asszony templomos neveltetését és azt sem ellenezte, hogy a fiúk hittanra járjanak. Férje soha nem szokott káromkodni. Valami nagyon nagy baj lehet. Leült a szomszédos fotelbe és várta, hogy a férfi mond valamit. A legtöbb, amit mert: szótlanul rátette kezét az ura karjára.

Végre megszólalt a másik.

– Könnyen lehet, hogy holnap kirúgnak.

– Jézusom! – sikoltott fel az asszony. – Ez nem lehet igaz! Pont most?

– Mi az, hogy pont most? Nem mindegy, hogy holnap, vagy holnapután?

– Nem mindegy, szívem, nagyon is nem. Olvasd – és a férje kezébe nyomta a levelet, amit a munkaközvetítőtől kapott. Kelemen összeráncolt homlokkal futotta át a sorokat és még nagyobb haragra gerjedt.

– Az anyjuk...! Na jó, jó, nem mondom tovább. Ezek is tudnak időzíteni.

– Azzal már nem is merek előhozakodni, hogy a fiúk táborozása többbe kerül, mint gondoltuk, legalább 4-5 ezerrel. Muszáj lesz hozzányúlni a tartalékhoz.

– Mit csináljak? – ütött a levegőbe tehetetlen dühvel a férfi. – Egyik oldalon a családom, másik oldalon a becsületem és a munkatársaim sorsa. Melyiket szeressem, melyiket áruljam el? Ebbe bele lehet örülni. Kardos spekulál valamin, csak azt tudnám, min. Nem hajlandó elárulni, mi jár abban a csavaros agyában – és aprólékosan, részletesen elmesélte az irodában történeteket a feleségének.

– Az az érzésem, hogy a te híres főnököd szándékosan le akarja rohasztani az üzemet.

– Ne létezik, elvégre nem bolond. Ilyet csak elmebeteg tenne.

– Vagy az, akinek a területre fáj a foga. Öreg gyár, soha az életben nem lesz nyereséges, ha csak valami csoda nem segít rajta, hiszen úgy tartjátok össze egyik napról a másikra. Vagy nem jól tudom? Hátha Kardosnak éppen az a célja, hogy bizonyítsa, a gyár életképtelen, le kell bontani és valami mást építeni a helyébe?

Kelemen sokáig nézte az asszonyt, szemében csodálkozás villant.

– Hogy neked milyen igazad van! S ez nekem, buta lakatosnak, miért nem járta meg az eszemet? Holott világosan megmondta... igen... Hát persze! – csapott a homlokára – Most már mindent értek. Ezért akarja a túlzott létszámcsökkentést. Egyébként tévedsz, annyira azért nem öreg gyár ez, hogy ne lehetne gatyába rázni, csak egy kicsit kéne áldozni rá. Néhány

elavult gépet kellene lecserélni, a többi alaposan átvizsgálánk és még vagy tíz évig simán eldöcög. Ne feledd, úgy mellesleg ez látja el fűtéssel és meleg vízzel az egész lakótelepet.

– Arra ott van a kiserőmű a papírosoknál...

– A negyedére sem elegendő. Ha mi leállnánk, a lakótelep nagyobbik része megfagyna. – Felállt és ide-oda kezdett járkálni, hangosan gondolkozva – Szóval ez így megy? Ilyen egyszerű? Tönkretenni, hogy olcsón megvásárolhassák, aztán a melósokat szélnak eresztik, mindenki mehet, ahová tud – kit érdekel? No, ehhez nekünk is lesz egy-két szavunk. Holnap beszélek a többiekkel. Ideje, hogy tiszta vizet öntsünk a pohárba. Ha kell, az egész gyárat fellármázom.

– Ferikém – könyörgött az asszony – nagyon vigyázz minden szavadra. Tudom, hogy számodra mindig első az igazság, de gondolj a családotra is. Csak most az egyszer! Mi lesz velünk, ha te is munkanélkülivé válsz? Mi is kukázunk? Kérlek, légy óvatos, ígérd meg.

Kelemen megcsókolta felesége homlokát.

– Rendben van, megígérem. És most ehetnék én is valamit?

*

Másnap Kelemen fél órával korábban érkezett az öltözőbe. Mintha összebeszéltek volna, az egész csapat majdnem egyszerre toppant be.

– Figyeljete ide – mondta Kelemen –, tegnap az asszonynak volt egy érdekes gondolata. Ő találta ki, nem én, de érdemes meghallgatni – és elmesélte Ilonka véleményét a gyár szándékos lezüllesztéséről.

Döbrent csend fogadta Kelemen szavait. Aztán fokozatosan megindult a suttogás, majd a hangos zúgolódás, végül kitört a vihar. Egymás szavába vágva kiabáltak össze-vissza, semmit sem lehetett érteni. Bene Laci bácsi megpróbálta túlharsogni a zajongókat.

– Hé, nem maradnátok csöndben egy kicsit? Így sosem fogunk egyről a kettőre jutni. Inkább arról beszéljünk, mit tehetünk? Figyeltek rám?

– Mondjad, öreg, hát persze, hogy figyelünk. De nem könnyű lenyelni ezt a disznóságot.

– Egyetértek – bólintott Bene –, nekem se könnyebb, mint nektek. De ha egymást marjuk, vagy ha magunk között nyomjuk a süket dumát, attól nem fog javulni a helyzet. Kelemennek feladta a leckét Kardos. Feri, mondd el, mit ajánlott az a hóhányó.

Kelemen felállt egy padra és rákezdet.

– Előre bocsátom, én nem értek egyet az egésszel, tehát ne rám haragudjatok. Ha Laci bácsi nem kéri, egy szóval se említettem volna. Semmi kedvem Kardos szócsöve lenni, nem vagyok a postása. Szóval azt üzenete, hogy ötven százalékos leépítést akar, s hogy én jelentsem be, mert művezetőnek szemelt ki, ha viszont nem teszem meg, repülök. A sztrájkra vonatkozóan kijelentette, nem hogy ellenezné, de direkt örül neki és vállalja, hogy kávéval, üdítővel ellátja a sztrájköröket. Furcsa ellentmondás, és úgy tűnt, hogy nem viccel. Én se értem, de tényleg ezt mondta. Amikor arra céloztam, hogy ha mi leállunk, vagy tényleg megfelel a karbantartó létszámot, vége az egész gyárnak, csak nevetett, nem látszott rajta, hogy megijedt volna. Ez is a feleségem sejtését igazolja: ez a gazember direkt arra megy, hogy befuccsoljon a gyár. Mit tegyünk?

– Beszélni kell még egyszer Kardossal – mondta Szemler Jóska, a lakatosok bizalmija. – Teljes nyíltságra kell kényszeríteni. Menjünk fel hozzá mindannyian, így, ahogy vagyunk. Jöjjen mindenki.

– Fölösleges! – süvített át fejük felett a jól ismert orrhang.

Az öltöző ajtajának támaszkodva Kardos állt, szájában cigaretta füstölgött.

Senki nem vette észre, mikor jött be az öltözőbe, mióta hallgatja a beszélgetésüket. Minden arc elsápadt, egy pillanatra még Kelemennek is megremegetek a lábai. Kardos eltaposta a cigarettáját, zsebre dugott kézzel előre sétált és felnézett a padon álló bizalmira.

– Maga a többiek szószólója? Ahogy megbeszéltük?

– Nem vagyok szószóló. Csupán elmondtam a fiúknak, mit ajánlott tegnap.

– Helyes, helyes – bólogatott tigrismosollyal Kardos. – Ezek szerint már tudják. Nos, uraim, mit szólnak a dolgok alakulásához? Attól tartok, a felüktől meg kell válnom. Nem szívesen, nem örömben teszem, de muszáj. Kevés a pénz.

– Nem igaz! Hazudik! – szólt közbe egy fiatal munkás. Még új volt, alig két hónapja dolgozott a gyárban, legtöbbször a nevét sem tudták. – Maga arra játszik, hogy...

– Fogja be a száját, magát senki sem kérdezte – lépett hozzá Kardos és keményen a szemébe nézett. – Azt egyelőre én tudom, egyedül, mire játszom és nem egy taknyos kölyöktől fogom megkérdezni. Ha nem tetszik, máris mehet a munkakönyvéért. Na, mire vár? Befogja a csőrét, vagy a saját kezemmel fogom kivágni az öltözőből. Meg ne halljam még egyszer, hogy megmukkan. Világosan beszéltem?

A fiú leforrázva toporgott, aztán fogta magát, hóna alá csapta a táskáját és az ajtó felé indult. Ott megállt és a válla felett visszaszólt:

– Az ilyenek miatt megy tönkre az ország. Egyszer még megbánják! – Bene utána ugrott és megfogta a karját, nem engedte elmenni. – Maradj a fenekeden! – sziszegte a fiú fülébe. Az durcásan behúzódott a sarokba, de többet nem mert megszólalni.

Kardos már nem figyelt rájuk. Felállt a padra, közvetlenül Kelemen mellé és végighordozta tekintetét a meghökkent társaságon.

– Van még valakinek mehetnékje, vagy mondanivalója? – s mert nem kapott választ, elégedetten felnevetett, aztán nyugodt hangon folytatta. – Jó, rendben van, akkor most nagyon figyeljenek rám, mert nem mondom el kétszer. Van öt-hat ember, akinek semmiképpen sem kívánok felmondani. Nem titok, hogy köztük van Kelemen Ferenc, de nem azért mert bizalmi, hanem mert terveim vannak vele, szükségem lesz rá a jövőben, ha nem is mindenáron. Persze ha akar, ő is elmehet. Nem tartóztatom. A többiek viszont kapnak tőlem egy lehetőséget – Felemelte a táskáját és kivett belőle egy dobozt. – Ebben annyi cédula van, ahány dolgozója a Kft-nek, de 42 olyan is, amire az van ráírva: *felmondás*. Magyarán, azt akarom, hogy sorsoljunk, ki az, aki marad és ki az, akitől szomorú szívvel megválnak. Akinek pechje van, az máris szedheti a cókókját és mehet a pénzéért, a többiek maradjanak itt, mert fontos megbeszélésünk lesz. Ha valaki nem akar részt venni a sorsoláson, úgy tekintem, hogy önként mondott fel és akkor nincs végkielégítés.

– Én akarom kezdeni – mondta Kelemen, de Kardos leintette.

– Maga ne kezdjen semmit, magának nem kell sorsolnia, már mondtam, hogy szeretném megtartani művezetőnek, ha nem okoskodik annyit. De ha mindenképpen ragaszkodik a népi hős szerepéhez, én nem bánom, de sorsolnia akkor sem kell. Mehet egyenesen haza.

Kelemen elsápadt és mozdulata megállt a levegőben. Bene halkán odasúgta.

– Feri, ne vágd el magad, ezt senki sem várja tőled, és nincs is értelme. Gondolj a családdra. Legalább marad itt egy értelmes ember.

Kardos mosolyogva hallgatta az öreget és ugyanolyan halkán mondta.

– Okos beszéd, Bene úr, nagyon okos. De sajnos, magának sem kell cédulát húznia. Ahogy tegnap is jeleztem, elválnak az útjaink. Nos, emberek – folytatta emelt hangon –, ki kezdi? Tessék, tessék, ez az új demokrácia egyik megjelenési formája, mindenki saját kezével dönt a sorsáról. – és harsányan felkacagott, az emberek pedig lehajtott fővel egyenként a dobozhoz járultak, kivettek remegő kézzel egy cédulát és visszamentek a helyükre. Amikor már mindenkinek megvolt a cédulája, Kardos rájuk dörrent.

– Olvassák el!

Az arcokon lehetett látni a kihúzott cédula tartalmát, a vak véletlen pofonja világosan kirajzolta az elkeseredés, a düh, a lemondás keserűségét. 42 szomorú, kétségbeesett arc – ugyanennyi megkönnyebbült sóhaj, égre emelt tekintet. Ők voltak a „szerencsések”, azok, akik egyelőre maradnak.

Kardos tovább fokozta a helyzet kegyetlenségét.

– Jó, most pedig azok, akik a „felmondás” cédulát húzták, menjenek az irodámhoz és várjanak meg, még van egy kis beszédem velük. A többiek üljenek le. Ma később lesz a munka-kezdés. Ráérünk, ez most mindennél előbbre való.

Amikor magukra maradtak, Kardost mintha kicserélték volna. Arca hirtelen elkomolyodott, eltűnt róla a hetyke mosoly. Lelépett a padról, ahol eddig állt és kezével intett, még a hangja is más lett:

– Jöjjenek ide, közelebb hozzám, mert nem akarok kiabálni. Figyelmeztetek mindenkit, hogy ha bármelyiküknek eljár a szája, egyetlen szavam sem lesz érvényes. Ellenőrizték egymást is. Ez természetesen otthonra is vonatkozik, mert akadnak feleségek, akik gondolkoznak. – Itt Kelemen felé sandított, de szeméből hiányzott a gúny, inkább elismerést mutatott. – Tehát az első kérésem: adják szavukat, hogy amit most hallanak az egyelőre szigorúan a mi titkunk marad. Becsületszó? Halljam, egyenként. Kelemen, kezdje maga, hiszen úgymint magát szeretném főnöknek jelölni.

Kelemen kérdően nézett az emberekre, de azok vagy félre fordultak, vagy a vállukat vonogatták, mintha azt mondanák: *a te dolgod!* Sértette az önérzetét ez a gyámoltalan közöny és dacosan kivágta:

– Becsületszavamra megtartom a titkot. Hacsak nem törvényellenes.

– Nyugodjon meg! – bólintott komolyan Kardos. – Akkor hát halljam a többieket. Ki akarja kezdeni? Addig egy szót sem hallanak a terveimről.

Amikor mindenki elmondta a „becsületszavamra” szöveget, Kardos még jobban lehalkította a hangját és a következőket mondta:

– Kelemennének igaza volt. Tökéletesen ítélte meg a helyzetet, csupán a személyeket illetően tévedett. Csak azon csodálkozom, hogy egy asszony otthonról ilyen ügyesen keresztüllátott a szándékaimon, s nem maguk jöttek rá, akik itt élnek velem nap mint nap. Ezért jobb, ha elmondok mindent őszintén, nehogy elrontsanak nekem valamit. Valóban azt akarom, hogy a gyárat a csőd szélére juttassam, értékét – legalábbis *látszólag* – a nullával tegyem egyenértékűvé, hogy még véletlenül se jusson senkinek eszébe, hogy valaha is talpra állítható. Na, mi erről a véleményük?

Az emberek sápadtan néztek egymásra, de senki nem szólt. Kelemen azonban ismerte őket és látta szemükben a legmélyebb felháborodást. Mi lesz ebből! – gondolta és legszívesebben

elment volna, hagyva maga után csapot-papot. Undorodott önmagától, hogy ilyen gyáva, de nincs mit tenni: gondolni kell a családra is, igaza van Benének.

– Látom, ki vannak akadva és valamennyien azt gondolják, aljas gazember vagyok – folytatta Kardos. – Pedig nincs igazuk, mert nem tudják, mi van a háttérben. Nos, elárulom: a gyárat egy külföldi érdekeltségű befektető társaság szeretné megvásárolni, hogy utána hamarosan, amint lehet, lebonthassa és a helyére áruházat építtessen, parkolóval, étteremmel és hasonlókkal. Nem csak a karbantartók, hanem az egész gyár összes dolgozója az utcára kerül legkésőbb egy-két év múlva, ha aláírják a szerződést. S én elhatároztam, hogy ezt az aljasságot megakadályozom. Mindenáron megakadályozom, ha belegebdek is, ha az utolsó fillérem is rámegy. De egyedül kevés vagyok, társakra van szükségem, olyanokra, akik bíznak bennem, hajlandók némi áldozatvállalásra és tudják tartani a szájukat. Ezért kellett a becsületszó. Most megállok és megkérdem: még mindig azt akarják, hogy folytassam az előadást?

Kelemen most vette észre, hogy még mindig a padon áll. Nagyot nyelt és gyorsan lekászálódott, s közben Kardoshoz beszélt.

– Tudja, mérnök úr, ha ez igaz, magát aranyba kéne foglalni. Sajnálom, hogy rosszakat tételeztünk fel, anélkül, hogy meghallgattuk volna. Így van, emberek? – Azok egyszerre rábólintottak, de még most sem szólt senki egy szót sem, csak előrehajolva, feszülten figyeltek. – Mondja tovább, mérnök úr. Kezd a dolog egyre izgalmasabbá válni.

– Rendben van, akkor most hallják tőlem is: *becsületszavamra* igaz, amit eddig mondtam. S ez még nem minden, most jön a lényeg, a fifika. Az új cég olyan üzemet vásárol, amely termelőképes és nincs adóssága. A látszat fenntartása miatt – no meg hogy a vételárat visszanyerjék – egy évig kötelesek működtetni és a munkahelyeket garantálni, de utána gondoskodni fognak arról, hogy a termékeink eladhatatlanok legyenek, felvesznek egy halom hitelt és csődbe viszik a gyárat, hiszen nekik a *terület* a fontos. Arra megy ki az egész, mert ennyi pénzért ma már sehol nem tudnának ilyen olcsón hozzájutni. A felszámolás tehát elkerülhetetlen lesz. Ekkor lép be egyik titkos társvállalatuk, amelyik felvásárolja fillérékért az egészet, a dolgozókat szélnék eresztik, s már kezdek is a bontást és a tereprendezést: építhetik a bevásárlóközpontjukat. Eddig világos? Tudnak követni?

– Igen! – mondták egyszerre.

– Nos, én úgy döntöttem, hogy megelőzőm őket, s még mielőtt aláírnák a szerződést, csődbe viszem a vállalatot, hogy elvegyem tőle a kedvüket. Olyan épeszű nyugati üzletember nem létezik, amelyik egy sztrájkoló, halódó gyárat megvegyen és egy éven át folyamatosan ráfizessen, mert többbe kerül nekik a leves, mint a hús. Magyarán, nekünk az az érdekünk, hogy minél rosszabb képet alakítsunk ki a gyárról, hogy visszariadjanak az üzlettől. Ezért mondtam: még segítem is a sztrájkórséget! S ha minden úgy alakul, ahogy remélem, bejelentjük, hogy az én kft-m és a dolgozók 50-50 százalékban megvesszük a gyárat. Olcsón, a valódi érték töredékéért, mivel az állam feltétlenül meg akar szabadulni tőle. Persze gúnyolódni fognak rajtunk és árgus szemekkel figyelik, mikor megyünk tönkre, hogy azonnal kezdhessék előlről a huncutkodásaikat, s majd kihúzzák alólunk a talajt, de arra várhatnak. Ha mi, régi dolgozók, összefogunk, létezhetetlen, hogy ne tudnánk felvirágoztatni ezt a gyárat. Nem mondom, lesz vele bajunk, de a miénk, a sajátunkat építjük. Ami pedig az elbocsátottakat illeti, amint a saját tulajdonunkba kerül a gyár, azonnal visszavesszük őket, hiszen szükségünk lesz minden munkáskézre – de csak akkor! Valahogy majd átvészeli ezt a rövid időt, legfőljebb suttyomban segítjük őket némi pénzzel. Ezért rendeztem a sorsolási cécot, mert nekem mindegyikük egyformán kedves és fontos, egyiküknek sem volt szívem azt mondani, hogy le is út, fel is út. Még az öreg Benével is megvan a tervem. Amikor itt végeztünk, hozzájuk is lesz pár szavam.

Hát röviden ennyit akartam elmondani. Értik már, miért kértem a becsületszavukat? Ha ebből egy vesszőnyi kiszivárog, az egész tervnek lóttek. Nem csak maguk, de én is és mindenki, repül, mint a szöcske. Én legalább kapok valamit a kft-mért, de maguk tudják, mit kapnak? Igen...*azt!* Nincs több mondanivalóm. Tessék, most már beszélhetnek. Akarnak-e velem tartani, vagy hagyjuk a francba az egész gyárat, aki kapja, marja, legyen az idegeneké? Döntsenek.

– Ad nekünk egy kevés gondolkodási időt? – kérdezte Kelemen, a többiek helyeslő zúgása mellett. – Beláthatja, hogy azért ez nem olyan egyszerű, nincs mindenkinek pénzzel tele a szalmazsákja.

– Persze, hogy adok, de ne sokáig totójjazzanak, mert minden perc drága. A vevők bármikor megérkezhetnek, lehet, hogy már ma, lehet, hogy holnap és előtte lesz néhány elrendezni valónk. Fel kell készülnünk a vendégfogadásra. Kelemen úr, ha végeztek, várom az irodámban, meg kell beszélnünk a haditervet. Már ha igent mondanak, ez természetes. Mindenestre, örülnék, ha sikerülne befűteni egy-két mohó úriembernek. Hát akkor, rajta, emberek, beszélgessenek, gondolkozzanak, számoljanak. Minden magukon múlik.

*

A gyárudvaron fekete ruhás, nyakkendő, aktatáskás urak lépkedtek, tipegve, finnyásan, orrukhoz szorított zsebkendővel, mellettük Tordai főmérnök tüsténkedett. A tolmács időnként kérdezett valamit és továbbította a bizonytalan válaszokat a vendégek felé. Azok vállvonogatva hümmögtek, ajkukat biggyesztették, szemmel láthatóan szerettek volna már túl lenni az értelmetlen ténfergésen. Nem érdekelte őket a gyár, sem az adatok, amiket Tordai próbált rájuk tukmálni. A levegőben rendkívül erős, fojtogató szénáz terjengett, a szél – mintha segíteni akarna – feléjük söpörte a nehéz, kellemetlen füstszagot és a port.

E pillanatban irtózat, süvítő hang robbant ki valahonnan a magasból. Az üzemcsarnok megrázkódott, ömlött a korom, piszok a levegőből, forró, nedves gőz telepedett széjjel, kiabáló, megriadt emberek rohagáltak fejvesztve, egymásnak ütközve. A delegációnak földbegyökerezett a lába a rémülettől. Tordainak még sikerült elkapnia egy lihegve száguldó munkást, aki egy poroltóval a kezében futott valahová.

– Mi történt, az istenért?

– Csak a szokásos – zihálta az ember –, a kettes kazánál megint kilyukadt egy forcső és a túlnyomást ki kell engedni a levegőbe, különben szétrepül az egész berendezés.

– Mi az, hogy a szokásos? – kérdezte ingerülten a főmérnök. – Miket beszél itt össze-vissza? Ilyesmi tudtommal nem fordult elő hónapok óta.

A munkás zavartan lehajtotta a fejét és tétova arccal válaszolta:

– Ahogy parancsolja, főmérnök úr. Ha azt tetszik mondani, hogy nem szokásos, akkor nem szokásos. Nekem mindegy. – Megrántotta a vállát és indulni akart.

– Várjon csak – állította meg a tolmács, nyomában néhány fekete öltönyössel –, sűrűn előfordul hasonló eset?

– Nem mondhatnám – felelte a munkás készségesen. – Ma még ez az első.

A vendégek összenéztek és félrehúzódva tárgyalni kezdtek valami nagyon sürgőset.

Tordainak elkerekedtek a szemei, s már éppen le akarta hordani a munkást, hogy ne hazudjon ilyen örülségeket, ne járassa le a vállalatot, amikor Kelemen futott ki lélekszakadva, fején védősisakkal. Kézze-lábbal integetett és hangosan üvöltötte:

– Gyorsan tűnjenek el onnan! Lehet, hogy beszakad a kettes kazán tűztere és szétrepül az épület! Meneküljenek, amíg nem késő!

A halálra rémült vendégeknek több se kellett, villámgyorsan szedték a lábukat, meg se álltak az igazgatói tárgyalóteremig.

Kardos összevigyorgott Kelemennel.

– Ezt jól csinálta. Az amerikai száz méteres futóbajnok is megirigyelhette volna őket.

A tanácsteremben korántsem volt ilyen vidám a hangulat. Halmay igazgató intézkedett, hogy a titkárnő kávé és üdítőket szolgáljon fel, s közben kétségbeesetten próbálta megnyugtatni a vendégeket, nem sok sikerrel.

Most a vendégek közül felállt egy köpcös, szivarozó ember és Tordaiék legnagyobb meglepetésére idegen akcentussal, de tökéletes magyar fogalmazással kerek-perec kijelentette:

– A nevem Thomas Zadori, vagy ha úgy jobban tetszik, Zádori Tamás és enyém az a befektető cég, amelyik érdeklődéssel közeledett az önök vállalata felé. De én üzletember vagyok, uraim, nem jótékonysági intézmény, tőlem holmi hazafias szólásokat ne várjanak. Minden világos? A pénz beszél, a kutya... hogy is mondják? Tanulmányoztam a számokat és azok homlok-egyenest más képet mutattak, mint amit személyesen az imént megtapasztaltam. Ha én megveszem a gyárukat, az alatt az egy-másfél év alatt, amíg üzemeltetni köteles vagyok, több pénzem megy rá, mint amennyit későbbi terveim során tíz év alatt behozok. Ennyire bolondnak ne nézzenek. Csak azt nem értem, hogyan képzelik egyáltalán ennek a lerobbant, elavult kócerájnak az eladását? Csak nem *valutát* akarnak kapni érte? Utólagos engedelmeiket remélve, szóba elegyedtem néhány emberrel, így pontos értesüléseim vannak arról, hogy a dolgozók általános sztrájkra készülnek, nagy a zúgolódás, alacsonyak a bérek, ami nem is volna csoda, mivel a termékeik eladhatatlanok, a gépek rozogák, folyamatos javítást igényelnek, az üzemi erőmű az utolsókat rúgja, életveszélyes. Ha legalább nem kellene fenntartanunk másfél évig a termelést, talán beszélhetnénk a továbbiakról, de így... Kész ráfizetés, nekem kellene kapnom azért, hogy a nevemet adnám egy ilyen pocsék üzlethez. A magam részéről a leghatározottabban ellenzem. Egy fillért sem vagyok hajlandó áldozni. Visszalépek. Társaim nevében nem nyilatkozhatom, de aligha hihetem, hogy...

Halmay igazgató tiltakozva emelte fel kezét.

– Elnézést kérek, uraim, önök rosszul vannak informálva. A vállalat a nehéz körülmények ellenére aránylag kiválóan dolgozik, termékeink megközelítik az európai közép-színvonalat, adósságunk egy fillér se, sztrájk soha nem volt nálunk, reméljük, nem is lesz. Az iménti eset szerencsétlen véletlen, nem szabad semmi érdemlegeset leszűrni belőle. Ilyen minden gyárban, ahol magasnyomású gőzzel dolgoznak, előfordulhat. Igaz, néhány embert kénytelenek vagyunk elküldeni bizonyos átszervezések okán, s azok esetleg hőzöngeni fognak, de sztrájk-készültségről nincs tudomásom. Márpedig, ha volna, arról okvetlenül tudnom kellene. Remélem, az én szavam ér annyit, mint néhány hozzá nem értő, lézengő munkásé. Ezért nem látom be, miért ne folytathatnánk a megbeszélésünket.

– Egyetértek – állt fel dr. Kereki Pál, aki az államot képviselte, de mindkét oldalról érdekelt volt abban, hogy az üzlet létrejöjjön. – Semmi okunk túl hamar ítélni. A mutatókat nézzük és ne az udvari pletykákra alapozzunk. Kérem, Mr. Zadori, nyissák ki azokat a dossziékat, amelyeket odakészítettünk önök elé. Azokból világosan kitűnik, hogy... hogy... Mi van már megint? Mi ez az újabb hangzavar? – szakította félbe önmagát idegesen.

A nyitott ablakon át erős zaj tört be, kiabálások, káromkodások hallatszottak. Mintegy vezényszóra, mindenki az ablakokhoz lépett és láthatták, hogy vagy százötven munkásruhába

öltözött ember, transzparenszekkel felszerelve az irodaépület elé tódul. A táblákon olyasmiket lehetett olvasni, mint „Munkát akarunk!”, „Le az igazgatósággal!”, „50 százalékos béremelést követelünk!”, „Vesszenek az áruló sztrájktróók!” – és hasonlók.

– Nem értem... – dadogta falfelhéren az igazgató –, mi ütött ezekbe? Még soha ilyen elő nem fordult. És pont most, amikor... érthetetlen!

– Lemegyek – mondta harciasan Tordai főmérnök, de meg se moccant a helyéről, mintha ő maga sem gondolta volna komolyan, hogy a dühöngő munkások közé merészkedjék.

– Talán más alkalommal folytassuk a tárgyalást, uraim. Alig hiszem, hogy a most kialakult helyzet alkalmas volna a tisztánlátáshoz – mondta fagyosan dr. Kereki. Bár az államtól kapta a fizetését, nem volt mindegy, hogy a külföldi fél miként és milyen mértékben fejezi ki háláját egy-egy jól sikerült szereplése után, s most nem úgy nézett ki a helyzet, hogy a balul végződő látogatás az ő számára a legcsekélyebb hasznót eredményezné. Célszerűbbnek tűnt a vendégek álláspontjához igazodnia. Van elég privatizálandó cég Magyarországon, ami legalább ennyire megfelel Zádoriék elképzeléseinek és ő sem jár rosszul. Jobb lesz mielőbb lelépni. Csak nehogy elveszítse a bizalmukat – s persze, a beígért milliót –, aggódott, teljes joggal.

Villámgyorsan pakolni kezdett a táskájába. Ugyanezt tette Mr. Zádori és a többiek is, s percek alatt kiürült a tárgyalóterem. Az igazgató és a főmérnök a haját tépte és azonnal hívták a teljes vezérkart.

Közben a tüntető tömeg, amint a vendégek autói elhagyták a gyárkaput, egy szempillantás alatt eltűnt. Béke és nyugalom uralkodott az udvaron.

Ki érti ezt?

Negyedóra múlva együtt volt minden fontos ember, aki számított valamit a vállalat vezetésében, vagyis a teljes igazgatói tanács. Halmay úgy járkált fel s alá, mint egy megdühödött, éhes oroszlán.

– Mi volt ez, uraim?

– Fogalmam sincs – húzta fel értetlenül a vállát a főmérnök. – A legcsekélyebb jele sem volt, hogy az emberek titokban erre készülődtek. Arról tudnunk kellett volna. Olyan tökéletes időzítés volt, hogy felmerül a gyanú: profi szervezkedéssel állunk szemben. De kinek állhat érdekében ilyen örűlség?

A főkönyvelő elkecsereedve megjegyezte:

– Akárki volt, egyet sikerűlt elérnie. Az életben nem fogunk megszabadulni ettől a szemétdombtól. S még mi akartunk félmilliárd forintot kapni? Nevetséges képzelődés! Örűlnék, ha a tíz százalékát sikerűlne kivasalni valakiből.

– Ötven milliót? – kérdezte csűndesen Kardos Ernű.

– Miért, sokallod? – nézett rá dűhűsen az igazgató. – Vagy azt hiszed, a te Kft-det nem érinti a mai kudarc?

– Igen, azt hiszem – mondta vállát vonogatva Kardos. – Elfelejtitek, hogy az én embereim az egész kerűletben végeznek karbantartói munkát. Lehet, hogy a gyár megszűnik, nekem akkor is lesz megrendelűsem. Karbantartókra mindig szűkség van.

– Akkor vedd meg te a gyárat! – pattant fel a főmérnök. – Ha olyan biztos vagy a dolgodban, tessék, itt a lehetűség.

– Ötven millióért? Nem vagyok meghűzatva.

Az igazgató odasétált Kardoshoz, szűrosan elűje állt és megkérdezte:

– És 40 millióért megvennéd?

– Hm... – Kardos tűnődve forgatta a ceruzáját. – Sok! – mondta röviden és tömören.

– 30?...No jó, legyen... 25 millió. Ha egy héten belül kifizeted, a tiéd a gyár.

– Miért olyan sürgős? Egyáltalán, szabályos ez? – aggályoskodott Kardos. – Mit fog szólni hozzá a felsőbb szerv?

– Tessék, itt ez a levél, olvasd, teljesen szabad kezet kaptunk. Egyetlen feladatunk van: megszabadítani az államot a gyártól, bármi áron. S még valami... Uraim – fordult körbe –, most csukják be a fülüket. Ha sikerül e hó végéig vevőt találnunk, valamennyien, akik itt ülünk, így te is, Ernő, 5-5 millió forint prémiumot kapunk.

Kardos hangosan elkacagta magát, aztán gyorsan elkomolyodott.

– De hiszen ez összességében több, mint amennyit az egész vételár behoz. Feltéve, hogy Kardos hajlandó... – jegyezte meg valaki halkán.

– Azért ne a mi fejünk fájjon, öregem – vetette oda Halmay igazgató. – Odafenn másként számolnak. Nos, Ernő? Az öt milliót eleve leírhatod. Úgy vesszük, mintha befizetted volna.

– Sajnos, nincs kéznél 20 millióm. De valamennyit össze tudok kaparni pár hét alatt. Van egy ajánlatom: a mai napon leteszek öt milliót készpénzben, ehhez jön a másik ötös, a prémium, ez már tíz millió. A többire kapok három hónap türelmi időt. De van két kikötésem.

– S mi lenne az? – kérdezték többen is.

– Az első: a gyárat nem egyedül veszem meg.

– Hanem?

– Közösén a dolgozókkal, fele-fele alapon. Vagyis a maradék tíz milliót ők fizetik, de én vállalom garanciát értük.

– És mi a másik a feltétel?

– Hogy itt és most, kössük meg a szerződést és azonnal lépjen érvénybe.

Az igazgatótanács tagjai összenéztek. Hiszen így még jobban is hangzik! Tekintetükből gúnyos mosoly villant, hunyorogva intettek *igen-t*, s csak maguk elé mertek mosolyogni.

– Ha valaki hülye, ám lássa a következményét – gondolták egyformán magukban.

Kardos úgy tett, mint aki nem vesz észre semmit.

– Nos? – kérdezte közönyös hangon.

– A tied! – kiáltotta az igazgató. – Uraim, szavazzunk, elfogadjuk-e Kardos úr ajánlatát?

A kezek szinte vezényszóra emelkedtek a magasba. A patinás gyár e pillanattól gyakorlatilag Kardos Ernő és társai tulajdonába került.

Fele-fele alapon.

– Gratulálok, öregem – mondta Halmay igazgató. – Nem csináltál rossz üzletet.

Kardos csak bólintott.

– Tudom.

Magában viszont azt mondta: *szegény ország! Ilyen gazdag?*

*

Amikor immár vadonatúj tulajdonosként elhagyta az irodát, bezárta maga mögött az ajtót és kulcsot gondosan zsebre vágta. A folyosón Kelemen várt rá, arcán feszült, nem is titkolt kíváncsisággal. A két férfi megállt egymás előtt, sokáig néztek farkasszemet, aztán Kardos lassan, csibészesen elvigyorodott:

– Megcsináltuk, Kelemenkém. Megették a cselt. Miénk a gyár! Most aztán csipkedhetjük magunkat.

– *Miénk?* Remélem, nem úgy, ahogy valamikor a politikusok szavalták? Elegünk van a marxizmusból. *Tiéd a gyár, magadnak építed* – csak éppen éhen döglük mellette az ember.

– Ne aggódjon, öregem, ezután másként lesz. Igaz, hajtanunk kell, hogy belegebedünk, de egy gyárostól ennyit el lehet várni. Hát még, ahol ennyi tulajdonosról van szó. Na, művezető úr, csapjon bele – nyújtotta kezét Kardos.

A két férfikéz összekulcsolódott, keményen, szorosan. Kelemen meghatódva mondta:

– Hát akkor belevágunk, főnök?

– Bele, Kelemenkém, bizony belevágunk. A felmondásokat azonnal visszavonjuk. Két órára szedje össze az embereket. Ne felejtse el a többi üzemből is meghívni bizalmikat. Lesz mit megtárgyalnunk. Hát akkor... Ó, majd elfelejtettem, remélem, élni fog a tulajdonosi jogokkal és Bene Laci bácsinak talál egy főgépészi beosztást. Kell az ilyen vén róka még a saját gyárunkban is.

Már indulni akart, amikor megtorpant és azt mondta:

– Van itt még valami, Kelemen úr: kérem, adja át üdvözetem a kedves feleségének, s mondja meg neki: egy titkárnői állás betöltetlen. Remélem, itt is olyan okosan fog gondolkozni, mint otthon. Nem irigylem magát! Lehet, hogy ezért nem merek megnősülni? – tette hozzá a mérnök és kacagásuk végighullámozott a közös gyár folyosóján.

Kelt, 2002

Házi múzeum – falun

Pásztói nének a szeme is megnedvesedett az izgalomtól, amikor befejezte a rendcsinálást: jöhet a zsűri, jöhetnek az újságírók – de ami a legfőbb, jöhetnek a látogatók! Ó, Szűzanyám, ha sikerülne!...

Hosszú élete dédelgetett álma látszott beteljesülni a mai napon: ha minden igaz, a kis házi múzeumát végre papíron is elismerik, az utazási iroda már a hivatalos megyei programajánlatába is felvette. A mostani helyszíni szemle talán csak üres formaság, ezerszer is végignézték gyűjteményét a szakemberek és nem győzték dicsérni a gondos elrendezést, a hozzáértő válogatást, s azt az áldozatkészséget, amivel csekélyke nyugdíjából, de annál több lótasfutással létrehozta a környék – s talán az ország – legkomolyabb magán-falumúzeumát.

Dél volt, amikor megérkeztek a vendégek: Ibolya, a megyei múzeumtól – ő járt Pásztóinénál legtöbbször –, a férfi ismeretlen volt, dr. Báder Vilmosként mutatkozott be és Budapestről jött. Görbe hát, szemüveg – afféle mogorva, zárkózott hivatalnoknak látszott.

– Ebédeljenek meg előtte – kínálta őket jó szívvel Pásztói néni – Olyan tyúkhúslevest, amelyet én főzök, úgyse esznek sehol a világon.

– Köszönjük, inkább utána – morcoskodott dr. Báder. – Előbb esünk túl a formaságokon, első a munka – és savós színű szemeit gyanakodva jártatta körbe. – Hol van a gyűjtemény? Hadd lássam!

Pásztói néni mosolyogva, büszkén mutatta: – Már a közepén állnak, kedveskéim. Ami ebben a házban található, az mind, a legkisebb darabig eredeti, muzeális érték, beleértve a konyhafelszerelést, a terítőt, a tányérokat, mindent, kivéve persze a gáztűzhelyet. De azt a szép öntöttvas csikó-sparheltet megnézhetik. Nemigen használom, de ilyen kedves vendégek tiszteletére ma begyűjtöttem, azon főztem meg az ünnepi ebédet. Na, üljenek már le – s a mesterien faragott széket és a lócát meglegyintgette a portörölő ruhával, ahogy illik.

– Nem ebédre jöttünk, drága Ica néni – szabadkozott Ibolya –, a világért sem akarunk gondot okozni. Csak felvesszük a jegyzőkönyvet, s már itt sem vagyunk. Így van, kolléga úr?

– Az attól függ – mormogott az orra alatt Báder. – Majd elvállik.

– Hát én nem bánom, ebédelhetünk utána is – szontyolodott el Pásztói néni. – Tessék, mutatom az utat. Először talán nézzük meg azt a szobát, ami a mi kis falunknak állít emléket. Erre vagyok a legbüszkébb. Igazi, hamisítatlan paraszt tisztaszoba, nincs olyan család, amelyik ne járult volna hozzá egy-két darabbal. Látják ezt a szépséges komódot? Háború előtti! Aki csinálta, még ma is él.

– Akkor ez nem régi – fintorgott Báder. – Mit keres ez itt?

– Miért? – csodálkozott Pásztói néni. – A vén Rácz meg az ősei voltak nálunk az egyetlen asztalos família, ilyen van minden családnak, amióta az eszünket tudjuk. Kár, hogy már nem bírja erővel az öreg. Nálunk ez a módi, itt nem talál másfajta még mutatóba se.

– Na és a tulipános láda? A láda nem szobaberendezési tárgy. Azt nem itt kell tartani, hanem a... izében... például a kamrában.

– Ne tréfáljon velem, doktor úr! Mi más csak jobban tudjuk, hogy nálunk mi volt a szokás. Amikor a lány férjhez megy, viszi magával a tulipános ládát, telepakolva fehérneművel meg ami kell. Annak ott a helye örökre az ágy előtt. Minél nagyobb, díszesebb, annál tisztesebb a rangja. Úgy bizony! – bólogatott Pásztóiné mély meggyőződéssel.

– Ezt tanúsíthatom – szólt közbe Ibolya. – Magam is a környéken születtem, s még az én anyukám is ilyen ládával ment a...

– Kérem, kolléganő!... – szakította félbe fagyosan dr. Báder. – Volna szíves nem befolyásolni? Tudom a dolgomat. Inkább nézzük meg a másik helyiséget. Itt nincs semmi érdekes. Csupán a szokásos...

A kisebbik szobában Báder szeme mohón kikerekedett. Ez sokkal zsúfoltabb volt, mint az előző, és a tárgyak is kevésbé voltak rendszerezve. A falakon megsárgult, régi fényképek, Házi áldások kézzel faragott keretekben; régi lámpák, vasalók, használati eszközök tömkelege sorakozott a festett bútorokra rakva, a falon felaggatva hímzések, a sarokban életnagyságú bábuk álltak, a falucska káprázatosan gazdag népviseletébe öltöztetve. Meghökkenően sok holmi volt itt felhalmozva – Báder csak bámult, mint róka a baromfiudvarban.

– Mennyi érték! – sóhajtotta meghatódva Ibolya. – Sose értettem, hogy volt képes mindezt összegyűjteni, Ica néni.

– Nem volt könnyű, aranyoskám, ilyen vénen, betegesen! – emelte szeméhez a zsebkendőjét Pásztóiné. – De megérte, boldog vagytok.

– Hát igen, akad egy-két tűrhető darab, kétségtelen – fanyalgott a fővárosi vendég körbe tekintve. – Persze szelektálni kell és kidobálni, ami fölösleges. Ahogy elnézem, egy sarokban elfér a maradék.

– De Báder úr! – lépett közelebb felháborodva Ibolya. – Ezt nem mondhatja komolyan! Nem is nézett szét. Egy élet munkája...

– A tisztelt ifjú kollegina, elfogult, de megértem, elvégre ez a szűkebb hazája. Egyetlen lehetőséget látok: a néni keze ajánlja fel nekünk az anyagot, mi kiválogatjuk, amit érdemes, a többi meg... mindegy! Természetesen arról szó sem lehet, hogy múzeummá nyilvánítsuk. Látogatást szervezni, különösen belépő díj ellenében, szigorúan tilos, különben elkoboztatjuk az anyagot. Esetleg van még egy ötletem...

– Igen? – kérdezte sírósan Pásztói néni. – És mi volna az?

Dr. Báder Vilmos egyszeriben rendkívül barátságossá vált.

– Megveszem a gyűjteményt, kedves Pásztói néni, így ahogy van. Adok érte, mondjuk... adok érte... negy... ötvenezer forintot.

– De nagylelkű lett hirtelen! Képes volna ennyiért megvenni?

– Hogyne, semmi akadály – mondta készségesen Báder és táskájából elővett egy előre elkészített adásvételi szerződést. – Csak alá kell írnia, máris megkapja a pénzt. Az elszállításról én gondoskodom.

A két nő összenézett. Ibolya bólintott, mire Pásztói néni elővett a zsebéből egy lezárt borítékot és Báder orra alá dugta.

– Látja, ép a ragasztás. Én se tudom, mi áll benne. De az Ibolyácska, amikor meghallotta a nevét, gyanút fogott és azt mondta, hajlandó előre borítékolni, mivel fog kirukkolni, ha körülnéz nálam. Akkor hát lássuk! – feltépte a borítékot és hangosan olvasni kezdte:

– „Vigyázzon, le fogja szólni a gyűjteményét, majd felajánlja, hogy 40-50 ezer forintért megvásárolja az egészet.” – és pontosan így történt. Nem hittem volna... – fakadt sírva az öregasszony. – Szóval ilyenek maguk ott Pesten? Pedig hogy vártam ezt a napot! Tudja mit, inkább sose legyen múzeumom, de a magaféléknek akkor sem adnám ingyen se oda. Nem én! Inkább felgyújtom házastól.

Báder dühtől lángolva fordult az elégedetten mosolygó Ibolyához, de még időben sikerült visszafognia magát. Cinikus képpel vállat vont és felkapta a táskáját.

Amikor megszólalt, ajkát biggyesztve csak annyit mondott:

– Azért azt a híres tyúkhúslevest, remélem, nem sajnálja tőlem?

Kelt, 2006

Hét nap boldogság

A festők este hét óra körül végeztek, piszkot, rendetlenséget hagyva maguk után. A fotelok kárpitjain vastagon ült a mézpor, hiába takarták le fóliával; a parkettán szanaszét festékfoltok éktelenkedtek, a könyvek, vázák fehérlettek a porrétegtől.

Jutka lerogyott egy székre és elbőgte magát.

– Gyurikám – zokogta a férjének –, mikor lesz ebből normális, tiszta lakás?

– Nyugi, szívem – tett eléje Gyuri egy csésze illatos, gőzölgő kávét –, csak semmi pánik. Idd ezt meg, engedd el magad és meglátod, hamarabb túl leszünk az egészen, mint gondolnád. Gyorsan kiszabadítom az ágyat, mert neked pihenésre van szükséged, aztán holnap, amint hazajöttem a munkából, nekiesünk és egy-kettőre hazavágjuk a takarítást. Idd ki a kávédat és próbálj megnyugodni.

– Szó sem lehet arról, hogy ilyen koszban aludni tudjak – szipogta Jutka. – Legalább kezdjük el.

– Jó, csillagom, tőlem reggelig is fenn maradhatunk. Csak nehogy te megerőltess magad. Tudod, a baba...

A parkettával kezdték. Gyuri nedves ronggyal feltörölgette a mézsfoltokat, Jutka partvist fogott. A fóliákat egyenként szedték le, óvatosan, nehogy a gyönyörű, hófehér falakat összenyomják. Gyuri kezében vígan zúgott a porszívó és Jutka is jobb kedvre derült, ahogy munkájuk nyomán egyre takarosabbá vált a kis lakás.

– Nagyon szép lett a fal – állapították meg minduntalan. – Drágán dolgoztak, de el kell ismerni, értik a szakmájukat.

Egy hete költöztek az új lakásba, s még nem tértek magukhoz a nagy boldogságtól.

Három év albérlet!... Isten ne adja senkinek, hogy rákényszerüljön. Amikor bejelentették, hogy tavaszra *hármán* lesznek, a szülők egymást múlták felül, hogy a fiatalok segítségére siessenek. Jutka apja a közös családi telket áldozta fel – pedig titokban a szíve szakadt érte –, Gyuriéknál még a testvérek is összedobták minden spórolt pénzüket, de így is csak a fele jött össze a vételárnak. A hiányzó összeget bankkölcsönrel pótolták, így sikerült az újpalotai 42 négyzetméter megvásárolniuk. Csak az volt a baj, hogy az előttük lakók irtózatosságot hagytak maguk után, muszáj volt a festést, mázolást megcsináltatni. Újabb kölcsön...

Most hát túl voltak rajta és önálló, lakással rendelkező, gyermeket váró *család* lettek. Csupán a takarítás volt hátra.

Gyuri éjfélkor megálljt parancsolt.

– Elég volt! Neked pihenned kell – mondta szigorúan. – Más se hiányzik, mint hogy megerőltess magad, s valami baja legyen a babának. A nagyja kész, a többivel ráérünk. Én sem akarok úgy bemenni dolgozni, akár a kifacsart citrom.

– Csak még felmosok – buzgólkodott Jutka –, szeretném látni, hogyan ragyog az új parketta.

– Hagyd, majd én elintézem – könyörgött Gyuri, de az asszonyka megmakacsolta magát.

– Inkább a könyveket rakd vissza, hogy lépni tudjunk. A felső polcokat úgyse érem el.

Igazság szerint már egyikük sem volt fáradt, csak a másik kedvéért akarták csökkenteni az iramot. Ahogy fokozatosan kezdett szépülni vadonatújra varázsolt első otthonuk, úgy kaptak ők is friss erőre. Gyuri füttyörészett, Jutka dúdolt hozzá – égett kezük alatt a munka.

Ők maguk voltak legjobban meglepődve, amikor Jutka éjjel kettőkor megállt a szoba közepén és ünnepélyesen kijelentette:

– Kész. Minden kész! El se akarom hinni! – és örömeiben körbetáncolta az egész lakást.

Gyuri ölébe ültette kipirult, boldog feleségét.

– Nem gondolja, hölgyem, hogy kissé bolondosan viselkedik lakástulajdonos létére? – ugratta tréfálkozva.

– Uram – vette a lapot Jutka –, ölben ülve ritkán ismerkedem. Kérem, ne zaklasson!

A könnyük csordult ki a kacagástól. Fiatalok voltak, tele hittel, reménységgel és tudták, hogy fél kézzel megváltják a világot, s hogy az övékéhez hasonlítható, tökéletes házasság nincs a földkerekségen, amiként az is nyilvánvaló, hogy nekik lesz a legszebb és legokosabb gyermekük – persze, nem egy, hanem kettő, esetleg három... vagy üsse kő: legyen inkább négy!

Reggel hatkor Gyuri óvatos puszival búcsúzott, remélve, nem ébreszti fel az asszonyt, de Jutka nevetve fonódott a nyakába.

– Siess haza – suttogta férje fülébe. – Nagyon várlak!

– Rohanok. Ne dolgozd agyon magad, ígérd meg, inkább készülj a vizsgákra. Azt akarom, hogy a fiamat egy komoly végzős közgazdász-hallgató hozza világra. Még két év... s a következőt már igazi diplomás közgazdász fogja várni.

– Jó, szívem, úgy lesz, megígérem. Vigyázz az úton.

– Szia! A kávéfőztem... Futok! – mondta Gyuri és még egy gyors csókot lehelt az asszony álomtól kimelegedett arcára.

Fél tízkor ismét otthon volt.

Vállai megroggyantak, arca sápadt, szemei körül mély barázdák feketéllettek. Jutka rémülten fogadta:

– Mi történt veled? Beteg vagy?

– Elbocsátottak. Leépítés. Ötven főt küldtek el. A rohadékok olyan titokban csinálták, hogy senki nem sejtett előre semmit.

– Jézusmária! Mi lesz most? A lakás... a vizsgáim!...

– Hogy mi lesz? – kérdezte komoran Gyuri. – Mi lenne? Egy fiatal, kukázó családdal több. Vagy menjünk lopni, koldulni?

– A részletek! – szakadt ki az asszonyból a sírás. – Ki is rakhatnak bennünket! Jön a baba...

– Na és? Érdekel ez rajtunk kívül valakit? De legalább tisztán adjuk át a lakást. Eddig tartott a boldogság. Hét napig. Ugye, két hónapon belül még meg lehet szakítani a terhességet?

– Erről hallani se akarok! Szó sem lehet róla! Ragaszkodom a...

– Igen? És miből akarod fizetni a kölcsönt, a villanyt, a fűtést? Élelemről és a ruházkodásról már nem is beszélek.

– Majd találsz új munkát.

– Hát persze! El vagy tévedve, drágám. Akit ma kirúgnak, annak annyi. Kész. Sehol nem fog tudni elhelyezkedni, lehet akárhány diplomája. Marad a munkanélküli segély. Nyomorra akarsz gyereket szülni?

– Hagyd abba, az Isten szerelmére kérlek, hagyd abba! Ha mindenki így gondolkodna, kipusztulna az ország. Mi lesz a jövőnkkel?

– Sajnos, a bank nem így számol. Legföljebb néhány állampolgárral kevesebb lesz. Kit izgat?...

...Néhány magyar állampolgárral kevesebb? *Na és...?* Kit izgat ez manapság?!

Kelt, 2002

Húsvéti locsolkodás

Béni bácsi kedvetlenül forgatta bütykös ujjai között az apró, kétélű önborotvát. Az apjától örökölt ősrégi nyeles borotvához szokott, de azt a fia, amikor egy hónappal ezelőtt beköltözött hozzájuk a tanyáról, elvette tőle, mondván, veszélyes lehet a gyerekekre. A pamacsot is ki-dobták, pedig még jó volt. Az öreg mélabúsan kente markából ráncos arcára a habot és rá-fintorgott a tükörképére.

– Vén bolond! – korholta önmagát. – Kellett neked a kényelmes, városi élet, mi? Megkaptad! A négy falat, azt...

Morogva kaparta a három napos szőrzetet. Zsuzsika, a menyé, váltig veszekedett vele, köve-telte a naponkénti borotválkozást, de hiába: így is nagy engedmény volt, hogy hetente kétszer vállalta.

Ez most soron kívüli: ünnep, húsvét, s neki fontos dolga volt.

Elhatározta, hogy örömet szerez a fiának, ha már befogadták, gondoskodnak róla. Nyolcvankét évet, egy egész életet hagyott maga mögött. Sírva jött el, de nem volt választása: a hirtelen érkező iszonyatos vihar a rozzant vályogépületet úgy rogyantotta össze, mint a kártyavárat, őt is a csoda mentette meg: éppen a malacokat próbálta beterelni az ólba, külön-ben... ajaj! Ott feküdne a felesége mellett! Bizony az lett volna a legjobb! Ötven évig éltek kettesben a tanyán, nem is vágytak el onnan sehová. S most, tessék... itt a nagy városi kényelem, de asszony nélkül.

Igenis, megmutatja ezeknek az elpuhult, nyavalyás városiaknak, miként tiszteli meg a hagyományt egy igazi, magyar parasztember. Napok óta kotyvasztotta-keverte a mindenféle üvegekből, tubusokból összelopkodott „kölnivíz alapanyagát”, amivel majd körbelocsolja a szomszédasszonyokat. Jó szaga lett! Betöltötte egy fehér kólásüvegbe, lekötötte ritkaszerű vászonnal – egyik viseltes gatyája szárát áldozta fel, még a felesége szötte neki –, már csak a verset kellett felidéznie, amit nem mondott vagy húsz éve, de azzal nem lesz semmi gond. Kalapjára piros pántlikát kötött – szóval minden olyan volt, mint régen, a hajdani szép, daliás időkben, amikor még bandákba verődve járták sorra a tanyavilágot. Hogy berúgtak? Hát istenem, az vele jár a locsolással! Muszáj inni, ha kínálják az embert!

Sietnie kellett, mert hamarosan hazaérkezik a család, Isten tudja, honnét, és a szomszédok is mozgolódnak – tisztán ide hallatszott a liftajtó csapódása. A mellettük lévő lakásból is átszűrődtek a zajok a vékony falakon. Vilma, ez a kifestett, özvegy dáma nagyot fog nézni, ha majd beállít hozzá, ilyet még úgyse látott.

De miért is várna a családra? Addigra két-három szomszédot lerendez, s akkor még ott a többi emelet, négy-négy lakással.

Magára kapta a kabátját, fejére illesztette a feldíszített kalapot és a „kölnivizes” üveggel a kezében, hetykén kopogtatott Vilma ajtaján. Bentről éktelen kutyaugatás válaszolt és egy bosszús férfihang:

– Ki a jó franc az éppen ilyenkor? Vársz valakit?

– Vár a fene, egyéb se hiányozna. – Nyílt az ajtó és ott állt a vörös hajú, agyonfestett dáma, csipkés kombinéban, mögötte atlétatrikós, nagy darab férfi bámult át a vállán, kezében dobozos sörrel. Arcuk megnyúlt, amikor a felpántlikázott öregember meglátták.

De Béni bácsi se látott, se hallott, hanem ünnepélyesen rázendített a mondókájára.

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam,*

Elakart her... – de csak eddig jutott.

Vilmáék végre felocsúdtak és éktelen röhögésbe törtek ki.

– Ki ez? – kérdezte a férfi. – Csak nem a titkos udvarlód? Vagy koldus? Adj neki valamit. Hé, öreg, akar inni egy sört?

– Ne, hagyd csak, ismerem – jött zavarba Vilma. – Itt lakik a szomszédban. Nézze, bácsikám, hagyja ezt a bolondozást, ne tegye nevetségessé magát, tudhatná, hogy ez városban már rég nem divat – és ismét erőt vett rajta a kacagás. – Na menjen már, menjen! – fuldokolt a nevetéstől, és az ajtót bevágta az öreg orra előtt.

Béni bácsi megkövülten állt, kezében a szagos vízzel teli üveggel. Hogy van ez? Ő bolondozik? Mert, ha Vilmácskának nincs ura, akkor az az ember ki volt? Bizonyára rokon. Mi bajuk, hogy nem fogadják jó szívvel az ő húsvéti köszöntését? Valamiben megzavarta őket?

A következő ajtóhoz lépett, hátha otthon vannak.

– Mindjárt! – válaszoltak bentről a csöngetésre. Fiatal lány nyitott ajtót. Mosolygó szája tátva maradt a meglepetéstől.

– Csókolom – köszönt hökkenten, de látszott rajta, hogy erővel fojtja magába a kitörni készülő nevetést. – Apuékat teszik keresni?

– Inkább az anyját, kislány. És persze, magát is. Locsolni jöttem!

– Tessék... ? – Ekkor ért oda a mama. – Ki az? – kérdezte.

Béni bácsi, nem várt tovább, hanem fűjni kezdte, ahogy illik:

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam... Kék ibolyát láttam...*

– Jaj, de aranyos! – sikoltotta a lány. – Hogy a bácsi milyen vicces! Nézd, anyu, egy kéregető! Adjunk neki pénzt.

Az anyja azonban korántsem volt ilyen elnéző.

– Kérem, ne haragudjon, elhiszem, hogy jól akar, de mi komoly, művelt emberek vagyunk, az ilyen vásári mutatványokból nem kérünk. Nem szégyelli magát, idős, meglelt ember léteire itt cirkuszoszni? Még szerencse, hogy a férjem nincs itt itthon – s már zárta is az ajtót.

Béni bácsi értetlenül ácsorgott egy ideig. Mifélek ezek a városiak? Azért haragszanak, mert megtisztelti őket? Még hogy kéreget... !Vagy még sosem hallották, hogy húsvétkor az illendőség úgy kívánja, hogy a fehérsépet meglocsolják? Örüljenek, hogy nem vödörrel érkezett.

Még egy utolsó próbát tett. A következő lakásból csinos fiatalasszony nézett ki a csöngetésre. Arcán csodálkozás tükröződött.

– Mit óhajt, kérem?

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam. El akart hervadni, szabad- e locsolni?* – darálta elszántan az öreg. Már kapta is elő az üveget és emelte volna, de az asszonyka rémülten felsikoltott.

– Segítség! Ez az ember megőrült! Meg akar támadni!

Kivágódtak a lakások ajtajai, egy melegítő férfi lefogta az öregembert, kicsavarta belőle az üveget.

– Mi van ebben? Pfuj, de bűdös! Mit akart ettől az asszonytól?

– De hát én... én csak... – hebegte kétségbeesve Béni bácsi. – Eresszenek! Félreértik a helyzetet... Húsvét van!...

– Jézusom – nevetett fel egy nő –, ez a szegény ember locsolkodni akart. Hát persze, a gyerekei tanyáról hozták fel, éppen tegnap panaszkodott a menyé, hogy mennyi baj van vele, örökké láb alatt van, nem tud mit kezdeni magával. Bácsika, figyeljen rám, menjen szépen vissza a lakásukba, és gyorsan dugja el az üvegét, mert ha Erzsike meglátja, a fején veri szét. Na, húzza a csíkot, amíg szépen mondom! – tuszkolta maga előtt.

Béni bácsi végre megértette, hogy amit tett, az helytelen, legalábbis a városiak szemében. Nagyon elszégyellte magát.

– Ne haragudjanak..! – motyogta. Pántlikás kalapját maga előtt tartva megindult a lépcsőház felé, a liftbe nem mert beszállni egyedül. Amikor leért az utcára, a szagos vízzel teli kólásüveget bedugta a zsebébe.

Alig ment egy háztömbnyit, amikor látta, hogy a fia és a menyé akkor érkezik haza autóval az unokákkal együtt. Tudta, hogy öt perc múlva mindenről értesülnek és akkor... óh, nem, nem, akkor inkább a halál!

Béni bácsit heteken át körözte a rendőrség.

Másfél hónap múlva találták meg a tanya romjai alá bebújva. Ott feküdt az öreg, holtában is szorongatva a „kölnivizes” üveget.

Az orvos végelgyengülést állapított meg...

A temetésekor Erzsike, a meny, keresztet vetett és halkan megjegyezte:

– Talán jobb is szegénynek. Már nem volt beszámítható. Képes lett volna körbelocsolni a házat! Micsoda blama!

A férj nem szólt semmit. Ő sejtette az igazságot. Könnyei végigfolytak az arcán, de nem törülte le.

Az unokák jókedvűen vihorásztak. Végre visszakapják a szobájukat! Amúgy sajnálták az öreget, jókat lehetett derülni rajta. Olyan muris volt a tájszólásával, meg ahogy örökké a múltat emlegette, s még a videót se tudta kezelni.

Csak a haverok elől kellett bújtatni, nehogy meglássák...

Kelt, 2005

Az iskola

Az öreg tanító gondosan bezárta maga mögött az ajtót és a csüggedten álldogáló szülőkhöz fordult:

– Ezt a kulcsot most leteszem ide a lépcsőre. Egy halott iskolába jóérzésű pedagógus nem teszi be a lábát. Polgármester úr, mostantól azt kezdenek vele, amit akarnak. Lebontathatják, vagy eladhatják. Mindegy. Kocsmának talán még jó lesz.

– Ne engem okoljon – tiltakozott elkeseredve a fiatal polgármester. – Az iskola megszüntetését felülről rendelték el. Megmondták, nincs rá pénz, egy fillért sem adnak, a helyi erők meg... a tanító úr legalább úgy tudja, mint én. Mit tehettünk volna, mi, képviselők?

– Nem is magukat hibáztatom, fiam, hanem a világot, amelyben élünk. No, anyukák, apukák, Isten velük. Mától nincs iskolája a falunak, így tanítóra sincs szükség. Elköltözöm.

– Nem úgy van az, tanító úr – lépett közelebb a nagy bajszú Kántor Lajos. – Nem kívánhatják, hogy naponta tíz kilométert gyalogoljanak a gyerekeink. Mi lesz velük télen? Ott fagynak meg az ártatlanok az árokparton. S ha esik? Hová bújjanak?

– Úgy látszik – fakadt sírva egy fejkendőss asszony –, egyesek azt szeretnék a városban, hogy a szegény ember gyereke maradjon meg butának, cselédnek. Másra ügyse való. Hát megint itt tartunk? Szabad így gondolkodni?

A polgármester próbálta nyugtatni a kedélyeket:

– Értsék meg, kiszámolták, hogy negyvenhét gyerekért nem gazdaságos fenntartani az iskolát. Víz, villany, fűtés, a pedagógusi fizetés... Miből? Ha egyszer nincs.

– Majd összeadjuk! – mordult közbe a borostás képű Kapás János. – Felajánlottuk már múltkor is, amikor itt járt a nyakkendőss Sente Pál, de csak nevetett. Így van? Hallhattátok!

– Nem nevetett az ki senkit, lehet, hogy csak szégyellte magát – csitított a tanító. – Bizonyára ő se örömeiben mondta, amit mondott. Neki is parancsolnak. Ő is közülünk került el, nem igaz, hogy saját iskolája ellenségévé váljék.

– Akkor menjünk oda, ahol elrendelték – zúgtak fel a szülők. – Hátha akad egy épeszű ember, akivel szót érthetünk. Nem csak Sente Pál van a világon.

– Szóval akkor összedobjuk? – fújta a magáét Kapás János. – Ki vállalja? Emelje fel a kezét.

A karok egyszerre lendültek a magasba. Senki sem akart kimaradni, ha a saját iskolájuk megmentéséről van szó.

– Szép! – mondta a tanító. – János, maga éktelen rossz gyerek volt, de szülőként ma jelest kap tőlem. Meg a többiek is. Azonban hiába tanítanánk, nem adhatnánk ki hivatalos bizonyítványt. Annyi, mintha nem járnának iskolába a gyerekek. Meg is büntethetnek bennünket.

Most egy csinos, értelmes arcú asszonyka furakodott előre. Kezében borítékot tartott, hangja elcsuklott a lámpaláztól.

– Írtam a televíziónak. Eddig nem mertem elmondani senkinek se, az uram megtiltotta. Azt válaszolták, legyünk nyugodtak, a bezárás napján itt lesznek. Minden percben megérkezhetnek.

Mintegy válaszként, fekete autó kanyarodott az iskolához vezető zötyögős utcába, hangos dudálással.

– Már itt is vannak! – kiáltotta diadalmasan az asszonyka.

Ám csalódniuk kellett: az autóból nem a tévések szálltak ki, hanem a rettegett Szenté Pál, a megyei atyáisten. Ő is borítékot szorongatott, kezében lengetve.

– Ki volt az az istenverte félkegyelmű, aki levelet mert írni a televíziónak? – ordította még a kocsiból.

– Én voltam – lépett előre bátran az asszonyka. – S ne nevezzen senkit félkegyelműnek, mert megjárhatja. Inkább azoknak mondja, akik ezt az embertelen törvényt hozták.

– A helyi önkormányzat szuverenitása... – szónokolt Szenté.

– Elnézést – szakította félbe a polgármester –, mi nem akartuk megszavazni a bezárást. De azt mondták, ha sokat okoskodunk, még rosszabbul is járhatunk, elveszik a buszjáratot. Tessék, itt van a többi képviselő, kérdezze meg.

– Fűtyülök rá! – pattogott Szenté Pál. – Engem csak az érdekel, mit szól a világ, ha megtudja, hogy itt rendetlenség van, meg lázadás. Vegyék tudomásul, az lesz, amit én akarok. Adok én maguknak televíziót, de nem köszönik meg!

– És a gyerekek? – kérdezte csöndesen a tanító. – Ők sem érdeklik? Hát nem érti, hogy egyszerűen kivihetetlen a városi iskolába való bejárásuk? Itt szegény emberek élnek, kérem.

– Oldják meg, ahogy akarják – vágott vissza pökhendin Szenté Pál. – Akkor gondolták volna meg, amikor erővel önálló falut csináltak a tetves tanyaközpontjukból. Nagyzási mánia!...

– De hiszen éppen ön hozakodott elő annak idején a javaslattal – csodálkozott az idős tanító. – Akkor még a két fia is idejárt, nem emlékszik? Sőt ön és a szülei is ebben az iskolában tanultak meg írni, olvasni, számolni. Vagy ezt is elfelejtette? S még én védtem itt magát!

– Fogja be a száját, vén szamár! – rivallt Szenté Pál a tanítóra. Már-már úgy tűnt, nekimegy dühödtében, amikor egy érces hang hallatszott a fejek fölül:

– Köszönjük, vége, ennyi! Felvétel leáll!

Mindenki hökkenten nézett a hang irányába. Az épület lapos tetején két idegen férfi hasalt, egyikük kezében tévékamera – onnan integettek le mosolyogva.

Szenté Pál olyan fehér lett, mint az iskola meszelt fala.

– Az istenit!... Kicsodák maguk, hogy kerültek ide?

– A televíziótól vagyunk – mondta a híres riporter, miközben fürgén kászálódtak le a tetőről. Öten is ugrottak, hogy segítsenek. – Megkaptuk Ángyán Lászlóné levelét és érdekelt bennünket a téma. Igaz, arra nem számítottunk, hogy ilyen nagyszerű előadásban lesz részünk. Köszönjük szépen!

– Nem járulok hozzá... – dadogta veritékes homlokkal Szenté Pál, de a riporter megállította.

– Sajnálom, egyenes adás volt. Az egész ország hallott mindent. S ha ez a botrány eljut az illetékesek fülébe, hát mit mondjak, nem szeretnék a helyében lenni, uram.

Szenté Pál haragtól tajtékozva hápogott, aztán megfordult, bevágta magát a kocsiba és elporzott. Még hallani lehetett, amint öklét vadul rázva, kiabálja:

– Ezt még megemlegeti valaki! Majd én megmutatom...!

- Nem is volt bekapcsolva! – mutatta fel vigyorogva kameráját az operatőr, majd ismét a riporter vette át a szót: – Érdekes, egyesek jobban rettegnek a nyilvánosságtól, mint ördög a szentelt víztől – nevetett, aztán elővette a mikrofont:
- Tanító úr, azt hiszem, kezdhethük a beszélgetést...

Kelt, 1998

Közös képviselő

A Petőfi-utcai iskola V/b tantermében egyre jobban felforrósodott a hangulat.

A szemközti 67-es számú tömbház lakói tartották összevont és szokásosan civakodó gyűlésüket. Amióta megvásárolták a lakásokat, a három lépcsőház elkeseredett harcot vívott egymással. Külön-külön választottak közös képviselőt, s ők gondoskodtak arról, hogy még véletlenül se alakulhasson ki valamiféle összefonódás a lakástulajdonosok között, mivel a zavaros helyzetben nagyszerűen tudták a maguk kénye-kedvére irányítani a dolgokat. A lakók szinte észrevétlenül sodródtak ebbe a fura háborúba, s mire feleszmélhettek volna, már nem volt megállás.

Most azonban úgy nézett ki, végre sikerül pontot tenniük az áldatlan állapot lezárására s elhatározták, hogy ha kell, akár öltre is mennek, mert túl nagy volt a tét: melyik legyen a másik kettőhöz képest a *főlépcsőház*, és az eddigi három közül melyik képviselő kapja meg a teljes épületre kiterjedő *egyetlen* közös képviselői rangot, s ami ugyancsak nem elhanyagolható szempont: a vele járó többszörösen magasabb tiszteletdíjat.

Hetek óta folyt a kampány. Maguk a lakók is mindent elkövettek, hogy saját emberüké legyen a győzelem. Hajtotta őket a hiúság, de leginkább maguk a képviselők, akik – mint ilyenkor szokás – fűt-fát ígérgettek. A lépcsőházak közötti viszony annyira megromlott, hogy már nem köszöntek egymásnak és gyerekeiknek is megtiltották, hogy a ház mögötti füves játszótéren együtt focizzanak, játszanak. Az épület előtti, kókadt bokrokkal, csenevész fákkal beültetett részeket magas drótkerítések választották el, s jaj volt annak a kutyának, amelyik nem a *saját* lépcsőháza előtt ugrándozott, vagy végezte el dolgát; máris repült a kődarab, s az ártatlan jószág a maga bőrén tanulta meg, hogy az „okos” ember szeszélyeinek engedelmeskedni kell.

A lakók a tanteremben szigorúan elkülönültek egymástól, még szerencse, hogy a padsorok is így voltak elhelyezve. Az elnökségi asztalnál hárman ültek, merev, zárkózott arccal, előttük dossziék, jegyzetek, a Magyar Közlöny több évnyi, teljes évfolyama, s mindegyikük előtt egy-egy hordozható telefon; nem lehetett tudni, hogy pusztán státusz-szimbólumként rakták ki, vagy így akarnak értekezni egymással.

A szélső helyet elfoglaló dr. Gyöngyösy Pál – ravasz képű, cingár ügyvéd, a 67/1-ből – megkocogtatta az előtte lévő vizespoharat és felállt. Szemeit rászúrta a hallgatóságra és apró természetéhez képest megdöbbentő hangerővel rázendített. Érezhetően gyakorlott szónok volt:

– Mélyen tisztelt, igen-igen nagyrabecsült és hön szeretett lakótársaim, kedves barátaim!... és a másik két lépcsőház lakói. Mint tudják, azért gyűltünk össze, hogy véget vessünk a mindennapi életünket mérgező ellenségeskedésnek és annak az eléggé el nem ítéltető, primitív, hátmögötti, alattomos hadjáratnak, melyet *bizonyos* lépcsőházak *bizonyos* megbízottai követnek el nap, mint nap ellenünk...

– Tiltakozom! – ugrott fel dr. Kövesdy Ernő, a 67/3 képviselője; úgy öltözködött, mint egy francia férfi manőken, áradt belőle a parfümillat, csokornyakkendőiről legendák keringtek, modora finomkodó volt és negédes. A lakók nagyon büszkék voltak rá, főleg a nők. – Megállapodtunk, hogy nem becsméreljük sem egymást, sem egymás lépcsőházát. A kampánycsend mindenkre nézve egyformán kötelező. Az ügyvéd úr jobban tenné, ha példát venne a *hármas* lépcsőház lakóinak jómodoráról, nem beszélve rólam, aki köztudottan szolid, jámbor lelkületű, istenfélő ember vagyok, amíg ki nem hoznak a sodromból olyan alakok – félre ne értsenek! –, akik abból élnek, hogy hangoskodnak és az embereket összeugrasztják. *Itt és most*

egyetlen cél vezérelhet bennünket, jelesül, hogy megválasztjuk a három lépcsőház azon közös képviselőjét, aki, mint jómagam, eddig is és a továbbiakban is kiemelkedő tisztességgel és hozzáértéssel végzi a dolgát. Erre vonatkozóan javaslom, hallgassuk meg a *hármás* lépcsőház néhány elfogulatlan és tárgyilagos hölgylakóját, akik majd elmondják azt, amit nekem szerénységem tilt, miszerint én éjjel-nappal kizárólag a közösségnek éltem, szemben egyesekkel, akik önző módon csakis a saját érdeküket nézték...

– Na ebből elég legyen! – mordult fel a harmadik férfi, Talpas Lajos. Szinte mindenben ellentéte volt a másik kettőnek. Kopaszra nyírt fején szikrázott a fény, arcát borosta fedte, s látszott, hogy valamikor, hajdani nehézsúlyú bokszolóként a környék réme lehetett. Most, ahogy lassan, fenyegetően felállt, pontosan úgy nézett ki, mint amikor annak idején belépett a ringbe, hogy ronggyá verje az ellenfelét. Ő volt a 67/2 teljhatalmú képviselője és olyan fegyelmet tartott, hogy néha rengett belé az épület. Az emberek rettegtek tőle.

– Nagyon tudnak dumálni! Azt hiszik, itt mindenki hülye? Hogyhogy nem látnak át a süket szövegükön? Ahelyett, hogy megmutatnák azt az irtó nagy eszüket, még itt is, most is egymást marják. Ha nem hagyják abba ezt a süket sóderolást, beszélhetünk másként is – dörögte és fújtatva leült, úgy mondta: – Gyerünk azzal a választással, ne szarakodjunk annyit. Semmi kedvem éjfélig itt szobrozni.

– Igaza van! – hallatszott több helyről is, de leginkább a középső padsorból, ahol a *kettes* lépcsőháziak ültek.

– Elnézést kérek!... – emelkedett fel hátul egy madárcú, lapátfülű, nyeszett kis emberke, akkora szemüveggel, hogy eltakarta a fél arcát. Új lakó volt, nem ismerte senki és ő sem ismerte a szokásokat. Dr. Zwinger Bélának hívták, filozófus volt, legalábbis ezt pletykálták róla. Ráadásul egyedül birtokolt 55 négyzetmétert, s ezt nem bocsátották meg neki. – Szeretnék megközelítő tájékoztatást kapni mai összejuvetelünk céljáról, tekintettel arra, hogy első alkalommal ér az a kitüntető megtiszteltetés, hogy részt vehetek ilyen lakógyűlésen. – Sumák röhögés kísérte a választékos modorban előadott szavakat, de láthatóan nem vett róla tudomást. – Az elnökségben helyet foglaló kiválóságok nem vitték túlzásba a téma dialektikus megközelítését, ha meg nem sértem az urakat és a jelenlévőket, éppen ellenkezőleg, mondanivalójuk nélkülözte azt az alapvető retorikai és logikai szabályt, amire oly sok nagy elme tanított bennünket... hogy ne is említsem Hegel híres paradoxonját...

– Jó, hát akkor ne említse – szakította félbe egy természetes asszonyság, aki úgy állt fel mellőle, hogy a csöppnyi filozófus kis híján kizuhant a padból. Zsuhárné volt az, a sarki zöldséges bolt vezetője, óriási tekintély messze környéken. – Tessék, egy lököttel megint többen vagyunk, mint kellene. – mondta és lesújtóan végigmérte a meghökkent dr. Zwinger Bélát. – Mit gondol, kit érdekel a maga izéje... parakszonja... vagy mi a franc. Itt melósok élnek, uram, beszéljen úgy, hogy mindenki megértse.

– Kérem, kérem! – nyöszörgött az asszony hóna alól a letorkolt Zwinger – Nekem katedrám van!...

– Sajnálom, de ez most nem panasznapi. Másnak is megvan a maga baja. Figyeljen jobban!

– Igenis, kérem, nekem katedrám van és jogom van felszólalni – erősködött dr. Zwinger Béla, a filozófus. – Én megértem a nép nyelvét és a nép is megérti az enyémet. Azért, mert én *urbánus* vagyok...

– Most mondta, hogy Zwingernek hívják és katedrája van. Döntse el vége, kicsoda és milye fáj. Egyébként, ha jól tudom, van itt egy névrokona, az is Urbán.

A filozófus hökkenten rámeredt az asszonyra, aztán lemondóan sóhajtott és visszaült a helyére. Dr. Gyöngyösy viszont felemelkedett és berekesztette a két ember vitáját.

– Ne térjünk el a lényegtől, kedves Zsuhárné asszony! Inkább arról beszéljünk, amiért összegyűltünk. Javaslom, mindhárom lépcsőház tegye meg javaslatait, kit kíván jelölni a szóban forgó tisztségre és utána meghallgatjuk a jelöltek programját. Egyetértenek ezzel? Aki igent mond, emelje fel a kezét.

Karok lendültek a levegőbe, s vagy tízen álltak fel, hogy elmondják javaslataikat.

– Csak egyenként! – vezényelt Gyöngyösy.

E pillanatban koromsötétségbe borult a tanterem. Óriási hangzavar támadt, káromkodások röpködtek – Viszi innen a mocskos kezeit? – süvített egy női hang és valahol hatalmas pofon csattant. Ahány ember, annyi felé indult, hogy világosságot teremtsen. Valaki a villanykapcsolót ütögette, persze hiába.

– Nincs áram!

– Ez szándékos! – ordították össze-vissza – Azért csinálják, hogy ne lehessen szavazni. Lefizették az iskola gondnokát! – De hiszen nincs is gondnok – jött a válasz...

Ki tudja, hová fajul a zűrzavar, ha egy erőteljes, magabiztos hang nem szárnyal át a termen:

– Nyugalom, emberek, maradjon mindenki a helyén! Azonnal lesz áram, majd én megcsinálom – s valóban, néhány pillanat múlva kigyulladtak a neonok. A kapcsolónál Somogyi Jóska állt, fiatal, középmagas, kellemes arcú, alig huszonöt éves fiatalember, rendkívül népszerű, a lakótelep elismerten legjobb villanyszerelője, aki minden lépcsőházba bejáratos lévén, afféle területen kívüliséget élvezett, mivel nélkülözhetetlen volt, és olcsón dolgozott. Kispénzü nyugdíjasoktól soha nem fogadott el egyetlen fillért sem.

– Nincs semmi baj – mondta és felemelt kézzel, derűsen mosolygott. – Valamelyik gyerek balhéból lecsapta az automatát. De ha már így adódott, szeretnék mondani valamit. Megengedik? Elvégre én is itt élek.

– Halljuk! – biztatták többen is. A két rangos képviselő összenézett és elhúzta a száját. Kényszeredetten bólintottak, egyedül a volt bokszoló, Talpas Lajos szólt oda a maga nyájás, közvetlen modorában: – Lökjed a szöveget, Józsi!

– Nem is tudom... – kezdte Somogyi –, de nekem ez az egész olyan, mint egy igazi, hamisítatlan politikai nagygyűlés. Vannak szónokok, pártok és ami a legjobban zavar, vannak hangulatcsinálók. Gondolják, hogy ilyen légkörben képesek leszünk értelmes, megfontolt döntést hozni? Szerintem nem helyes, hogy azok ülnek az elnökségben, akik közvetlenül érintettek a választás kimenetelében. Inkább olyanok kellenének, akik semlegesek és nincsenek elkötelezve egyik irányba sem, vagyis függetlenek. Itt van például az új lakótárs, Urbánus úr...

– A nevem dr. Zwinger...! – ágaskodott sértődötten a filozófus.

– Pláne! Vagy akár jómagam is és harmadikként elhívhatunk valakit a szomszéd házból.

– Marhaság! – vágott közbe hevesen dr. Kövesdy Ernő. – Majd éppen maga fogja elmagyarázni, mit kell csinálnunk és hogyan csináljuk! A 67/3 lakói intelligens, művelt emberek, ők egymagukban is képesek igazságos döntést hozni, nem szorulnak külső segítségre. Beszéljünk inkább arról, mit szándékozik tenni a kollektíva érdekében a megválasztandó közös képviselő. Tessék, adja közre a programját. Én például, megválasztásom esetén mindezek előtt arra fogok törekedni, hogy megszüntessem a lépcsőházak között dülő ellentéteket.

Az épület előtti területet kimérjük három egyenlő részre és rendes kerítéssel, nem ilyen vacak bokrokkal és rozsdás dróttal, bekerítettjük, hogy a máshol lakók ne zavarják a földszintiek nyugalma. Na, mit szólnak hozzá?...

Dr. Gyöngyösi nem engedte folytatni a programbeszédet.

– Először is szabálytalan és a polgári jogrend kifejezetten tiltja az ilyen és hasonló szélsőséges, diszkriminatív eljárásokat. Ne csak a földszintiek érdekét nézzük, akik közé – milyen véletlen! – a tisztelt előttem szóló dr. Kövesdy úr is tartozik, hanem minden lakóét, a negyedik emeletiekét is. A kerítés gondolatával különben egyetértek, már csak azért is, mert az ötletet, mint annyi mást, *tőlem* orozta el tanult kollégám. De mit nyerünk egy ócska kis léckerítéssel, kérdelem én, példamutatón illedelmes tisztelettel? Ha már kerítünk, kerítsünk alaposan és egyszer s mindenkorra, vagyis építtessünk téglából, vagy betonból legalább két méteres falakat, tetején szöges dróttal, amelyeken átmászni lehetetlenség, így megakadályozzuk, hogy a különböző lépcsőházak lakói megjegyzéseket tehessenek egymás díszbokraira és virágágyásaira, vagy oda szórják a szemetet, amiből eddig is oly sok vita adódott. Természetesen ez költséggel jár, de a békének nincsen ára, a béke megfizethetetlen.

– Remélem, ezt nem mondja komolyan? – szólalt meg felháborodva Rábaközy úr, nyugalmazott államtitkár a 67/2-ből. Soha, semmiféle közös megmozdulásban nem vett részt. Az, hogy most itt volt, kisebbfajta csodának számított a lakók szemében. – Európában nagy keservesen sikerült lebontani a falakat, önök meg újakat akarnak építeni? Ez örület! Miféle gondolkodásmód ez? És éppen egy jogász... egy jogász! Csodálkozom...

– Mind egyformák ezek! – dörmögte maga elé tisztán hallhatóan Talpas Lajos. – Nekem már elment a kedvem ettől az egész választási cirkusztól. Lehet, hogy visszalépek. Jelöltesse magát az, akinek vitustáncos volt a nagymamája Moszkva-alsón!

– Emberek, türtőztessék magukat – próbált rendet teremteni az ismét felzúduló teremben dr. Kövesdy Ernő. – Nagyrabecsült kollégám semmi mást nem akart mondani, minthogy a lehetséges eszközökkel igyekezzünk kiszűrni a további hadakozás lehetőségét is. A jószándék elvitathatatlan, legfeljebb a módszer az, ami kétséges, bár van benne ésszerűség. A magam részéről el is fogadnám, feltéve, hogy a költségeket sikerülne megosztani úgy, hogy az ne a lakók zsebét terhelje, hanem mondjuk az önkormányzat vállalhatná, esetleg létrehozhatnánk egy kerítés-alapítványt is. Nekem megvannak a kitűnő kapcsolataim, melyeket fel lehetne, sőt fel is fogom használni, amennyiben engem ér a megtiszteltetés, hogy bizalmukkal kitüntetnek. Az ügyvéd úr elsőrendű válóperes jogi szakember lehet a maga posztján, de a költségvetéshez, mint tapasztalhatták lépcsőháza peches lakói, mi tagadás, nem sokat konyít. Ehhez ész kell és pénzügyi gyakorlat, a fiskális rafinéria ebben a témakörben fabatkát sem ér. Éppen ezért célszerű monetáris oldalról közelíteni a problémához.

Dr. Zwingernek már nagyon viszketett a nyelve, ezért ismét szót kért, de közben aggódva pillantott Zsuhárné örmesteri alakjára.

– Amint tapasztalni van szerencsém, itt homlokegyenest ellenkező érdekek ütköznek, melyek úgyszólván feloldhatatlanok, holott a helyzet bonyolultsága azt indokolná, hogy a három lépcsőház teljes kollektívája, mint létező, homogén testület, a legszükségesebb alapvető szempontokat mérlegelje. Legyen szabad utalnom Platon híres barlangelméletére, amiben kimutatja, hogy a lét nagy tűzén túl bolyongó árnyak és a valóság közötti látszat-összefüggések öncélú metafizikai megközelítése pusztán absztrakció, mondhatni, nonszensz... ööö... tudnak követni?... Ööö... Távol álljon tőlem elvont filozófiai mélységekbe bonyolódni...

– Nem baj, sikerült. – Állította meg a tudományos eszmeifuttatást egy kövér munkásasszony a 67/1-esek padsorából. Határozott léptekkel kivonult az elnökségi asztalhoz, onnan beszélt a teremben ülőkhöz és a képviselőkhöz egyszerre. – Tudom én jól, hol van a kutya elásva. A fizetésre megy ki a játék, amit a közös képviselő kap.

– Mari, fogd be a szád, ne avatkozz bele! – kiáltott a férje.

– Aztán miért ne? Van nekem magamhoz való eszem, nem vagyok én filozófus, hogy mindenféle marhaságokat hordjak össze a barlangokról, meg az árnyékokról. Azt ugyan el nem tudom képzelni, hogy kerül ide a barlang, de nekem az a javaslatom, hogy ezt a három okos urat menesszük a jó fenébe, elég bajt hoztak már ránk, és válasszunk olyat, akit mindenki ismer, aki mindenkivel jóban van, és nincs egyik lépcsőház pártján sem és ami szerintem nagyon fontos, nem akar falat építtetni közénk. Van ilyen? Szerintem van... egyetlen egy ember... – szünetet tartott, a hallgatóságból bekiabálták: ki az? Az asszony folytatta – Lehet, hogy kiröhögnek, de akkor is kimondom: *Somogyi Jóskát* ajánlom közös képviselőnek! Ő eddig is bejáratos volt minden lakásba, senkivel nincs haragban. Javaslom, vegyük fel a jelöltek közé. – Körül nézett és katonás léptekkel a helyére ment, ahol az ura vörös fejjel, dühödten sugdosott valamit a fülébe. Láthatóan nagyon haragudott, amiért a felesége felszólalt. Gyáva ember volt, s csak otthon volt nagy szája, amikor alaposan beivott.

Dr. Gyöngyösy előtt váratlanul csipogni kezdett a mobiltelefon. Felkapta és állva kezdett beszélni, talán, hogy mindenki hallhassa:

– Halló! Itt doktor Gyöngyö... ó... ó... Miniszter úr! Micsoda kellemes meglepetés! Szervusz!... Igen, igen... remekül... Hogy intézzem el neked a... ? Sajnos, most *kivételesen* nem segíthetek, kérlek, e pillanatban ugyanis éppen a lépcsőház ügyeivel vagyok elfoglalva, s ez, beláthatod, mindennél fontosabb, ugyebár, de utána örömmel állok rendelkezésedre... Nem, semmi probléma, köszönöm, ne fáradj, csupán egy közös képviselőt választunk... Igen, természetesen... valószínű, hogy kénytelen leszek elvállalni, tudod, a kötelesség... Hogy akkor majd mindennel mehetek hozzád? Hát ez nagyszerű! Szervusz, szervusz, szervusz! – lelkendezett és kikapcsolta a telefont. Diadalmasan körülnézett, s csak annyit mondott sokat sejtető, finomkodó mosollyal: – Elnézést kérek ezért a kis közjátékért, a barátom kért volna egy szívességre, de tudják, a ház... a ház, az mindenkinél előbbre való.

Az emberek meghökkenve néztek össze. A mindenségit! Azért az nem kis dolog, hogy egy eleven miniszter könyörög az ő képviselőjüknek, ugyan intézze már el a... mit is? Hát nem mindegy? Sok idejük nem maradt a tépelődésre, mert dr. Kövesdy telefonja is megszólalt.

– Hello! – mondta magas, affektált orrhangon, mire halálos csend lett, mindenki a beszédre figyelt. – Yes, my name is mr. Khóveszdy úr. Who are you? Ó!... How do you do? I am all right, thank you. Ó, yes... no... yes... no problem... oké! Yes, I do. Oké! Good-bye! – nagyot sóhajtva kikapcsolta a készüléket és odafordult a megkövülten bámuló lakók felé: – Rettegetes, hogy az embert még itt sem hagyják békén! Erre mondják: a nagyság és a hírnév átka! Egyébként egyik barátom hívott Londonból. Képtelen az istenadta egy pillanatra is meglenni a pénzügyi tanácsaim nélkül. Hogy minek az ilyennek éppen egy Rolls Royce cég?! Bizonyára hallották már ezt nevet. Nos, róla van szó, miszter Rollszról. – és szerényen elhallgatott.

A teremben óriási taps tört ki. Különösen a 67/3-asok ünnepeltek: íme az ő képviselőjük! A fene gondolta volna, hogy ilyen fontos ember él közöttük. Nem egy kis magyar miniszter a haverja, hanem még a világhírű üzletember is hozzá fut, ha bajban van. Ilyen képviselője az egész kerületnek nincs! Dr. Gyöngyösy savanyú képpel méregette a megjátszott szerénység glóriájában tündöklő dr. Kövesdyt és a fülébe súgott, úgy, hogy az első sorban ülők is tisztán hallhatták:

– Ez ügyes volt, gratulálok! Ezt még én se mertem volna. – Ezután odafordult Talpas Lajoshoz és jó hangosan megkérdezte: – Mondja, Talpas úr, maga milyen nyelveket beszél?

Az egykori nehézsúlyú bokszbajnok elgondolkozva nézett hol az ügyvédre, hol saját hatalmas ökleire, aztán a telefonjáért nyúlt. Nyomogatta a gombokat, majd röviddel ezután megszólalt dr. Gyöngyösi készüléke. Az ügyvéd megdöbbenve vette kézbe és tétován beleszólt:

– Halló, ki beszél?

– A miniszter haverod! – ordította Talpas röhögve. – Itt az összes miniszter és az angol királynő beszél. – az emberek felé fordult, akik dermedten figyelték a jelenetet. – Most láthatják, mit csinált ez a két gyönyörű virágszál. Egyszerűen felhívták magukat, hogy megjátszhassák a nagymenőt. Egy szavukat se higgyék el! Na jó, én kiszállok, nekem ez túl bűdös, keresek egy kultúrált aluljárót, ahol végre tisztességes lelki életet élhetek. További jó marakodást! Majd szóljanak, ha jutottak valamire. – Ezzel fogta magát és elviharzott.

Mintha ez lett volna a jeladás, a teremben elszabadult a pokol. Az emberek most értették meg, hogy palira vették őket és iszonyú dühbe gurultak. Az eddigi szigorú ülésrend felborult, a lépcsőházak összekeveredtek, és hangosan, egymás szavába vágva tárgyalták az esetet. A két jómadár ügyvéd felszívódott, mint a kámfor, még csak be se olvashattak nekik igazán egy jóízűt. Voltak, akik utánuk akartak menni, hogy visszahozzák őket, de Somogyi Jóska megint megszólalt, mindenkit túlkiabálva, míg végül nagy nehezen csend lett:

– Figyeljenek ide! Hagyjuk a fenébe ezeket gazembereket. Ne feledjék, nekünk ma este az a dolgunk, hogy közös képviselőt válasszunk. Inkább azzal törődjünk. Javaslom, mindenki írja fel egy cédulára, kit szeretne közös képviselőnek. Egy dobozban összegyűjtjük a cetliket, megszámloljuk és aki a legtöbb szavazatot kapja, az lesz a képviselő. Ilyen egyszerű, nem kell itt semmiféle hajcihő. Ráadásul még mindig van egy doktorunk, igaz, Urbánus úr?...

– Kérem, a nevem doktor Zwinger Béla, egyetemi adjunktus, filozófus, mint már az est folyamán több ízben is volt szerencsém bemutatkozni. Csak megjegyezni kívánom, hogy jelen esetben az urbánus azt jelenti, hogy városi ember vagyok s mint olyan...

– Mi is azok vagyunk, nem?

– Dehogynem, kérem, hiszen éppen ezt szerettem volna a magam egyszerű, szűkös szókinccsel kifejezni a tisztelt gyülekezet előtt, de valahányszor szólásra jelentkeztem, a mellettem ülő hölgy belerúgott a sípcsontomba, ami nem éppen a legmegszokottabb módja a tapintatos figyelmeztetésnek.

– Biztos tetszik neki! Vigyázzon, özvegyasszony! – mondta valaki, mire az egész teremben kitört az egyöntetű kacagás. Még el sem ült a harsány kacaj, amikor előre jött Zsuhárné. Előtte azonban még anyáskodóan megsimogatta Zwinger úr kobakját és halkan a fülébe súgta:

– Ne törődjön ezekkel, csak lükeskednek, nem akarják bántani. Mától kezdve én veszem a gondjaimba, egy haja szála se görbülhet. Majd én vigyázok magára, kedveském. – Zwinger Bélának kikerekedtek a szemei, a füle hegyéig elvörösödött és szemérmesen elvigyorodott.

Zsuhárné nagy levegőt vett, és nekitámaszkodott az asztalnak. Türelmesen nézte a teremben ülőket, míg a zaj el nem csitult.

– Emberek, figyelitek, mi történik velünk? – kérdezte csendesen és mosolyogva körülhordozta a tekintetét.

– Miért, mi van...? – nézegettek maguk köré a lakók csodálkozva.

– Hát nem látjátok, nem láttok a szemetektől? *Együtt nevtünk és nem dőlt össze a világ!* Két éve nem történt ilyen! És most gondolkozzatok el azon, kiknek köszönhetjük az elveszett esztendő hűlyeségeit, és kinek azt, hogy ismét tudunk együtt nevetni. Hát én azt mondom, nem kell itt semmiféle cédulázás, meg titkos szavazás, hanem válasszuk meg közös képviselőnek azt, aki visszaadta a közös nevetést, a barátságot, szóval mindazt, ami mindig is hiányzott, csak egyikünk se merte kimondani. Tudjátok, kire gondolok, igaz? – és ünnepélyes lassúsággal odalépett Somogyi Jóska elé, rátette kezét a vállára, majd visszafordult a lakókhoz, akik megbabonázva nézték az enyhén színpadias jelenetet. Zsohárné nem szólt egy szót sem, csak nézett, nézett... és mosolygott.

És ekkor kitört a vastaps és az éljenzés.

– Jól van – mondta az asszony –, azért adjunk a formásokra is. Emelje fel a kezét, aki Somogyi Józsefet elfogadja a Csomó utca 67. számú társasház egyetlen közös képviselőjének.

A kezek ismét felemelkedtek, többen odaléptek a lángoló fülű, zavartan toporgó nyurga fiatalemberhez, megölelték, gratuláltak neki, aztán az asztalhoz irányították.

– Mondj már valamit, Jóska! – ripakodott rá Zsohárné nevetve – Elvégre, mátol te vagy a mi szószólónk. Még a végén kiderül, hogy néma vagy? No, halljuk azt a székfoglalót!

– Halljuk, halljuk!

– Hát... én nem is tudom... Hirtelenében fel se fogom mindazt, ami itt történt. – dadogta kisfiús pirulással az új közös képviselő, s ez mélyen meghatotta a hallgatóságot. Eddig is szerették, csak valahogy nem tudatosult senkiben, hiszen olyan természetes volt, hogy ha baj van, ott a Somogyi... Megszokták, hogy mindig segít, hogy sose kell noszogatni, hogy egyformán barátja minden lépcsőháznak. Hogyan lehetséges, hogy itt volt előttük, köztük, a szemük láttára nőtt fel... úgyszólván mindenki gyerekének számított... és nem vették észre, hagyták, hogy idegenből jött kókler emberek egymásra uszítsák őket? Az emberek saját gyöngeségüket szégyellték a megkocsonyásodott lábú Jóska előtt, s alig várták, hogy engedelmeskedjenek neki.

– Nagyon köszönöm a bizalmukat... – szólalt meg végre halovány, remegő hangon Somogyi –, azt hiszem, elvállalom, ha mindenki így gondolja. – Lassan magára talált. – Azért nekem is vannak feltételeim.

– Na, ez is kezd már... – suttogta egy ármánykodó hang, de lepisszegették. – Mik a feltételeid?

– Egy: a képviselőséggel járó tiszteletdíjamat befizetjük a közös számlánkra, én egyelőre nem tartok rá igényt. Az első évem legyen próbaidő, hátha nem is tudom ellátni a feladatot, aztán majd meglátjuk. A másik feltételem sokaknak nem fog tetszeni, de azért elmondom: az épület előtti területet adják át nekünk, fiataloknak, teljes rendelkezési joggal.

A teremben hirtelen csönd lett, az utóbbi feltétel tényleg mehökkentette az embereket.

– És mit akartok azzal a résszel csinálni? – kérdezte az egyik lakó a hármashépcsőházból.

– Ha megszavazzák, elmondom. Azt szeretném, hogy látatlanban bízzanak bennem. Csak most az egyszer... Én egy év próbaidőt ajánlottam fel ingyen, hadd legyen ez a szavazás a nekem adott bizalom próbája. Tehát, ha elfogadják, hogy átengedik a fiataloknak a területet, emeljék fel a kezüket. Annyit megígérhetek, hogy nem fogják megbánni. Hát akkor lássuk...

A karok ismét felemelkedtek, bár most korántsem olyan lelkesen, mint az imént, de azért az eredmény így is egyértelmű *igen*-t jelentett.

– Jól van, köszönöm – mondta megszilárdult hangon Somogyi. – Akkor hát elmondom, mi az elképzelésem. Le fogjuk bontani a kerítéseket! Virágos, ápolt házelejét csinálunk, padokkal, asztalokkal, ahová esténként ki lehet ülni beszélgetni, sakkozni, kártyázni, szóval egy olyan *közös* parkot szeretnék, ami mindenkié, ami összeköt és nem elválaszt, ahogyan eddig volt. Erre gondoltam, amikor felajánlottam a tiszteletdíjamat, mert sajnos, ehhez is kell pénz, ha nem is annyi, mint a betonfalakhoz.

Csodálatos pillanat volt. Sokan a szemüket törölgették. Furcsa módon most nem tapsolt senki, ahhoz túlságosan megilletődött volt mindenki, kivétel nélkül. Hogyhogy nem, Zwinger úr Zsohárnéhoz óvakodott, szorosan melléje telepedett és egymást nézték, sokatmondó mosollyal. Zwinger Béla aggregénsége alighanem megpecsételődött.

Váratlanul kivágódott az ajtó és megjelent a két levitézlett *volt* képviselő a tanteremben.

– Tiltakozunk! – kiáltotta dr. Gyöngyösi és dr. Kövesdy egyszerre. Lehet, hogy hallgatóztak?
– Jogunkban áll konzultálni lépcsőházaink valamennyi lakójával, külön-külön.

– Maguk csak tiltakozzanak a miniszter meg az angol lord haverjaiknál – mondta Somogyi Jóska. – Itt egyedül nekem van jogom konzultálni. Köszönjük, hogy visszajöttek, de elégünk van a szakértelmükből. Maguk ugyanolyan lakók ezentúl, mint bárki más. Szeretném, ha ezt tudomásul vennék. És most – fordult vissza a legtökéletesebb nyugalommal az emberek felé – hogy a nehezen túl vagyunk, beszéljünk az *egyszerűbb* kérdésekről... Mennyi legyen a közös költség?...

*

Zwinger úr és az új közös képviselő utolsónak hagyták el az iskolát.

– Érdekes este volt és nagyon tanulságos – mondta tűnődve a filozófus.

– Valóban először vett ilyenén részt?

– Igen. És nem bántam meg. Ha jól belegondolok, a mai társadalom tükörképét kaptam kicsiben, s ez számomra felér egy tanulmánnyal. Lehet, hogy fel is használok a legközelebbi dolgozatomban.

Jóska kíváncsian nézett Zwingerre:

– Mondja, tényleg van katedrája?

– Persze. Mazochista egyetemistáknak tanítok általános filozófiát. Magával is szívesen foglalkoznék, ha netán egyszer kedvet érez hozzá. Egyébként semmit nem tudok magáról, hiszen, mint mondtam, új lakó vagyok itt. Nagyon ügyesen viselkedett, le a kalappal. Megkérdezhetem, milyen végzettséggel rendelkezik?

– Semmi különös. Villanyszerelő vagyok. Szakmunkás.

– Hm... Tanulnia kellene. Akár még miniszterelnök is lehetne magából, remekül tud bánni az emberekkel.

– Isten őrizz! – nevetett Somogyi. – Egyéb se hiányzik! Tudja, azt szeretem a szakmámban, hogy ehhez a munkához *tényleg* érteni kell, nem elég csak beszélni róla. A tanulás ellen semmi kifogásom, de azt hiszem, nagyon unatkoznék miniszterelnökként. S hogy tudok bánni az emberekkel? Érdekes, eddig sose gondoltam rá. De ha így van, azt is a szakmámnak köszönhetem.

– Hogyhogy a szakmájának? Mi köze ennek a villanyszereléshez? Nem értem...

- Pedig egyszerű, gondoljon csak bele. Ha villanyt szerelünk, vigyázni kell, melyik vezetékben megy az áram és ahhoz lehetőleg nem nyúlni, mert könnyen megcsapja az embert a feszültség, s annak általában igencsak rossz vége van. Vagy ha mégis muszáj, akkor kesztyűs kézzel... tetszik érteni. Figyelni a feszültséget és kesztyűs kéz – ez a legfontosabb. Az emberekkel is csak így van, nem igaz? Egyébként, szeretnék bocsánatot kérni.
- Bocsánatot? Tőlem? Ugyan miért?
- Amiért viccelődtem az urbánusságán. Természetesen nagyon jól tudom, mit jelent, de szerettem volna megnevettetni az embereket. Nevetve nem lehet veszekedni. Szóval kérem, ne haragudjon rám.
- Felejtse el! Filozófus vagyok, nem gyerek. Ha elfogad tőlem egy tanácsot, jegyezze meg egy életre: nincs származásosabb és értelmetlenebb, mint a sértődés – *hatalom nélkül*! Kis ember vagyok én ahhoz, hogy ilyen felesleges luxust megengedhessek magamnak, meg aztán, őszintén szólva, kedvem sincs hozzá. Jobban szeretem a békességet. Ráadásul ilyen cél érdekében boldogan vállalom, hogy rajtam csattanjon egy poén.
- Atyaisten, de nagy dolgot tanultam most magától, Zwinger úr.
- Örülök, hogy így fogja fel. Látja, még egy magamfajta savanyú, morcos *urbánustól* is lehet tanulni. Nos, fiatal barátom, sok sikert az új feladathoz. Nem félttem magát. Rám mindig számíthat.
- Köszönöm. Még csak egyet áruljon meg.
- És mi lenne az?
- De nem fog kinevetni?
- Tréfál? Egy tanár soha nem azt szólja meg, aki kérdez, hanem azt aki még kérdezni sem hajlandó. Tehát, mi a probléma?
- Nos... szóval, mit akart mondani azzal a barlanggal?

Kelt, 2006

Közös vagyon

A citeráról hiányzott a d hang, így a dallamok kihagyással, sántítva szóltak, de az öreget ez csöppet sem zavarta: az aluljáró kövezetén ülve, leszegzett fejjel játszott, s csak akkor tekintett föl, amikor valaki pénzt dobott az ócska kalapba. A hangszer oldalához fehér kartonpapírt támasztott, rajta nagybetűkkel, egyetlen szó:

GYÓGYSZERRE!

Többen megálltak és szánakozva nézték a húrokkal bajlódó embert. Nem látszott valódi koldusnak: ruhája elnyűtt volt, de tiszta, csupán arcán éktelenkedett több napos borosta.

Az ország kirakata! Fakadt ki keserűen egy idősebb nő.

Itt tartunk! Zúgták egyszerre többen. Micsoda szégyen! Már a gyógyszerre valót is úgy kell összekoldulni? Ide kéne hozni minden képviselőt, mondják el itt az aluljáróban gyönyörű szónoklataikat a szociális érzékenységükről.

Az öreg új nótára váltott, pattogós csárdást próbált előcsalni a hangszeréből, nem sok sikerrel. Rosszul játszott, idegesen kapkodva rángatta bal kezében a nyomót, ráadásul a húrok is hamisan zengtek, mert nem voltak felhangolva.

Hé, öreg, nyomjál valami klassz rockosat. Kurjantotta egy fülbevalós suhanc, s egy szál cigarettát dobott a kalapba.

A haverja se akart kimaradni a heccből:

Gyűjtson rá, papa! Nem köteles maga egész nap verni a húrokat! Nyolc óra pihenés, nyolc óra munka, nyolc óra szórakozás! Mit szól ehhez a szakszervezet?

Az öregember abbahagyta a játékot és kiemelte a cigarettát a kalapból. Forgatta, nézegette, szomorúan bámult a fiatalok után, aztán megcsóválta a fejét és egy hallgató nótával próbálkozott, de ha lehet, még nehezebben találta el a hangokat.

Magáé a citera? Szólitotta meg egy elegáns férfi, aki már vagy negyed órája figyelte az öreg esetlen játékát.

Enyém, mordult a koldus barátságtalanul. Kié lenne?

Honnan van ez magának? Faggatta tovább a férfi.

Honnan, honnan... Mit tudom én már! Gyerekkorom óta. Csak eddig nemigen használtam. Újra kéne tanulnom.

Azt hallom. Megnézhetném közelebbről?

Ne haragudjon, uram, dolgoznom kell. Ha nincs muzsika, nincs adomány.

Természetesen kárpótolom. Mondta a férfi és egy ötezrest vett elő a pénztárcájából. Elegendő? Szeretnék a hátlapján megnézni valamit. Köszönöm.

A koldus morogva adta át a hangszert, amely összesen nem ért meg ötezer forintot. A férfi megfordította és izgatottan vizsgálta a fába vésett jeleket.

Hihetetlen! Motyogta maga elé. Egyszerűen hihetetlen! Ez a citera Okányban készült, Pardi Sándor kezei által, 1931-ben. Itt van beleírva. Tudta?

Lehet, vonta meg vállát az öreg kelletlenül.

Maga nem okányi születésű, igaz?

Nem, hanem...

... Hanem ócsai. Eltaláltam? Zöldfa utca 42.

Az öreg meglepődve nézett fel. Összehúzott szemekkel, gyanakodva pislogott az előkelő úr arcába és mérgesen kirántotta kezéből a citerát.

Micsoda maga, ellenőr? Van engedélyem...

Szó sincs róla, nem vagyok semmiféle ellenőr, nevetett a férfi. Ha hiszi, ha nem, ismerjük egymást ötven éve.

Az öreg még jobban meghökkent.

Hogyan?... Ott laktam valamikor, Ócsán, az igaz.

Bizony, és negyvenötben éjszakára befogadtak egy menekülő családot, akik Pestről gyalogoltak haza, Okányba, mivel a lakásukat lebombázták. Így volt? Aztán éjjel kettőkor orosz katonák zörgettek be, felverték az egész házat és...

... Reggelre elvittek mindenünket, suttogta döbbenten az öreg. Emlékszem egy gyerekre, aki citerázott az oroszoknak... Jóságos Isten, csak nem maga az?

Nézze meg, mutatta fénylő mosollyal a férfi, itt van a nevem belevésve. Látja? Igen, ez az én gyerekkori citerám. Hol találták meg? Én úgy tudtam, magukkal vitték a katonák.

Nem, nem, billegette fejét a koldus, az istálló mögött eldobták. Nem kellett nekik. Másnap leltem rá. Azóta őrzöm. Gondoltam, hátha egyszer visszajön érte a gazdája.

Hát most itt vagyok.

Na igen... Az öreg ellenségesen nézett a meghatottan lelkendező idegenre. Csakhogy én most ebből élek, uram, ez a munkaeszközöm. Ha odaadom, végképp nem marad semmim. A nyugdíjam...

Családja nincs?

Volt. Feleségem meghalt, a gyerekeim meg... mindegy, hagyjuk. A ház sincs már meg, a fiaimra íratam, azok meg eladták, kellett nekik a pénz autóra. Ne is beszéljünk róla. Na és maga? Hol él? Mit csinál?

Én amerikai lettem. Tudja, 1956... Egy hónapja költöztem haza, mint nyugdíjas. S már van citerám, jobb, szebb, mint ez itt, de ez mégis kedvesebb, mert anyámtól kaptam öt éves koromban. Mondja meg, mennyit kér, minden pénzt megadok érte.

Nem eladó. Mondtam, munkaeszköz. Nem olvasta el a papírt? Tessék, itt van. És a férfi orra alá tartotta a kartonlapot.

Gyógyszer? Borult el a férfi arca. Ne haragudjon... ez igaz? Vagy... hogy is mondjam... közönséges koldustrükk?

Az öreg a zsebében kotorászott, három orvosi receptet vett elő és szó nélkül felmutatta.

Igen, látom, bólogatott komoran az amerikai. Hol lakik? Egyáltalán van lakása?

Hogyne. Enyém minden pad, hídalja, az egész ország, ott fekszem le, ahol tudok. Meg ahonnan nem zavarnak el a rendőrök.

Úristen! Az újságok egészen más képet festenek odakinn az itthoni viszonyokról.

Hát nem is hozott mindenkinek ilyen lehetőségeket a rendszerváltás. Vannak, akik egész szépen megélnek belőle. Érti már, miért nem adhatom vissza a citeráját még pénzért sem?

Nézze, adósa vagyok. A maga családja annak idején befogadta az én családomat. Volna egy javaslatom: engedje meg, hogy most én segítsek magán.

Szép kis segítség, mondhatom. Elkótyavetyéltetné velem az egyetlen kereseti lehetőségemet?

Félreértett. Van egy kis házam Budán. Ellakhatna nálam élete végéig. Nekem sincs senkim. Egyedül maradtam. A nyugdíjam bőven elegendő kettőnknek is.

Mi van itt ma? Álmélkodott az öreg? Megjött a Jézuska? Vagy álmodom?

Nem, nem álmodik. Fogja a hangszer és hozza. Többé nem kell koldulnia. Nos, visszaadja a citerámat?

Tudja mit, egyezzünk meg. Ne legyen se a magáé, se az enyém, hanem a mienk. Ez lesz a mi közös, induló tőkénk. A vagyonunk. Legalább bezárul egy kör. Sokan még ennyit sem kapnak kárpótlásul.

Kelt, 2006

A különdíj

Csörének és Lórinak, a házassági évfordulójuk emlékére

A táncverseny résztvevői akkor kezdtek kidőlni, amikor a zenekar rázendített a gyorscsárdásra. A fergeteges, tüzes melódia úgy hatott a versenyzőkre, mintha dupla adag ajzószer kaptak volna: egyszeriben felforrósodott a hangulat, s már a nézők is a hét párral együtt dobbantottak a lábukkal, eltűnt a versenyláz, néhány táncos nagyokat rikkantott, a zenekar kajánkodva fokozta a tempót. Az egyik pár hölgytagja sikítva fenékre huppant, magával rántva nemcsak a saját párját, de a szomszéd táncosokat is. Óriási kacagás és tapssal kísért ütemes „hogy volt!”-ozás jutalmazta a jelenetet.

A végére mindössze két pár maradt a parketten: a 9-es és a 11-es számú. A 9-esek fiatalok voltak, együttesen sem lehettek több negyvenévesnél, míg a 11-esekről kiabált az összeadódó évek száma: legalább 150 esztendő. Mindkét pár férj-feleség volt; a fiatalokat Vári Istvánnak és Irénkének hívták, míg az idősebbek egyszerűen Feri bácsi és Margit néni néven iratkoztak fel a zsűrinél. Még ez ellen is ódzkodtak, de megmondták nekik, hogy név nélkül nem versenyezhetnek.

Váriék nem vették szívükre az egészet, ők csupán szórakozni akartak. Élvezték a táncot, de amikor komolyra fordult a dolog, már őket is elragadta a győzni akarás, no meg a hatalmas díszes torta elnyerésének dicsősége, de még inkább a két öreg érthetetlen makacssága; fiatal létükre már csak nem fognak meghátrálni? Irénke próbálta visszafogni Pistát, valamit pirulva sugdosott a fülébe, de a férj kacagva mondta: ne félj, kedves, nem lesz semmi bajod! – és még szilajabban forgatta a feleségét.

Az idős pár arca ünnepélyesen komoly volt, még a legcifrább lépések alatt is. Szemük összekapcsolódott és elszánt, konok kitartással mérték az ütemet. Homlokukról patakokban folyt a veríték, ráncos arcuk színe hullámokban változott, hol fehérre, hol sötétlilára.

A közönség tapssal biztatta a táncosokat. Legtöbben a fiataloknak szurkoltak, de voltak, akik az öregeket buzdították, pedig őket nem ismerte senki. Idegenek voltak, míg Váriéknak szinte mindenki a barátja volt, együtt nőttek fel, annak idején a lakodalmukra a fél falu hivatalos volt.

Senki nem tudta, honnan bukkant fel a két öreg, egyszer csak megjelentek, bediktálták a keresztnevüket, de ennél többet nem voltak hajlandók elárulni magukról. A férfi magas, szikár, kissé hajlott hátú volt, az asszony törékeny, de szívós fajta, haja hófehéren tapadt izzadt arcára. Szemük egy pillanatra sem eresztette el egymást. Ruházatuk elütött az itt szokásostól; se nem városias, sem falusi. Idegenek voltak, még kinézetre is.

A zenekar most hirtelen, minden átmenet nélkül keringőbe kezdett. Irénke megtántorodott, ahogy a férje átváltott a háromnegyedes ütemre, s ha Pista nem olyan keményen tartja, elbotlik. Feri bácsiék arckifejezése meg sem rezdült, csak forogtak egymást bűvölő szemekkel, mintha elvarázsolták volna őket: nem láttak, nem hallottak, csak zihálásuk lett egyre hangosabb. Kezüik görcsösen összefonódott, olyan erővel, hogy a közelben állók láthatták, amint ujjaik elfehérednek a szorítástól.

Somosi Géza, a verseny rendezője előre jött és aggódva figyelte az idős párt. Még a végén rosszul lesz valamelyikük – gondolta. Nem ártana szólni a dokinak, hogy figyelje őket, vagy még jobb volna leállítani a zenészeket. Igen, ezt kell tennie – döntötte el magában.

Odasietett a zenekarhoz, intett nekik és kezébe vette a mikrofont.

– Figyelem – kiáltotta –, figyelem! Eredményhirdetés következik! A versenynek két első helyezett párja van...Kérem! Volnának szívesek abbahagyni?! Kedves Feri bácsi, Margit néni, a versenynek ezennel vége!

A két öreg azonban nem állt le. Fejüket egymás vállára ejtve, szédülten, támoilyogva forogtak, lábuk rogyadozva összekuszálódott. Valaki odaugrott, hogy elkapja őket, de elkésett: a házaspár úgy esett össze, mintha lelőtték volna őket. Még zuhanás közben sem eresztették el a másik kezét.

Somosi belekiabált a mikrofonba:

– Azonnal hívjátok Krizsán doktort! És álljatok távolabbra, hagyjatok teret, hogy levegőhöz jussanak. Jól van, már látom, jön a doktor...

Az orvos futva érkezett a szomszéd teremből, ahol éppen nagy kártyacsata folyt. Letérdelt a két ember mellé és egyenként a szívük fölé hajolt, közben az érverésüket számolta.

– Szerencsére nincs nagy baj – mondta megkönnyebbülve –, csak túlerőltették magukat. Ejnye, ejnye...Segítsen valaki, vigyük az irodába őket, hogy lefektethessük... Óvatosan!

Elsőnek Vári Istvánék nyúltak a férfi válla és lába alá, az asszonyt Somosi emelte fel, de még hátraszólt:

– Nem kell pánikba esni, folytassátok a táncot, az eredményt utána is kihirdethetjük, ha jobban lesznek. Úgyis tudjuk, kik győztek.

Az irodában a férfi tért először magához. Tétován nézegetett maga köré és azonnal a felesége felé nyújtotta a karját.

– Hogy van?

– Jól, minden rendben – mondta az orvos. – Ne nyugtalankodjék, doktor Krizsán vagyok. Látja, már a néni is kinyitotta a szemét. Megijesztettek bennünket.

Az asszony felsóhajtott és a férjét kereste tekintetével. Sokáig néztek egymásra, aztán egyszerre elmosolyodtak és halkán suttozták:

– Hát megcsináltuk? Istenem, tényleg megcsináltuk!

– Ne haragudjanak – szólt közbe bosszúsan Somosi –, mi az, amit megcsináltak? Minden-esetre, minket sikerült alaposan megrémisztetniük. A táncversenyt, már megbocsássanak, nem éppen a maguk korosztályának találták ki...

– Tudom, igaza van, ne haragudjanak – szabadkozott Feri bácsi –, de mi nem versenyezni akartunk. Nekünk ez volt a lakodalmi táncunk.

Az irodában lévők meglepetten néztek össze. Somosi kissé fanyalogva kérdezte:

– Na és mi lennénk a tanúk?

– Igen. – ült fel a férfi – Maguk a tanúink arra, hogy megtartottuk az ígéretünket. Persze, nem érthetik... Ötven évvel ezelőtt, 1946-ban itt ismerkedtünk meg ebben a faluban, ide volt kitelepítve mindkettőnk családja, itt esküdtünk, de tilos volt esküvői vacsorát rendezni, nehogy a deportáltak összejöjjenek, csoportosuljanak. Akkor megfogadtuk, hogy ha megérjük, ha a jó Isten is úgy akarja és megengedi, az aranylakodalmunkat itt üljük meg, ugyanebben a faluban és eljárjuk azt a táncot, ami akkor elmaradt. Hát így történt, így kerültünk ide. Sajnáljuk, hogy gondot okoztunk.

– Nem okoztak semmiféle gondot – enyhült meg Somosi megilletődve. – Az a fontos, hogy jól vannak. Egyébként megnyerték a versenyt, ezzel a fiatal házaspárral együtt, holtversenyben. Hadd mutassam be Váriékat... Gratulálok! Ha kipihenték magukat, vegyék át a díjat, egy fél tortát, aztán akár közösen is elfogyaszthatják.

Irénke odalépett a nénihez és megfogta a kezét.

– Kérem, fogadják el a mi részünket is. Legyen ez a különdíj... vagy inkább nászajándék az aranylakodalomhoz, ahogy tetszik.

– Nem, kedveském – simogatta meg a fiatalasszony arcát Margit néni. – A torta a maguké. Mi már megkaptuk a mi különdíjunkat.

– Megkérdezhetem...?

– Hát hogyne! – nevettek az öregek. – Mi magunk vagyunk a különdíj... *egymásnak!* Élünk és megértük ezt a napot. Akkor, ötven évvel ezelőtt, erre nem sok reményünk lehetett. Messzire vetődtünk, a világ másik feléig, tengerentúlra, s most visszajöttünk a főnyereményért is...

– Elnézést – szólt közbe kissé hebehurgyán Somosi –, de nincs másik fődíj...

– Téved, barátom – mondta az idős férfi. – Itthon vagyunk, Magyarországon, ahol lám, szeretettel vesznek körül bennünket. Ennyi év várakozás után... S maga azt mondja, nincs külön fődíj? Sokat kell még tanulniuk maguknak, fiataloknak, hogy megértsék: az élet és az önmagunk sorsával való megbékélés a legnagyobb főnyeremény! Ámen. S most mehetünk vissza Amerikába, meghalni. *Itthonról – haza.*

Külvárosi fagyalt

A kisfiú hat éves lehetett. Arca merő kosz, térdén friss heg vöröslött, félmeztelen volt és egyetlen szakadozott rövidnadrág lifegett soványka testén. Mezítláb volt, kócos szőke haja a homlokába lógott, szája szélénél vékony csíkot húzva csurgott a nyál.

Terike ráérősen, félszemmel figyelte a gyereket, aki már vagy tíz perce állt ott, moccanatlanul, merően bámulva a hűtőedényekben sorakozó, csábosan illatozó fagyaltokat. Szeme olyan sóvárogva tapadt rájuk, hogy a lánynak megesett rajta a szíve.

– Mi van, kisöreg, nincs pénzed? – kérdezte mosolyogva.

– Nincs... – suttogta a gyerek alig hallhatóan.

– Beszélj hangosabban. Hogy hívnak? Hol laktok?

A fiú bizonytalanul a háta mögé bökött a fejével.

– Arra... ott.

– Ne mesélj nekem, arrafelé már nincsenek házak, csak bokrok meg a szeméttelep. Hazudsz, te kis betyár! Szóval, hol laktok?

– Ott... a bokrosban.

– Na jó – hagyta rá Terike. – Kapsz egy adagot, ha megmondod a neved.

A gyerek szeme mohón tágra nyílt.

– Sanyi... és ha lehetne,...csokisat.

– Még válogat is! – nevetett Terike, aztán fogott egy tölcsért és a kanállal jókora gombócot kanyarított az edényből. – Na, fogjad, te... te Sanyi!

Meglepetésére a fiú vadul kirántotta a lány kezéből a tölcsért és lélekszakadva futni kezdett vele, anélkül, hogy belekóstolt volna. Egy távoli bokor irányába nyargalt, ahol eltűnt, mintha nem akarná, hogy lássák, miként habzsolja fel az olcsón szerzett finomságot.

Hamarosan ismét megjelent és kissé távolabbról, nagyokat nyelve bámulta kitartóan a fagyaltos pultot. Most se szólt, csak nézett esengőn. Terike nem bírta megállni, hogy rá ne szóljon:

– Most meg mit akarsz, nem volt elég? Elfogyott a fagyid?

– El...

– S kéne még egy adag, igaz?

– Igaz – mondta a fiú és szemlesütve előbbre merészkedett.

– Csak nehogy a főnök meglássa, mert akkor mindketten kikapunk. Nem bánom, nesze még egy gombóc, de meg ne lássalak...

Be sem fejezhette a mondatot, mert a fiú – akárcsak az imént –, amint megkapta az adagját, rohant a bokorhoz. A lány sajnálkozva nézett utána: szegény kölyök, ez is korán kezdi a koldulást!

Időközben megélénkült a forgalom, jöttek sokan, ki ezt kért, ki azt, Terike alig győzte kiszolgálni a hirtelen felgyülemlett sort. Egészen megfélekezett a gyerekről, amikor szeme ismét megakadt az ágrólszakadt kis alakon. Ugyanott állt, ahol korábban, leszegett fejjel, csak a szeme rebbent üzött kutya módjára körbe-körbe.

Szerencséjére éppen ekkor fogytak el a vevők, Terikének megint volt szusszanásnyi ideje. Már-már ismerősként szólt oda:

– Ha gombócként jársz ide kéregetni, elkopik a lábad, hallod-e! Ennyire szereted a csokifagyit? Na, gyere ide, nem harapom le a fejed.

A fiú közelebb óvatoskodott. Most a földet bámulta és egyik lábával a másikat piszkálta félszegen. Váratlanul felpillantott és Terike hökkenten látta, hogy a gyereknek potyognak a könnyei.

– Hé, veled meg mi történt, öcsi, miért bógsz, nem haragszom rád. Annyira odavagy a fagyaltért?

– Nem... nem én... A kishúgom... Neki viszem. Ez az ebédje...

– Micsoda? – a lány nagyon meglepődött. – Miket beszélsz? Miféle húgod és mi az, hogy ebéd... Ki van ott a bokorban?

– Mondom, a testvérem – hüppögte a fiú. – Nem tud járni, így született.

– És a szüleid hol vannak? Mit jelent ez az egész?

– Anyu tavaly meghalt... Volt lakásunk, de aput lecsukták, mert megütötte a rendőrt, amikor kirakták a bútorokat az utcára, minket meg el akartak vinni valami rohadt intézetbe, de megszöktünk, amikor pakoltak. A húgomnak csípőficama van. Öt éves. Most a bokorban lakunk. De ne tessék elmondani senkinek, mert akkor megint értünk jönnek a rendőrök...

– Várj, várj! Hiszen ez rettenetes! – Terikének egyből összeszorult a torka. – Két gyerek csak úgy a szabad ég alatt! Ilyen nincs! Figyelj, Sanyika, én most odamegyek a testvéredhez, te maradj itt, s ha valaki jönne, mondd, hogy rögtön itt vagyok, vagy kiáltsál. Megértettél? Sietek! – Felkapott két darab krémest és valósággal repült a bokor felé.

A kislány egy széthajtogatott kartondobozon feküdt, körötte mindenféle limlomok. Arcocskája feketéllett a piszoktól, a haja kócosan meredt az égnek. Amikor meglátta a fehér köpenyes nénit, nagyon megrémült, azt hitte, orvos, és érte jönnek. Nagyot sikoltott:

– Sanyi! Sanyi! Gyere... !

– Ne félj, kicsim, semmi baj – guggolt le hozzá Terike és magához szorította a remegő csöppséget. – Látod, hoztam neked finom süteményt, tessék, edd meg. Nem akarlak bántani. Nyugodj meg...

A kislány abbahagyta a kiabálást és tele szájjal falni kezdte a krémest. Úgy tömte magába, mint aki napok óta nem evett.

– Mit tegyek, Uramisten, mit tehetek? – tördelte a kezét kétségbeesve Terike. – Itt mégsem hagyhatom őket. Micsoda világ!...

Elhatározta, hogy azonnal telefonálni fog... de hová is? Kiket kell ilyenkor értesíteni? A rendőrséget? A gyámhatóságot? Vagy az önkormányzatot?

– Nemsokára visszajövök, kicsim! – mondta a kislánynak és megcsókolta a vaníliakrémtől maszatos csöppséget.

Az üzletnél a tulajdonos várta, dühtől eltorzult arccal. Lapátnyi kezével a fiú nyakát markolta és fenyegetően meredt a lihegve érkező lányra.

– Te hol csavarogsz? Ez az rafinált kis tolvaj kirámolhatta volna az egész üzletet, ha én nem veszem észre, hogy itt ólálkodik, te meg nem vagy sehol.

– Nem tolvaj! – védte a fiút Terike megszeppenve. – A kishúga...

– Fogd be a szádat! Ki vagy rúgva! Most, azonnal! Nekem nem fogsz összejátszani ezekkel a csibészpalántákkal. Ide azt a köpenyt!

– Könyörgök... ne küldjön el – fakadt sírva a lány. – Tudja, hogy a szüleim munkanélküliek, az én keresetemből élünk. Ha felmond éhen halunk...

– Az a te bajod! Inkább a dolgoddal törődtél volna! Na tűnés innen!

Terike lesújtva állt, képtelen volt megszólalni. Nézték egymást a kisfiúval, aztán a gyerek bizonytalanul odanyújtotta a kezét.

– Igazad van, menjünk – mondta Terike és összekulesolt ujjakkal megindultak a bokor felé.

A délutáni napot sötét felhő takarta el, a hűvös szél is feltámadt.

Lehet, hogy *vihar* közeledik?...

Mephisto Budapesten

Kanalas Ernő már a negyedik félig megírt lapot tépte ki az öreg Remingtonból és dobta a papírkosárba. Befűzte az ötödiket, de néhány sor után az is az előbbieik sorsára jutott: repült a többi után.

Hajnali nyolc óra óta gyötörte magát az írógép előtt, bevedelt négy-öt méregerős kávé, szokásos konyakadagjának többszörösét, s már egy csomag cigarettát elszívott, de sehogy sem volt képes egy nyomorult, épkézláb mondatot papírra vetni. Hiába vette elő korábban oly jól bevált sablonjait, a figurák élettelenek, a párbeszédek hiteltelenek és suták voltak, a cselekmény erőltetett és legcsekélyebb logikát sem tartalmazott. Márpedig krimi elképzelhetetlen logika és furfangos csavar nélkül.

– Kiégtem – suttogta szederjes ajkakkal – Nem vagyok többé író. Végem.

Szemei könnyben úsztak, amikor ráborult az írógépre. Karjait kitárta az asztalon, s úgy feküdt ott, mint aki a saját, önkéntes kivégzésére vár. Aztán a bársekreányhoz lépett és lehajtott egy újabb dupla adag konyakot. Elhatározta, hogy be fog rúgni. Ennek érdekében gyorsan bedobott még egy pohárral: legalább az ivásban legyen sikerélménye – gondolta fanyar öngúnnyal.

Ismét visszaült a géphez és megpróbálta folytatni az írást.

– Na nézzük csak, hogy is volt ez?

A házmester nyilvánvalóan nem lehet a gyilkos, mert éppen akkor a kazánházban tett-vett, ezt több szemtanú is igazolta. Vagy írja át a vallomásokat? Nem szabad, mert felborul az alaphelyzet és kezdheti előlről. S mi lenne – töprengett hangosan – ha beállítana egy viceházmestert? Hm!... Nem is rossz ötlet! Igen ám, de hogy-hogy eddig még nem bukkant fel a történetben? Túlságosan átlátszó és kimódolt.

Szóval ez se az igazi.

Persze, lövést leadhat az áldozat férje is: átmászik az erkélyen, onnan egy erőteljes lendülettel a szemközti fán át éppen a szomszéd épület tetőzetére jut és kényelmesen célozhat... Meghallanák a lövést! Hacsak hangtompítót nem használ a gazember. Igen ám, de hogy jut vissza a lakásba? Nem, nem, maradjon a kés – akkor viszont a férj nem mehet ki a szobából, mert a vendégek meglátják a véres ruhában...

A francba! Ez sem jó. Honnan szerezne egy amatőr hangtompítót? Kilóg a képből, senki sem fogja bevenni.

Újabb cigarettára gyújtott, nem vette észre, hogy még az iménti is ott füstölög a hamutálcában. Ivott egy korty konyakot, hátha ez segít. A kávé is elfogyott, most, amikor a legnagyobb szüksége volna rá.

Kész, elég, mára befejezi, határozta el, nem szabad erőltetni, mert csak egyre rosszabb irányba keveredik a történettel.

– Milyen történettel? – jajdult fel benne a kérdés. – Nincs is történet!

Csak ír, összevissza, ahogy éppen érkeznek a gondolatok, hagyja, hogy sodorja magával a cselekmény. Máskor ezzel nincs semmi baj, de most... Nem, felesleges, be kell látnia, hogy ebből nem fog kisülni semmi jó.

Úgy döntött, hagyja a fenébe az egészet és lemegy sétálni, vagy beül az autóba és össze-vissza furikázik a városban, hátha eszébe jut valami épkézláb ötlet, de ezt a gondolatát azonnal elvetette. Egyéb se hiányzik, mint hogy elkapják a rendőrök. Jobb lesz gyalog. Az utcán annyi minden történik. Emberek, arcok jönnek-mennek, jellemek villannak fel, ez tolakszik, amaz lökdösődik, a harmadik csak lófrál és feltartja a sietőket... úgy van, ki kell menni a tömegbe, ihletet gyűjteni.

Egyszeriben felvillanyozódott, s már vette is a kabátját, amikor megszólalt a telefon.

Kanalas türelmetlenül kapta fel a készüléket.

– Tessék! Ki beszél?

– Vedd le a kabátodat, Kanalas, nem mégý sehová, maradj a fenekeden. – mondta egy csöndes, nyugodt, kissé rekedtes férfihang.

– Na de kérem... – hökkent meg az író –, kivel beszélek? Talán bemutatkozna. S mi az, hogy maradjak a... izé... ööö... a...

– ... a fenekeden! Jól értetted.

– Követelem, hogy mutakozzék be! Telefonbetyár!

– Most mit vagy úgy oda, Kanalas? – kuncogott a csúfondáros hang. – Úgy markolászod az a papírvágó kést, mintha le akarnál döfni valakit. Csak nem haragszol?

Kanalas elhűlve hallgatta az ismeretlent: honnan tudja, mit tart a kezében? És az, hogy kabátban van... Biztos, valamelyik szemközti lakásból figyelí őt, messzelátóval.

– Bolond vagy te, Kanalas. Nekem nincs szükségem messzelátóra ahhoz, hogy lássalak.

Az író megdermedt. A gondolatait is ismeri a titokzatos hang?

– Igen! Ismerem! – vágta rá azonnal a másik. – Csakhogy végre megértetted. Hű de nehéz fafejed van neked, értelmiségi létedre. Egyébként ismerlek, te pózoló, öreg csirkefogó, előttem nyugodtan reszkethetsz, össze is csinálhatod magad, nem először teszed. Na jó, elég a szövegből. Leteszed végre a kabátodat, vagy én szedjem le rólad?

Kanalas hipnotizáltan vetközni kezdett, közben félősen pislogott az ablak irányába. A telefonkagylót vállával a füléhez szorította, hátha az ismeretlen megszólal. Az nem is váratott magára. Ármányos kuncogással, csúfolódva duruzsolta:

– Ügyes kisfiú az Ernőke, most szépen visszaül az írógép elé, és új papírt rak a gépbe. Úgy van! Nagyszerű! Látnod, okos ember vagy te, ha megmondják, mit kell csinálni.

Kanalas remegő kézzel befűzte a papírt és várt. A telefonkagyló mellette hevert az íróasztalon. Már fel se emelte, oda se pillantott. Lesz ami lesz! – gondolta.

– Hát akkor írad, pajtás. Én, Kanalas Ernő, kijelentem, hogy... – a hang furcsán közelről jött, valahonnan a háta mögül. Az író megpördült és a vér megfagyott az ereiben: kedvenc fotelében csúf, bibircsókös, iszonyúan ráncos arcú öregember ült, fogatlan szája hátborzongató vigyorra torzult, és ettől még fertelmesebben nézett ki. Hollófekete haja sehogy sem illett a vénséges küllemhez, ráadásul két oldalt furcsa kis szarvszerű valami türemkedett a szemöldökök táján. Göcsörtös ujjait felemelte és rámutatott az írógépre.

– Mi van, miért nem írod?

– Ho... hogy jött be ide? – dadogta halálraváltan Kanalas. – Kicsoda ön? Hogy került a szobámba? Az ajtó zárva van, tudom bizonyosan...

– Jó is, hogy zárod, mostanában annyi mindent hall az ember. Különösen a magadféle agglegényeket rabolják ki és ölik meg. Jaj, ne is beszéljünk róla, mert... brrr... Képzeld, egyszerre csak rád törnek, előkerül a bicska vagy a bunkó, a revolver, annak bezzeg lenne hangtompítója és nyekk... annyi... véged! Juj! Hát nem rettenetes még belegondolni is? – akkorát kacagott, hogy a csillár ide-oda lengett a plafonon, mintha földrengés rázná.

– Követelem, hogy azonnal magyarázza meg...

– Mit, Ernőkém?

– Hát... mindent. Azt például, hogy az ördögbe látta a papírvágó kést, a kabátot és...

– És hogy ki vagyok? Hát a fantáziád az egyenlő a nullával. S te nevezed magadat írónak? Még mindig nem jöttél rá, igaz? Hiába, már az iskolában is nehéz volt az észjárásod. Én az vagyok, akinek a nevét nem szokás kimondani és azért jöttem, hogy elcsábítsalak. Na, most boldog vagy? Meg akarom venni a lelkedet. Csukd be a szád és ne tegyél úgy, mintha még nem hallottál volna ilyesmiről. Gondolj csak Faustra...

Kanalas keresztet akart vetni, de az öreg ráüvöltött:

– Meg ne próbáld még egyszer! Letöröm a kezedet!

– Bocsánat... – rebegette rémülten Kanalas. – Tudja, én sosem hittem a túlvilági mesékben, az iménti mozdulat csak reflex volt, ne vegye a szívére. Őszintén szólva azt sem vettem soha komolyan, hogy maga létezik...

– Hát most saját szemeddel láthatod.

– Roppant érdekes! – bólogatott megnyugodva Kanalas, aki kezdte visszanyerni a magabiztosságát. Egy ilyen rozoga trottyostól nem fog megijedni, gondolta, jöhet akármilyen hülyeséggel. Egyelőre ráhagyja és a megfelelő pillanatban galléron ragadja és kidobja. De addig elszórakozik vele. Hátha még téma lesz belőle.

– Ne álmodozz, drágám, inkább csókolj meg – búgta egy csábos hang. Kanalas felüvöltött: a karosszékben most izgatóan szép, vörös hajú, égőpiros ajkú, bombatestű, meztelen nő tekergett, minden porcikájából izzó szenvedély áradt, gyönyörű keblei le-fel hullámlóztak a vágytól. Két gömbölyű karját kinyújtotta, úgy suttogetta rekedten a feltüzelt indulattól:

– Gyere, gyere, te barna herceg, kívánlak, tied akarok lenni, ölelj meg, tépj szét, harapj belém, tégy a magadévá, gyere, gyere, gyere... – majd a jelenség feloldódott a levegőben és markáns képű, egy szál picike úszónadrágban, kidolgozott izomzatú ifjú férfi lobogtatta meg kissé nőies üstökét és meglepően vékony, affektáló hangon nyafogta:

– Vagy így jobban tetszem, kakaskám?

Amikor Kanalas magához tért ájulásából, egy szolid öltözékű urat talált a szobájában. Az író a pamlagon feküdt, körötte forgott a szoba. Az idegen az íróasztalnál ült, rajta csontkeretes szemüveg: pontosan úgy nézett ki, mint egy átlagos hivatali irodakukac, még könyökvédője is volt. Az írógépen babrált – talán írt valamit?

Kanalas kótyagos fejjel bámult rá. Fogalma sem volt, hogy elaludt-e és rossz álom volt az egész, vagy tényleg megtörtént és azért ájult el. De mióta fekszik itt és mikor érkezett az idegen, s főként, mit akar?

– Jobban érzi magát, művész úr? – kérdezte tiszteletteljes hangon az idegen. – Elnézését kérem, ne vegye zokon, hogy így magára törtem. Csöngettem, a külső bejárati ajtó nyitva volt, hangokat hallottam, ezért bátorkodtam belépni a szobába, azt gondolván, hogy ön szólít, s lám, itt találtam elalélva. Remélem, nem csináltam bajt azzal, hogy lefektettem és hideg vizes

borogatást tettem a homlokára? Ha zavarom, természetesen már itt sem vagyok – felállt és kezdte összeszedni a kikészített iratokat.

– Nem, nem, kérem maradjon – Kanalas tétován motyogott. – Már jól vagyok. Azt hiszem, pillanatnyi rosszullét, magas vérnyomás vagy valami hasonló... Megtudhatnám, kihez van szerencsém? Nem emlékszem, hogy találkoztunk volna...

– Személyesen nem is. A nevem Mephis Tódor, én írtam levelet önnek, amiben kértem, hogy a mai napon fogadni szíveskedjék. Ön volt kedves igennel válaszolni. Nos, itt vagyok... – és az idegen jóságosan rámosolygott Kanalasra.

– Meph... hm... furcsa, szokatlan név. Határozottan ismerősen cseng, de nem tudom felidézni, hol hallottam ezt a nevet. Ne sértődjék meg, de őszintén szólva az ön levelére sem emlékszem. Persze az én rossz, elhasznált memóriám!... S azt mondja, válaszoltam önnek?

– Parancsoljon – nyújtott át egy kézzel írott levelet Mephis Tódor Kanalasnak. – Bizonyára megismeri a saját kézírását.

– Természetesen... – Kanalas hűledezve forgatta kezében a kissé elkoszolódott, láthatóan agyonolvasott papírt. – Igen, ezt én írtam, kétség sem férhet hozzá. S mégis... ha felakasztnak, se tudok rájönni, mikor és milyen céllal... Már megbocsásson... Kénytelen leszek az ön emlékezetét segítségül hívni. Miért kívánt beszélni velem?

– Egyszerű – vont vállat Mephis Tódor –, üzletet ajánlottam önnek a jövőben megszülető könyveire vonatkozóan. Szívesen finanszíroznám azok kiadását és terjesztését, feltéve, hogy meg tudunk egyezni a feltételekben.

– Ön bizonyos abban, hogy lesznek új könyveim? Egy íróval megesik, hogy időnként...

– ... úgy jár, mint ön ma reggel – vette át a szót a vendég –, vagyis képtelen friss gondolatokra, témái elerőtlenednek, s úgy érzi, kiégett, vége, fuccs.

– Honnan veszi, hogy nálam ezek a jelenségek időszerűek – kérdezte sértődötten Kanalas.

Mephis Tódor finoman elmosolyodott.

– De uram, elég belenézni a papírkosárba. Ha jól menne az írás, nem kezdené már az ötödik lapon ugyanazt előlről. Engedelmet remélve, egyikbe-másikba beleolvastam. Hát mit mondjak... Vannak gondjai.

– S mégis szerződést akar kötni velem?

– Igen, szerződést. De, mint korábban jeleztem, bizonyos feltételek mellett.

– És mik azok a feltételek?

– Látom – nevetett az idegen –, ön valóban nem olvasta túlzott figyelemmel a leveletem, pedig válaszában rendkívül lelkesen nyilatkozott ajánlatom előnyeiről.

– É... Én?! – hápogott Kanalas és megsimogatta a homlokát. Mi folyik itt? Csak nem örült meg? Mindig utált levelet írni. S ez a pasas mégis azt állítja, hogy... Halvány lila gőze sem volt semmiféle levélváltásról – Kérem, ismétlje meg szóban az ajánlatát, talán akkor...

– Semmi akadálya, igen tisztelt Kanalas úr – hajolt meg Mephis Tódor és kinyitotta az előtte fekvő dossziét. – Önnek gyakorlatilag nincs más dolga, mint írni, vagy legalábbis nevét adni néhány fontos műhöz, s én vállalom, hogy önt világhírűvé teszem. Legközelebbi könyve, amely *Féktelen élet* címmel fog megjelenni már a következő héten, legkevesebb négy-öt világnyelvre lesz lefordítva.

– Hogy... hogy az én könyvemet lefordítják? Attól tartok, ön túlbecsül engem, kedves... izé... Mephis úr. Könyveim, igaz, kelendőek, de ami a példányszámokat illeti, hát... Nem is szólva arról, hogy témáim nem éppen a legmélyebb filozófia talajából táplálkoznak. Azonkívül ön rosszul van informálva, semmiféle könyvem nem jelenik meg a közeljövőben és nincs is olyan kéziratom, amivel elindulhatnánk. Az ön merész jóslata enyhén szólva is távol áll a józan valóságtól. Még hogy a jövő héten!... Nevetséges.

– Sose láttam ilyen kishitűséget – csóválta fejét Mephis Tódor. – Ön nem bízik saját képességeiben. No de hogy megnyugtassam, a *Féktelen élet* című könyvet nem önnek kell megírnia. Már elkészült. Csupán a nevére van szükségem.

– De kérem... – hebegte Kanalas –, ön nem tudja, mit beszél. Mégis, hogy képzelem...? Vállaljak fel egy olyan művet, aminek tartalmáról sejtésem sincs? És az írói tisztesség?

– Hű! Hogy erre nem gondoltam! – csapott homlokára szörnyülködve Mephis, de látszott az arcán, hogy csak színészkedik. – Tudja mit, megveszem a tisztességét is. Mibe kerül? Hátha sikerül megegyeznünk. Nem lehet az olyan drága, ha eddigi kis szösszeneteit vesszük alapul. Maga rossz író, Kanalas, és tehetségtelen. Ne szavaljon itt nekem írói... ööö... *izéről*. Gyanítom, életében először hagyta el a száját ez a szó. Na, halljam a válaszát! Kötünk üzletet, vagy sem, mert akkor nem pocsékolom magára az időmet.

– Felesleges sértegetnie – emelte fel hangját Kanalas Ernő. – Tudom, hogy nem én fogom megváltani korunk irodalmi életének válságát, de azért önérzetem nekem is van. Képzelve, mi lenne, ha kiderülne, hogy a *Féktelen életet* nem én írtam, csupán...

– Sosem fog kiderülni, ezt akár be is vehetjük a szerződésbe. Látom, kezd megjönni az esze. Ezt már szeretem.

– Az olvasók és a kiadók megszokták, hogy regényeimet ne vegyék komolyan. Ha most előrukkolok valami egészen mással, ráadásul túllépem az ötezer példányt, rajtam fog röhögni a szakma, a boltok kiátkoznak, ha ugyan lesz olyan örült a könyves szakmában, aki megrendeli.

– Ezután másként lesz, ha rám hallgat és megbízik szerény tanácsaimban. A *Féktelen élet* például nem ötezer... hanem legkevesebb ötszázezer példányban kerül az olvasók kezébe, s ez csupán az első kiadás. Nem adok egy hónapot és máris kezdhethetjük az utánnyomást előkészíteni. Van fogalma, mennyit jövedelmez ez? S ez mind a magáé lesz. Az utolsó fillérig! Számoljon!

– Ötsz... – Kanalasban megállt a szívverés. – Ön tréfál, uram! Vagy heccelődik velem? Az ötezer is kész csoda volna. S egyáltalán, mit takar a cím? Legalább a témát ismerjem. A barátaim tudják, hogy soha nem írtam *Féktelen élet* című regényt, s hogy nem is állt szándékomban. Hogy magyarázzam meg, ha megkérdezik...

– Sehogy – vont vállat cinikusan Mephis Tódor. – A sikert sohasem kell magyarázni. Márpedig én szerződésben garantálom önnek, hogy sikere lesz.

– No-no, azért én ebben nem lennék olyan biztos. Egyelőre még nincs is kézirat, s mi már arról vitatkozunk, sikeres lesz-e vagy sem. Előre iszunk a medve bőrére?

– És ez? – emelt fel egy rendkívül elegáns, bőrkötéses, vaskos könyvet a vendég. Csak az volt a különös, hogy egy perccel ezelőtt még nem volt semmiféle könyv az asztalon. Honnan az ördögből szedte elő? A borítón Kanalas Ernő ifjúkori fényképe mosolygott, a neve és a könyv címe arany betűkkel szedve. Az „F” betűt vörösen lobogó lángok vették körül, melyek felértek egészen Kanalas homlokáig, mintha jelezni akarnák, hogy a kép eredetije önnön gondolat- és

életfilozófiájával kíván azonosulni. Kanalas ilyen csodálatos, sokatmondón kifejező címlappal még nem találkozott. Szerette volna kézbe venni, simogatni, megtapogatni, de Mephis nem adta oda. – A kép önt ábrázolja, nyilvánvalóan. Természetesen ez csupán minta, mondhatnám, makett, a végső forma ennél lényegesen mutatósabb lesz. Nagyszerű munka, csak gratulálhatok önnek, művésem. Na jó, nem bánom, belenézhet, élvezze a pillanatot.

Kanalas Ernő körül megfordult a szoba és közel volt ahhoz, hogy ismét elájuljon. Remegő kezébe vette a gyönyörűségeket és belelapozott. Soha életében ilyen szépen kivitelezett nyomdai munkát nem látott: a legfinomabb papír, szinte selymesen, magától simul az ujjak alá, a borító bőrkötésének férfiasan fanyar illata bódítóan csapott az orrába. Beleolvasott és egy szó nem sok, annyit sem értett meg a szavakból. Egy tőle merőben idegen, mélyen elvont, filozofikus és nehezen követhető töprengés volt első betűtől az utolsóig. Lehetetlen, hogy akadjon épeszű ember, aki hajlandó volna átrágni magát ezen a zagyvaságon, s közben elfogadja Kanalas műnek.

Megnézte a kolofont és megdermedt: a kiadás dátuma a mai nap volt.

– Senki sem fogja elhinni, hogy én írtam.

– Hát persze, hogy nem – nevetett gúnyosan Mephis Tódor. – Nem is tudna ilyen remekművet írni, mert ön tehetségtelen dilettáns, huszadrendű kis ponyvaszerző, aki egy épkézláb mondatot sem képes összefüggően megfogalmazni. De ez nem jelent semmit, ettől függetlenül ajánlatomat fenntartom. Hajlandó vagyok úgy hirdetni, hogy ön a szerző, öné minden dicsőség és pénz, világhír, csupán egyetlen feltételem van. Akarja hallani?

– I... Igen – dadogta libabőrösen Kanalas. Magában azt gondolta: egy ilyen könyvért hajlandó a lelkét is eladni, nem hogy a nevét. – Hallgatom, mi a feltétele?

– Pontosan az, amire gondolt. A *lelkét* akarom. A világot kapja érte cserébe.

– Megörült? Hogy érti azt, hogy a lelkemet...

– Miért, maga még sosem hallott olyat, hogy valaki a lelki üdvösségét feláldozta egy nagy cél érdekében?

– Igen, hogyne, főleg regényekben, de nem a valóságban. Jön az ördög és felkínálja a kincseit, meg hírnevet, minden szépet és jót, cserébe az illető hajlandó önként elkárhozni... Ó, most jut eszembe, ez a tisztára olyan, mint Faust esete. Csak nem akarja bemesélni, hogy maga a főördög személyes megbízottja?

Mephisből megint előtört félelmetes erejű kacagása, amittől vészesen rezegni kezdtek az üveg poharak a bárszekrényben.

– Barátocskám, az ördög nem szokott holmi ügynökökkel dolgozni. Úgy hogy... tekintse magát megtiszteltnek. Ha ért engem.

Kanalas egész testében végigborzongott.

– Attól félek, igen. Tehát ön valóban a Sátán? Hát persze, ezért volt olyan ismerős a neve. Ön Lucifer, vagy Mephisto, s én lennék a modern Faust?

– Nevezzen, aminek akar, a névnek nincs jelentősége.

– Tehát erről van szó. – Furcsa módon Kanalas szinte megnyugodott, amikor az igazság kiderült. – Tisztázzuk: voltaképpen mit kíván tőlem?

– Hányszor mondjam még: a lelkét! Vagy meghal. Itt és most, azonnal. Engem nem láthat senki kétszer büntetlenül. – dörögte a vendég. Hirtelen nőni kezdett, feje már a mennyezetet súrolta, arca parancsolóvá keményedett, sárga szemeiből búvóló villámok lövelltek. Kanalas megszedült, kénytelen volt megkapaszkodni az asztalba, ami mellett állt.

– Mit kell tennem? – nyüsztet Kanalas Ernő. Iménti nyugalmit elfújta a szörnyűséges látvány. Lábaiból kiszállt az erő és térdre rogyott.

– Itt írd alá – mondta diadalmasan Mephisto és Kanalas orra alá dugott egy cirkalmas pergamenlapot. – Nem kell toll, az ujjaddal íráj, balkézrel.

A hófehér pergamenen vérvörös betűk jelentek meg, ahogyan Kanalas remegő mutatóujjával a nevét próbálta leírni. A saját vérét látta előszivárogni és a nevévé formálódni. Azt se tudta, mit ír alá, csak ködösen jutott el az agyáig az utolsó bekezdés:

– „... s haljak meg halálunk halálával, lelkem legyen a pokol, testem kínoztassék a kínok kínjaival, ha nem teljesítem uram és parancsolóm akaratát...”

Mikor magához tért újabb ájulásából, egyedül volt a dolgozószobájában. Az íróasztalon ott sötétlett a *Féktelen élet*. A szoba levegőjében kénes szagú füstköd terjengett, s olyan volt, mintha a lapok közül szűrődne ki.

Amikor felütötte a könyvet, legnagyobb döbbenetére üres oldalakat talált benne.

*

Az ünnepi könyvhét szenzációja vitathatatlanul Kanalas Ernő vadonatúj könyve, a *Féktelen élet* lett, ezt még a legádázabb kritikusok is elismerték. Az olvasók százai tolongtak hosszú sorokban az ismeretlen kiadócég sátránál, hogy egy dedikált példányhoz jussanak. Az írók hiába faggatták a nap hőseit, milyen céget takar a kiadóként megjelölt M betű, Kanalas csak titokzatosan mosolygott, s nem volt hajlandó nyilatkozni. A mai világban ilyen fantasztikusan elegáns kiállítású könyvet megjelentetni – mondogatták savanyúan –, s ráadásul ennyire olcsón!... Szinte negyedáron a többi könyvekhez képest.

– Nem, itt valami nincs rendjén – dühöngött a szakma, az íróársadalom, épp úgy, mint a kiadók. Az olvasóknak persze homlokegyenest más volt a véleménye: vitték, mint a cukrot!

S nem is ez volt az igazi meglepetés: Kanalas könyve minden tekintetben kiemelkedő alkotás volt. Ellentétben a mintapéldánnyal, nyelvezete könnyed, olvasmányos és hihetetlenül gazdag szókinccsel valósággal magával ragadta az olvasót.

A regény főhőse egy gyöngye jellemű, elkényeztetett élvhajász, de rendkívül sikeres üzletember volt, aki bámulatos ügyességgel szerezte mérhetetlen vagyonát és azt is tudta, hogyan kell használni a pénzt. Üzleti fogásai aljasnak és gátlástalannak voltak ábrázolva, viszont olyan aprólékosan és világosan részletezte a szerző, hogy nem létezett az a közgazdasági egyetemi tankönyv, amiből több és alaposabb szakismereteket szerezhetett volna az, aki csálni és vállalkozni akart.

S ha valaki elolvasta Kanalas könyvét, az okvetlenül akart is vállalkozni. Az írott szöveg mintha egyenesen erre sarkallta volna olvasótáborát.

Sosem látott virágzásnak indult az üzleti élet, egymás után alakultak a legkülönbélebb cégek, melyeknek hitvallása és üzleti stílusa hajszálpontosan követte a *Féktelen élet* hősének stílijeit, erkölcstelen módszereit, kivétel nélkül teljes sikerrel. S mivel a gazdasági életben az egyik félnek szükségszerűen vesztesnek kell lennie – márpedig a Kanalas-módszer mindenki-

nek sikert sikerre halmozott –, sejthető volt, hogy valahol, valakik súlyos árat fizetnek ezekért a villámgyors meggazdagodásokért.

Csakhogyan ezzel senki sem törődött.

Nem volt rá idő!

Az üzleti és a pénzvilág felbolydult, mint egy megpiszkált méhkas. Egymást érték a perek, a becsapott vállalkozók átkozódtak, kölcsönösen agyonverették a másikat a felbérelt nehézfiúkkal, akiknek oly mindegy volt, kit vernek, csak jól megfizessék őket.

Pénz pedig volt, dögvél – ördög tudja, honnan került elő ennyi tömérdek vagyonos ember. Naponta milliárdok cseréltek gazdát. Aki ma koldusszegény volt, az talán már holnap aranykanállal evett, arany tányérból, s a mai aranyban dúskáló újjgazdag holnapra visszakerült régi szemétdombjára, vagy levethette magát a legfelső emeletről.

Senki sem ejtett egy sajnálkozó búcsúszót a vesztesért.

A pénz, a pénz, a PÉNZ volt az úr, amit imádni lehetett és kellett is imádni. A bankárok és az ügyvédek – e mohó világ papjai – a markukat dörzsölték, alig győzték az ügyletek bonyolítását, kénytelenek voltak gyorsan új és még újabb fiókokat, irodákat nyitni.

Kanalas Ernő fürdött a dicsőségben.

Róla beszélt az ország, az ő nevétől volt hangos a sajtó, a rádió, a televízió. A kritikusok ájult tisztelettel ejtették ki a nevét és utcaseprőtől a professzorig kizárólag a *Féktelen élet*-et olvasták. A közgazdaságtudományi tanintézetek – fel egészen az egyetemekig – tankönyvként alkalmazták. Tárgyaltak a megfilmesítés jogáról is, de mint kiderült, a kiadó – a titokzatos M – már megjelenés előtt eladta egy hollywoodi világcégnek. Kanalas kacsalábon forgó, várszerű, tornyos villája uralta a teljes Csúcshegyet, gögösen terpeszkedve a füstben, koromban, mocsokban fuldokló város felett, s nem akadt éjszaka, amikor legalább 50-60 fős vendégsereg ne verte volna fel hangos tivornyáival a környék csendjét. Botrány botrányt követett, a környék lakói tiltakoztak, de az ellenkezője történt, mint amit reméltek: divattá váltak a csendháborító dorbézolások, az orgiák, ahol a legnagyobb eredmények a másik ember ügyes becsapása számított.

S ebben nem volt hiány.

Mindez a változás alig egy esztendő alatt jött létre. Legjobban Kanalas Ernőt döbbenette meg, hogy Mephisto állta a szerződésben leírt szavát: soha a világon könyv még nem ért el ilyen kevés idő alatt ekkora befolyást, jóllehet, vidéken egyelőre még éppen csak hogy érezte a hatását, de a hozzáértők szemében már nyilvánvaló volt: ami késik, nem múlik.

Az egész ország lázba jött, amikor M bejelentette: napokon belül boltokba kerül Kanalas Ernő legújabb műve, a *Szabadszerelem*. Ennek már a falu népe nehezebben állt ellent, ott is voltak, ha nem is annyian, mint a városokban, akik hagyták sodortatni magukat a tömegőrülettel. Egyszerű parasztembereket nemigen lehetett látni az előjegyzők több száz méteres sorában. Sokan azelőtt életükben sem olvastak el egyetlen más könyvet sem.

Nagyobb városokban a rendőrség kénytelen volt elterelni a könyvesboltok környékéről a járműveket, mivel a sorban állók ellepték az úttesteket, megbénítva a teljes forgalmat. Az autósok szentségteltek, aztán félreálltak és besoroltak ők is a várakozók közé.

S ez még csupán az előjegyzés időszaka volt.

Pedig Kanalas új könyve ezúttal nagyon drága volt – sokszorosa minden más könyvnek – és azt sem lehetett tudni, miről szól. A cím pikantériája sejtetni engedte, hogy nem első áldozós kislányoknak íródott.

A televízió felkérte Kanalas Ernőt, beszéljen közeljövőben megjelenő művéről.

A nagy író valóságos díszkísérettel érkezett, elől óriási amerikai Cadillac-ben maga a szerző ült, testőröktől körülvéve, előttük-mögöttük két-két Mercedes suhant, mindegyik oldalán ott virított a vérvörös színben lángoló M, a titokzatos kiadó emblémája.

A riporter alázatos tisztelettel tette fel első kérdését.

– Megengedi, Mester, hogy a legszélesebb olvasóközönség nevében elsőként gratuláljak a várva várt *Szabadszerelem* megjelenéséhez?

– Megengedem. – Kanalas egy széles bőrfotelben ült, elterülve, kezében 20 centis szivarral, füttyülve a kiírásra: *A stúdióban dohányozni tilos!* Érezte, hogy rá nem vonatkoznak a szabályok.

– Miről fog szólni a könyv, van-e valós alapja a történetnek?

– Művem... ööö... – kezdte fellengzősen nyafogva Kanalas –, önmagáról szól, mondhatnám úgy is, könyv a könyvben. S hogy van-e valós alapja a történetnek? Igen is, meg nem is. Lehet, hogy ma még nincs, de holnap már lesz. Meglátjuk.

– A *Féktelen életben* ön, tisztelt Mester, elképesztő közgazdasági műveltségét bizonyította, amit korábbi műveiben – már megbocsásson – kevésbé fedezhettünk fel. Elárulná a nézőknek, honnan ez a váratlanul felszínre törő hatalmas, mindent átfogó ismeretanyag?

– A tudás, kedves barátom, ott van minden emberi agy legmélyén elrejtve. Csak engedni kell, hogy utat találjon magának. Figyelni kell, mit sugall a hűvös értelem és hagyni, hogy érvényesíthesse önmagát. Ellazulni és engedni, hogy hasson a sugallat.

– Vannak néhányan – igaz, kevesen –, akik szerint az ön könyve rendkívül sokat ártott az üzleti erkölcsöknek. Elfogadja ezt a vélekedést? S ha igen, vajon így lesz ez a *Szabadszerelem* esetében is? Romboló hatással lesz érzelmi és morális életünkre?

– Ennek megítélése nem az én tisztem. Majd elválik. Végeztünk? – Kanalas türelmetlenül felállt, de a riporter nem hagyta magát ilyen könnyen lerázni.

– Csak még egy kérdést, Mester. Ki az ön kiadója és hol székel ez a kiadó? Utánanéztem, a Cégbíróságon nincs bejegyezve az M jelzésű kiadó vállalat. Egyáltalán, mit takar az M betű? Netán a Mester szó rejtőzik mögötte?

– Ön túlságosan kíváncsi, fiatalember, de azért annyit elárulok, hogy... – kezdte volna Kanalas, amikor váratlanul feltűnt mögüle egy hétköznapi külsejű, kefefrizurájú, szemüveges, stuccolt bajszú, könyökvédős alak, amolyan hivatali bürokrataféle, kezében viseltes aktatáskát tartott.

Hogy honnan került elő, senki sem tudhatta.

A riporterén látszott, hogy ő van legjobban meglepődve, de nyilván arra gondolhatott, hogy a rendező intézkedett, csak vele nem egyeztettek. Öreg róka volt a szakmában, zavara csupán a másodperc törtreszéig tartott, máris a helyzet magaslatára emelkedett. Tovább beszélt:

– Lám, új vendégünk van – mondta kedélyeskedve és odafordult a nézőkhöz. – Talán most többet is megtudhatunk mindarról, amit a Mester...

A bajuszos ember azonban zordul félbeszakította:

– Semmit nem fognak megtudni. Itt van a kezemben egy szerződés, amely megtiltja, hogy a Mester nyilatkozzék. Kérem, az interjút azonnal abbahagyni, különben kénytelen leszek intézkedni. Már így is túl messzire merészkedtek. Maga velem jön, Mester – biccentett a fejével és a tévénézők legnagyobb csodálkozására az imént még a foghegyről válaszolgató, pökhendi író úgy pattant fel, olyan engedelmesen, mint egy jól nevelt kisdíák. Tekintete gyámoltalanná és ijedté szelődött, büszke nyaka alázatosan görbült. A nagy író valósággal megsemmisült az ismeretlen, könyökvédős alak pillantása alatt. A vak is láthatta, hogy mint egy megfenyített rabszolga somfordál ura és parancsolója nyomában.

Az ország, a közvélemény felhőrdült: ki a bajszos ismeretlen? Milyen joron intézkedett? Miként lehetséges, hogy minden gondolkodó ember példaképe, a megfellebbezhetetlen Mester jámbor birkaként tűri, hogy rendelkezzen felette? Az elektronikus tömegtájékoztatás ekkora szégyent még nem élt át és ilyen egységes felháborodás sem kísért egyetlen műsort sem, soha, sehol a világon.

A riporternek torkán akadt a szó és megfélelkezve az élő adás íratlan törvényeiről, odaszólt a rendezőnek:

– Gyorsan keverjétek le!

Hogy a botrány szándékos volt-e, vagy egyszerűen csak illetlen, otromba viselkedés, nem lehetett eldönteni, mindenesetre, a *Szabadszerelem* szempontjából jobb reklámot elképzelni sem lehetett.

Már nem csak a könyvesboltokban vettek fel előjegyzést, hanem szinte minden utcasarkon, aluljárókban; intézmények előcsarnokaiban asztalokat állítottak fel, ahol gumibotos rendőrök vigyázták a rendet, különben a tülekedő tömeg széttaposta volna egymást. A verekedések mindenórások voltak. Milliók várták, hogy az előre kifizetett *Szabadszerelem* megjelenjen. A bevételt milliárdokban számolták. Egy felmérés szerint minden családban legalább két új Kanalas könyvet jegyeztettek elő, vagyis az egész ország egy emberként várta a megjelenést.

Végre elkövetkezett a nagy nap, meglehetősen váratlanul. Egyik reggel egyenruhába bújtatott fiúk és lányok álltak a pénzfelvevő helyeken, mellettük hegyekben álltak a könyvek: a *Szabadszerelem*. Nem is kellett igazolni a befizetést, vihetett boldog-boldogtalan, számolatlanul, amennyit csak akart.

A *Szabadszerelem* felülmúlta a *Féktelen élet* pazarló és rendkívül drága küllemét.

Ez is bőrkötésesben díszelgett, de ez a bőr más volt, mint az előző: selymesebb, lágyabb és színváltó. Ha sokáig tűző napon tartották, megbarnult, de idővel visszafehéredett a szobai félhomályban. Használati utasítást is mellékeltek, felsorolva mindazokat a kozmetikumokat, amelyekkel a kötés bőrányagát kezelni ajánlották, ellenkező esetben a bőr megráncosodik, megfakul, petyhüdté válik. Pontosan úgy, mint az *ember* bőre...

Senki sem tudta, ki volt az az örült, aki először röppentette fel az ostoba vádat: a könyv valóban *emberbőrbe* van kötve – de mint a gonosz rémhírek általában, egyetlen napon futótűzként terjedt szét az országban. Az olvasók borzadállyal vették kezükbe és óvatosan simogatták, mindaddig, amíg a könyv borítása halvány rózsaszínre nem váltott.

– Kell ennél több bizonyíték? – kérdezték elfúló hangon egymástól.

A hatóságok kénytelenek voltak vizsgálatot elrendelni. A laboreredmények azonban nem tudtak egyértelműen állást foglalni. A bőr valódi volt és valaha élőlény viselte, még hozzá egyetlen fajta... De hogy milyen élőlényről van szó, azt nem sikerült kideríteni. Ahány laboratórium, annyi vélemény hangzott el; voltak egészen képtelen megállapítások is, melyek

nyilvánvaló túlzásoknak bizonyultak, mint például az, hogy finomított rinocérosz, esetleg madár, hattyú, netán sarkvidéki, eddig ismeretlen fókaféle, de egy sem akadt, aki emberbőrt állapított volna meg.

Butaság! – állították a szakértők. – Egyszerű reklámfogás, különben is, ilyen hatalmas példányszámhoz emberek millióinak bőrét kellett volna felhasználni, márpedig létezik, hogy ne okozott volna feltűnést ekkora elvetemültség. Ennyi emberbőrt még a hullaházak sem tudnának kiadni, ha akarnának sem. Borzasztó a feltételezés is.

– Hová jutott az emberiség jó ízlése, hogy ez a borzalmas rémhír napvilágot láthatott? Ugyanakkor kétségtelen, hogy egyedül az emberi bőr mutat hasonlóságot a könyv borítójának anyagával, de ez még nem perdöntő bizonyíték, legfeljebb érdemes elgondolkozni a tények felett. – jelentette ki egy ismert antropológus.

Még aznap elütötte egy teherautó.

Jó, mondták a kételkedők, de még akkor is ott lóg a levegőben a legfontosabb kérdés: lehet, hogy valóban nem emberbőrrel van szó, ám akármilyen bőrt használt is fel az M kiadó, *valahol, valakikkel fel kellett dolgoztatnia ezt a tömördek bőranyagot, el kellett végeztetnie a kötést. Kik és hol végezték a munkát? Melyik nyomdában szedték? Miért nem jelentkeznék?*

Hol van ez a hely és kik voltak a nyomdászok?

A kérdések megválaszolatlanok maradtak.

A *Szabadszerelem* hihetetlen, minden képzeletet felülmúló anyagi sikert hozott Kanalas Ernőnek. Jószerével nem is lehetett másként emberek látni utcán, hivatalokban, padokon, járműveken, mint könyvvel a kezükben, amint a környező világról megfélelve, azt olvasák. Az írók örjöngtek, hiszen senki nem vásárolt mást, mint a *Szabadszerelem*-et, a terjesztők sem foglalkoztak más szerzők műveivel, a nyomdák és a kiadók sorra mentek csődbe.

A könyvpiac – kivéve Kanalasékat – összeomlott, megsemmisült.

A kritikusok megállapították, hogy a *Szabadszerelem* meg se közelíti a *Féktelen élet* olvasmányosságát, az egész egy bödöletes marhaság, érthetetlen és értelmetlen szedett-vedett közhelyek, használhatatlan és elavult gondolatok penészszagú gyűjteménye és mérhetetlenül káros közérkölcökre. De hiába volt minden, hiába érveltek a józanabb, mérsékelt elmék, a tömegörület felkapta az új könyvcsofát, mindenki falta... és nem értette egyetlen sorát sem. A fejezetek úgyszólván egy-egy végeérthetetlen, sokszorosán bővített mondatból álltak, de minden fejezet azzal a visszatérő felszólítással végződött, amit viszont megértett a legegyszerűbb utcaseprőtől az öt diplomás értelmiségiig mindenki.

Ez így hangzott:

– *Szabadítsuk fel a szerelmet a hűség rabszolgaságából! Éljen a szabadszerelem!*

A pokol elszabadult, s többé nem lehetett megállítani.

A bíróságok három műszakban bontottak fel frissen megkötött, vagy több évtizede tartó házasságokat, az alkalmi párok ott szerettek, ahol éppen elhúzódhattak a kíváncsi szemek elől – később már ezzel sem törődtek. Egyre-másra alakultak *Szabadszerelem*-klubok, főként a nagyobb városokban, ahol egyetlen program volt: dobozból mindenki húzott egy nevet – leendő partnerét – és egymásnak estek. Ha valaki nem volt megelégedve a kisorsolt partnerrel és a másikat kívánta meg, előkerültek a kések, lövöldözések, véres verekedések zajlottak éjjel-nappal. A gyárakban, munkahelyeken, hivatalokban leállt a termelés, az ügyintézés, főnöktől a beosztottig mindenki azt leste és az alkalmat kereste: hol, kivel, hogyan, hányszor...

A szörnyű téboly egyedül az eldugott kis falvakat, tanyaközpontokat nem érte el, mivel a könyvet kevesen olvasták – de hírét hallották és elborzadtak tőle. A szülők megtiltották csemetéiknek, hogy a városba menjenek és találkozzanak megfertőzött barátaikkal, barátnőikkel. Így is megtörtént – igaz, elvéve –, hogy egy-egy kötet eljutott egy faluba, de azonnal és ünnepélyesen elégették, tulajdonosát karanténba zárták, nehogy terjeszteni próbálja a kórt: a könyv elhíresült jelszavát.

Kanalas Ernő mindebből semmit sem érzékelt.

Kábulatban élte mindennapjait csúcshegyi luxusvillája kényelmében, körülvéve minden elképzelhető földi jóval. A nők naponta, néha óránként cserélődtek, fogalma sem volt, kik ők, honnan jöttek, a végén már mindegyik egyformának tűnt. Eleinte élvezte a sosem remélt és minden képzeletet felülmúló népszerűséget, a többi író irigységét – azokét, akik korábban szóba állni sem voltak hajlandók vele – de furcsa módon, hamarabb ráunt, mint hitte volna.

A Mester *unatkozott*.

Ez volt az egyetlen pont, amit az okos Mephisto nem vett számításba. Mivel ő maga nem ismerhette ezt a megmagyarázhatatlan emberi érzést, nem is törődött vele.

Rosszul tette.

Az író írni szeretett volna – de képtelen volt egy valamirevaló gondolatot papírra vetni. Ha friss ötlettől hajtva leült az írógép elé, agya azonnal kiürült, kezei megbénultak, s csak meredt maga elé. A *Féktelen élet*-hez és a *Szabadszerelem*-hez semmi köze nem volt, azt sem tudta, mi áll bennük. Egyike volt a keveseknek, aki egy árva sort sem olvasott „saját” műveiből. Mephisto gondoskodott arról, hogy még véletlenül se jusson hozzá a könyvekhez. Ha lázadozni mert, orra alá dugta a *szereződést*, ilyenkor órákon át rettentő fejfájás, magas láz gyötörte és mindenféle borzalmas, kínzó látomások vonultak át lelki szemei előtt, melyek az őrületbe kergették.

Ez egy időre elvette kedvét az önálló gondolkodástól.

Csak az volt a baj, hogy ezek a félelmetes percek egyre sűrűbben jöttek elő, ha akarta, ha nem: az írói ösztönt nem sikerült véglegesen kiölnie magából, sőt mintha kezdett volna újjáéledni a tehetsége.

Tudta, hogy elkésett, jóllehet hírneve messze túl nőtt az országhatárokon. Európa irodalmi világa az ő nevétől volt hangos, őt szidták, átkozták, vagy imába foglalták.

Az „ima” szó nagyon is helytálló: Eleinte csak a fővárosban, aztán egyre szélesebb körben Kanalas-szekták alakultak, majd a mozgalom kezdte elárasztani mindazokat az országokat, ahová akár csak egyetlen Kanalas kötet eljutott. Az új szekta ellenállás nélkül hódított, nem lehetett védekezni ellene, hiába igyekezett néhány pallérozottabb elme harcot indítani a *Féktelen élet*, vagy a *Szabadszerelem* ellenében.

Ezeket hamarosan kivonták a forgalomból, kit így, kit úgy – legtöbbjük autó alatt, vagy egy sodró folyóban végezte.

A szekta programja egyetlen pontból állt: tanulmányozni, tanítani és gyakorolni azokat az eszméket, melyeket a Kanalas művek sugalltak, s amelyek úgy terjedtek, mint a pestis. A hívek járták az utcákat, hirdették a szabados erkölcs mindenhatóságát, kigúnyolták a becsületességet, az igazmondást és szégyenletes bűnnek nevezték a házastársi hűséget, a kitartó barátságot, az adott szó hitelét.

Mephisto hallgatott és dörzsölte a markát. Nem kellett többször nyilvánosság előtt mutatkoznia, helyette elvégezték a munkát a mit sem sejtő, feltüzelt önkéntesek és a könyvek lapjai. Csak figyelte a dolgok menetét és röhögött a markába. A Kanalas-szekta pedig járta az utcákat és fújta a magáét:

– Hazudj! – mondták kacagva – Hazudj és csapd be a világot, mert csak így lehetsz az élet királya. Szabadulj meg a betartott ígéret szolgálai megaláztatásától. A tisztesség – bárgyúság! Az igazmondás – együgyűség! A hűség – megcsúfolása az ösztönnek!

S a nép iszonyodva és letaglózva, esztét vesztve imádta az új vallást. Még mindig voltak, akik úgy-ahogy őrizkedtek e tanoktól, de azokat addig üldözték, amíg be nem adták a derekukat, vagy eltitkolva ellenérzésüket, befogták a szájukat, hallgattak, s csak lelkük legmélyén, reményüket vesztve siratták a világ lesüllyedését.

Kanalas harmadik könyve, a *Szenvedély* megállíthatatlanul zúdult az immár védtelen tömegekre. A könyv arra buzdított, hogy mindenki éljen legtitkosabb szenvedélyeinek, ne tartóztassa meg magát semmitől, különösen a kábítószereket ajánlotta, mint a legfontosabb szenvedélykeltő eszközöket.

A nép pedig, mint a birkanyáj, leszegzett lélekkel, elbutultan bégetve, ment az örületes eszmék nyomán a saját végzete felé.

A háttérben Mephisto és csapata elégedett lehetett, hiszen már a nagy egyházak templomai is üresen kongtak. A könyveket ingyen osztogatták, csupán alá kellett írni egy fogadalmat, hogy az illető feltétlen híve és terjesztője mindannak, ami a lapokról ordít. Az emberiség elveszítette akarátát, egyetlen hatalmas masszává, ostoba bábbá züllött, amivel azt lehetett tenni, amit akarnak.

Kanalas Ernő nem is tudott arról, hogy már a harmadik könyvét falják az olvasók, ő még mindig a *Szabadszerelem* pusztító hatásán kesergett.

Ekkor már hiába próbálták takargatni előle, az utcán járva mindent láthatott.

Éjt nappallá téve törte a fejét, mit tudna tenni, hogyan írhatná meg, hogy egy szó sem igaz abból, amit a könyvek tanítanak, hogy kiragadja a szerencsétlen, elvakult olvasók kezéből, hátha még menthető volna egy csekélyke réteg. Amikor ilyen gondolatok foglalkoztatták, megjelent előtte Mephisto, a maga rettentő, csúf valóságában és tekintetével földre sújtotta az író.

– Eladtad magad, ne sírj. Megvan mindened, pénz, szerelem, hírnév, ital, gazdagság, nők, minden, amit ígértem, mit akarsz még?

– De milyen áron! – zokogta Kanalas mellét verve. – Inkább a halál!

– Meg ne próbáld! Az enyém vagy, nincs jogod a halálhoz. Majd ha én akarom, meghalsz, de addig sok dolgod lesz. Még mindig vannak jók és erényesek. El kell pusztítani őket, hogy írmagjuk se maradjon, s elkezdhetjük előlről, újonnan felépíteni a mi világunkat – *az én világomat!*

Kanalas már különben sem volt egyedül, megjelentek a követők, az utánpótlás, a tanítványok, akik a Mester nyomdokán haladva írták nekirugaszkodott fantáziával a megváltozott életet dicsőítő verseiket, regényeiket. A régi irodalom máglyára került: a moderneknek már a horror sem volt eléggé elborzasztó, nekik ennél több és hatásosabb kellett.

S ezek a *tanítványok* feltűnően tehetségesek voltak: Kanalas három könyve ugyan változatlanul alapműnek számított, de mégis elavult azokhoz a művekhez képest, amelyek most kezdtek felragyogni az új irodalmi élet egén.

Egy eddig ismeretlen, Lutzy Ferenc néven publikáló, rejtelmesen háttérben maradó író-fenomén hozta lázba a híveket.

Stílusa merőben elütött Kanalas ködösen filozofáló hangnemétől. Lutzy Ferenc nyersen fogalmazott, durva szókimondása súrolta a pornográfiát. Elvetett mindent, ami maradék jó, szép és értékes megbújt az emberek lelke legmélyén. Teljes körű, azonnali és erőszakos harcot hirdetett, felszólítva a szekta tagjait a végső küzdelemre. Nem tétozott kimondani azt, amit eddig néhányan halkán rebesgettek:

– Le Kanalassal! – adta ki a jelszót. – Le a gyáva ingadozókkal, a titkos széplelekkel. Vegyétek el, amire szükségetek van. Minden nő és minden férfi legyen mindenkié! Ne kérjete! Követeljete! Ragadjátok meg, amit megkívántatok!

S az acsarkodó, könnyen gyúrható tömeg megőrült.

Tébolyult arcú emberállatok járták az utcákat, tábláikra Kanalas halálos ítéletét írták fel jelszóként, ütöttek, törtek és raboltak, az út közepén, száguldó autók között üzekedtek, egymást érték a halálos kimenetelű balesetek, de senki sem törődött senkivel, belerúgtak a nyöszörgő, vérző sérültekbe, vagy egyszerűen agyonverték őket. Megszűnt a rend, az üzletek ajtajait leszaggatták, általánossá vált a rablás, a gyilkolás, a bankok pénztárait feltörték, az vitte a pénzt, aki akarta, hiszen a tisztviselők sem tettek másként; lopott mindenki, a régi rend egykori őrei épp úgy, mint a tolvajok – még egymást is kirabolták.

Az elvakított nép szinte észre sem vette, hogy összeomlott az, amit valaha úgy hívtak: *társadalom*. Fel sem fogták, hogy védtelenné váltak és egymás kiszolgáltatottáivá, hogy egy titokzatos felsőbb akarat szembeállítja a jó szándékú embereket is egymással, s hogy mindenki a másik meggyalázója, gyilkosa lett.

Kanalas ekkor már nem volt teljesen normális. Bomlott elméjében megmaradt az értelemnek egy utolsó, apró szikrája, ami azt pislákolta, hogy meg kell mentenie a világot, ha kell, a saját élete árán is.

Az öröket kijátszva kötelet szerzett és egy éjszaka felakasztotta magát.

Reggel találtak rá, hálósobája csillárján lógva, hidegre meredten. Nem volt benne élet.

Mephisto örjöngött és korbáccsal verte az őrszemélyzetet.

Lutzy Ferenc – az utód – nekrológiájában megvetéssel szólt a gyáván halálba futamodó Mesterről, aki magára hagyta elárvult tanítványait, megszegte fogadalmát és saját tanait, miszerint *Ne magadat, másokat ölj meg!* – ezért ki kell vetnünk őt a tudatunkból.

Csak hogy Kanalas Ernő emléke még nagyon is elevenen volt az emberekben.

Most, hogy már nem élt, egyre többen döbbsenek rá, hogy mártírt veszítettek el, aki azért áldozta fel önmagát, hogy megállítsa őket az önpusztítás útján. A féltve dugdosott magánkönyvtárak mélyéről előkerültek Kanalas régebbi ponyvaregényei, amelyek ugyan silány tucatművek voltak, de mégis emberi nyelven idézték fel a hajdani, kis híján elvesztett múltjukat, amikor még volt udvarlás és mások tulajdonát tiszteletben illett tartani.

Kanalas halálában felmagasztosult.

Amit életében sosem remélhetett, most holtában maradéktalanul megkapta az utókortól: ő lett az önfeláldozás példaképe, a követendő minta.

Az irodalomtudósok megállapították, hogy a három utolsó könyvet semmiképpen nem írhatta Kanalas Ernő; összevetették korábbi szókincsével, csakis reá jellemző sajátságos fordulataival, s bebizonyították, hogy egy tőle teljesen idegen elme szüleményei, csupán a nevét használták fel álnok módon. Lutz Ferenc egyre gyanúsabb lett, legtöbbször őt sejtették a titokzatos névbitorlónak. Ha valahol megjelent, kifütyülték és megdobálták követ, paradicsommal, tojással. Kénytelen volt menekülni a tömeg elől.

Mephistonak nyoma veszett. Amúgy sem szerepelt túl sűrűn nyilvánosság előtt, és most, amikor a közvélemény ellenük fordult, felszívódott, mint a kámfor. Még az emlékét is elfelejtették, s az egyetlen bűnbak Lutz Ferenc lett.

A tömeg irányítható, arra megy, amerre terelik hozzáértő, kitanult elmék.

Most sem volt ez másként.

Kanalas neve megszentelődött, Lutz Ferencé pedigátkozottá vált. A korábbi szektagok bűnbánó körmeneteket tartottak, a járókelőktől – ha akarták azok, ha nem – bocsánatot kértek, s ha a jámbor utcai gyalogos el akart iszkolni az alázatoskodó szektások elől, addig verték, amíg ki nem jelentette, hogy megbocsát a korábbi erőszakoskodásokért.

Lutz Ferenc igyekezett elrejtőzni a nép haragja elől, de nem volt elkeseredve. Tudta, hogy nincs veszve semmi, hogy voltaképpen győzött, a mag el van vetve, és ez a lényeg. Kanalas, mint emlékkép, nem sok vizet zavar, hamar elfelejtik majd, de ő él és élni fog, s az írott szó maradandóbb, mint a fakuló emlékezet. Most lesz egy átmeneti korszak, amíg ajánlatos lapítani, de van idő, kívárja, a bogár már ott zümmög a fejekben: *vegyük el a másét!*

Hogy egy ideig hallgatni és bujkálni kell?

Na és? Kit zavar?

Néhány év, s a mindent megszépítő idő elrendezi a dolgokat, pláne, ha segítünk is a helyes irányú emlékezésnek.

A mélyben új szekta mozgolódott, megváltoztatott névvel, de a régi, kipróbált tagokkal, észrevétlenül, óvatosan és csupán egyetlen szó jelent meg elszórt röplapjaikon és a falakon:

– Visszajövünk!

Kelt, 2006

A mérkőzés

(A jobb és baloldali pártok választási vitáinak elmaradása ürügyén)

Juan Carlos Lopeznek, a középsúly veretlen dél-amerikai származású 32 éves világ-bajnokának félelmetes híre volt a profibokszt kedvelők körében. Mintegy 15 évet töltött el a ringkötelek között hivatásosként, a mérlege egyenesen ijesztő volt. 58 mérkőzése során nem talált legyőzőre, s ebből az 58-ból 48 meccset nyert kiütéssel, két ellenfele belehalt az ütésekbe. Már a megjelenése is sokkoló volt: forradásokkal barázdált brutális arca, lapos orra, vérben forgó fenyegetően villogó sunyi szeme nem sok jót ígért az ellenfél számára. Egyébiránt nem volt technikailag kiválóan képzett ökölvívó, erőszakos, rohamozó stílusával lehengerelte az ellenfeleit. Ütései egy nagynehézsúlyúnak is becsületére váltak volna. Ugyanakkor villámgyors volt és a szabályokat nem tisztelte túlságosan: fejelt, fogott és sokszor mélyeket ütött.

A 22 éves magyar Erdész Zoltán pofipályafutásának még jócskán az elején volt, bár amatőr-ként tekintélyes eredményekkel dicsekedhetett (világ-és Európa bajnoki címek), de profiként is biztatóan indult. 10 mérkőzéséből 8-at nyert un. egyenes KO-val, vagyis nem kisebb-nagyobb sérülés miatt léptették le ellenfeleit, hanem kiszámolták őket. Bátor és rendkívül technikás, fegyelmezett, tudatos versenyző volt, különösen a lábmunkáját csodálták a hozzáértők, az edzői utasításokat mindvégig maradéktalanul betartotta, jóllehet, pillanatok alatt képes volt taktikát változtatni, ha az ellenfél harcmodora ezt kívánta. Mosolygós, szerény, rendkívül kedves modora miatt mindenki szerette, még legyőzött ellenfelei is barátai maradtak.

Amikor a Bokszylvígszövetség (WBO) a világranglistán a súlycsoport első helyére sorolta, s ezáltal hivatalosan is Lopez kötelező kihívójának jelölte, nem csak Zoltán, de edzője is meghökkent. Lopez túl nagy s még korai feladatnak ígérkezett.

– No, fiú – kérdezte tőle Dodó bácsi az edző –, mi legyen? Vállalod a mérkőzést? Ha nem akarod vállalni, megértelek, majd találunk valami okos kibúvót.

– Már hogyan vállalnám, Dodó bácsi! – mondta Zoltán, bár lelke legmélyén ő is érezte, hogy jelenlegi edzettségi állapotában esélytelenül áll ki Lopezzel szemben. – Az volt a vágyam, hogy világbajnok legyek, bár lehet, hogy ez még kissé korai. De akkor is! Most van itt a nagy alkalom, csak nem fogok szégyenszemre megfutamodni. Legfőljebb többet kell edzenem, mint eddig, hogy bírjam a 12 menetet. Majd igyekszem elkerülni a jobbcsapottjait. Mennyi időnk van a felkészülésre?

– Szűk 3 hónap, fiacskám – felelte Dodó bácsi –, ami bizony nem sok. Holnaptól bevezetjük a kötőrekes edzést is. Majd beszéllek a kőbánya főmérnökével, régi barátom, remélem megengedi, hogy ott lábatlankodj egy csákánnyal. Reggel 8-ra legyél az edzőteremben. Kikísérlek, együtt megyünk ki a kőbányához. Az én kocsimmal megyünk.

– Itt leszek, Dodó bácsi – válaszolta Zoltán tisztelettel. –

A bányászok némi lekezeléssel fogadták Zoltánt, kezébe nyomtak egy kőfejtő csákányt, egyikük megkérdezte:

– Képes leszel a fejed fölé emelni? Figyelj, egyszer megmutatom, hogy kell vele bánni.

Zoltán nem törődött a heccelődéssel és neki lett igaza. Alig egy hónap múlva már a bányászok is elismerték, hogy a fiatal bunyós másfél-két köbméterrel többet teljesít, mint ők és tisztelték a szorgalmáért, erejéért.

Így telt el a szűk három hónap

Zoltán megizmosodott, valósággal duzzadt az erőtől, s egy napon ütési nyomán szétrepedt a marhabőrrel borított homokzsák.

– Rendben van, fiam – jelentette ki elégedetten Dodó bácsi –, jöhet Lopez, úgy elvered, mint a kétfenekű dob, ha nem könnyelműsködsz. Holnaptól váltott ellenfelekkel 5 perces meneteket fogsz kesztyűzni, elég volt a bányából, nehogy lemerevedj nekem és elveszítsd a gyorsaságodat. Hamar kiderült azonban, hogy az edzőpartnereket pótolni kellett, egy sem akadt, aki kibírt volna két menetet.

Jöhetett a nagy Lopez!

Jött is. Fiatal, gyönyörű lányok és szenzációra éhes újságírók hada kísérte a külön gépen, amit Lopez saját pénzén bérelt, hogy a megszokott díszkísérete elférjen.

Az első botrány a mérkőzés napján, a reggeli mérlegelésnél kezdődött: kiderült, hogy Lopez nem vigyázott a súlyára és 5 kilóval túllépte a súlyhatárt, valójában már félnehézsúlyúnak számított. A WBO ellenőrei izgatottan rohanguáltak: ők is tudták, hogy Lopez egy nap alatt nem képes 5 kilót fogyasztani. Mi legyen? Sajtóértekezletet hívtak össze, hogy bejelentsék a mérkőzés elhalasztását.

Az egyik újságíró megkérdezte Zoltántól.

– Erdész úr, ön esetleg így is vállalná az összecsapást? – és mosolygott, hiszen sejtette a választ. Nincs az az elszánt bolond, aki ilyen körülmények között kiállna a verhetetlennek ismert, gyilkos öklű Lopez ellen.

Csakhogy a magyar fiút más fából faragták.

– Erre a címmérkőzésre készültem, amióta először beléptem az edzőterembe. Végre elérkezett a nap, semmiképpen ki nem hagynám a lehetőséget. Vállalom a mérkőzést! Végére is mi történhet? Egy Lopezről nem szégyen kikapni. S egyáltalán nem biztos, hogy le fog győzni. A ringben ketten leszünk. Vagy ő üt le engem, vagy én őt. Elvégre ő is csak ember.

Hatalmas taps fogadta a merész, de sportszerű kijelentést.

– És ön, Lopez úr? – faggatózott tovább az újságíró. – Mit szól Erdész Zoltán szavaihoz?

– Mit szólnék? – vont a meg öles vállait Lopez és gúnyos mosolyra torzult az arca – bátor fiú, tisztelem, becsülöm, de azért elfenkelem, ahogy szoktam. Engem azért fizetnek, hogy le-
űssem az ellenfeleimet, azért hogy megvédjem a világbajnoki címemet, s én nagyon szeretem a pénzt. A profbunyó már csak ilyen. S meg is szoktam szolgálni a fizetésemért. Legfeljebb egy menetet engedélyezek neki.

– Mennyi esélyt ad az ellenfelének?

– Esélyt... Viccel?! Ugyan, kérem! Semmit! – legyintett Lopez és gúnyosan végigmérte a mellette ülő Zoltánt.

– Nagyon jól tudják, hogy ellenem senkinek sincs esélye, sehol a világon! Erdész egy viszonylag ismeretlen kezdő, restellem is, hogy vele szemben kell megvédenem a bajnoki címemet, nem egy igazi ellenféllel. – Zoltán hangosan felkacagott.

– Mitől van ilyen jókedve, Erdész úr? – fordult hozzá azonnal az újságíró.

– Lopez önteltségén szórakozom.

– Nem gondolta meg magát? Nem ijedt meg?

– Miért ijednék? Ez még nem a mérkőzés, csak ostoba szójáték. Itt egyelőre mindenki azt mond, amit akar. Majd a szorítóban kell bizonyítani. Annyit mondhatok, nekem még nem volt olyan ellenfelem, akit a meccs *előtt* mertem volna lebecsülni. Lopez komoly hibát követ el: alábecsül, várjuk meg a 12-edik menet végét. Én sem ültem eddig ölbetett kézzel, hanem komolyan készültem. Gondolom, Lopez sem tett másként.

– Nekem akkora rutinom van, hogy már nem kell külön rákészülnöm egy ilyen könnyű mérkőzésre, pláne egy kezdő ellen, én minden pillanatban harckész vagyok.

– Nagyszerű! – kacagott fel ismét Zoltán – Ez, bármi történjék is, megnyugtató számomra. Én bizony, nem szégyellem bevallani, igencsak tartottam ettől a mérkőzéstől, ezért még sosem készültem fel ilyen alaposan, ennyi munkával. Azonkívül van egy kitűnő edzőm, akit én apámként tisztetek. És vakon bízom benne. Ha ő ott van a ringsarokban, nem lehet nagy baj.

Ismét felcsattant a taps. Az újságírók méltányolták Zoltán szerénységét. Havancsák Dodó bácsi odasúgta Zoltánnak:

– Meg akarsz ríkatni, te hóhányó? De azért köszönöm a szavaidat. Mi tagadás, jólestek Na, menjünk! Elegem van ebből a sok süket dumából.

– Hölgyeim és Uraim, ha a másik fél is egyetért, a sajtóértekezletnek vége, a versenyzőknek pihenésre van szükségük. A szomszéd teremben szívesen várjuk Önöket egy szerény állófogadásra. Szendvicsek, üdítőitalok, egyebek...parancsoljanak!

Ezek után nem csoda, ha bombaként hatott a délutáni hír, miszerint Lopez két hónap haladékot kér. Azzal indokolta, hogy nem akar visszaélni súlytöbbletével.

– De hiszen Erdész a így is vállalta mérkőzést – értetlenkedtek az újságírók.

– Éppen ezért – válaszolta Lopez menedzsere –, Erdész sportszerűsége megérdemli, hogy a két ellenfél mindenben egyenlő eséllyel induljon harcba. Lopeznek nem sürgős megvernie Erdészt, ráér két hónap múlva is kiütni.

A mérkőzés kezdetére zsúfolva volt az új, frissen átadott sportszarnok. Mintegy 15 ezer ember állt fel a nyugodtan, árnyékbokszolva bevonuló Erdész tiszteletére.

Zoltán átbújt a kötelek között, kettőt-hármat felugorva rugózott és egy kiadós sorozással lazította izmait.

A vezetőbíró megvizsgálta Zoltán szerelését, először a bandázst, majd a kesztyű zsinórjait, nem lazák-e, aztán kérte a fogvédő megmutatását, a végén kezét fogott Dodó bácsival. Ezt követően intett a három oldalon helyet foglaló pontozóbírák felé. Igen ám, de Lopez még mindig nem bukkant fel. A ring szóvivője hangosan kiabálta Lopez nevét, hívta a ringbe, de a dél-amerikai nem mutatkozott. Az öltözője ajtaja csukva maradt. A vezetőbíró – a szabályoknak megfelelően középre intette Erdészt, valamit halkán magyarázott neki. Zoltán bólogatott, majd visszament a sarokba, ahol Dodó bácsival összeütötték a tenyerüket. Megszólt a gong – de Lopeznek még mindig se híre, se hamva. A rendezők fejvesztve rohángáltak Lopez öltözője felé, aztán tehetetlenül széttárt karokkal vissza somfordáltak. A közönség füttyült, iszonyú hangzavar töltötte be a sportszarnokot. Erdész nem tehetett mást, mint a ringsarok-párnáit püfölte, nagy egyeneseket és horgokat ütve. Így telt el a 3 perc, egy teljes menet ideje. A gong ismét felzengett. A bíró magához szólította Erdészt és magasba emelte a

karját, majd kihirdette az eredményt. „*Ellenfél nélkül győz Erdész!*”. A kötélén áthajolva hallani lehetett, amint azt kiáltja a WBO ellenőr irányába.

– Sajnálom, ez a szabály, a kihívott nem jelent meg! Az ellenőr rábólintott és felemelt kézzel jelezte egyetértését, majd felnyújtotta a világbajnoki övet, amit a bíró Zoltán derekára csatolt. Valahonnan egy nemzeti színű szalagokkal díszített babérkoszorú is előkerült és az új világbajnok nyakába akasztották. A hangszórókból felcsendült a magyar Himnusz, a közönség felállva énekelt és ünnepelt. Egy kerek óra elteltével dugig megtelt a sajtószoza, még érdeklődőket is beengedtek, ami pedig nem szokás. Mindenki a magyarázatra volt kíváncsi, miért nem állt ki Lopez a címvédő mérkőzésre? Eddigre már a nagy hírügynökségek szétrepítették a világ négy sarkába a hihetetlen szenzációt.

Végre megérkezett Lopez, kopott melegítő edzője kíséretében, versenyöltözékben, izzadtan, kesztyűvel a kezén. Gyilkos tekintettel mérték végig az újságírókat, látszott rajtuk, hogy legszívesebben el se jöttek volna a sajtóértekezletre.

Várnai Géza, a legkorosabb újságíró rutinosan magához ragadta a kérdés lehetőségét:

– Kíváncsian várjuk a magyarázatot, mester – fordult kérdésével angolul az edzőhöz. Csak nem sérült meg a versenyzője?

– Szó sincs róla! – felelte az idős, ősz hajú edző reszelős hangján. Juan megsajnálta a fiatal magyart és nem akarta nagyon megverni, attól tartottunk, hogy Erdész az utolsó percben meggondolja magát és az első gong után meglép a szorítóból, ettől a szégyentől akartuk megkímélni az igazán szimpatikus fiút, mert amúgy nagyon rendes gyereknek látszik. Kár volna érte, ha kórházban végezné.

– Így viszont Lopez úr elvesztette a címét. És Erdész ellenfél nélkül győzött. Elismeri, hogy minden a legszabályszerűbb volt.

– Hívják ide azt a gyáva fickót – ordított fel Lopez, hadd poroljam ki a fenekét!

– Itt vagyok! – csendült fel egy magabiztos, érces hang a terem utolsó sora felől. Hajlandó vagyok ismét ringbe lépni, ha Lopez is akarja. Küzdjünk meg, becsületes bunyósokhoz illően. Én nem félek. Én ott voltam a ringben, küzdelemre készen. Lopeznek ne itt legyen nagy a szája. Húzzunk kesztyűt, itt van az épületben egy edzőterem, még szorító is akad benne. Én kész vagyok megmérkőzni a jelenlévők szeme láttára a bajnoki övért.

– Az úgy nem érvényes, ez itt hazai pálya, mindenki Erdésznek fog drukkolni. Gyere ki Amerikába, ott majd ellátom a bajod. Fizetem az útiköltségedet – fordította Lopez szavait Várnai.

– Ki is mehetek, de inkább javaslom, kérdezzük meg a jelenlévő WBO ellenőr urat, neki mi a véleménye. Ha olyan nagy szád van, gyere, húzzunk kesztyűt, Várnai úr vizsgázott bokszbíró, levezetheti a meccset, de az övet csak hivatalos meccsen adom vissza. Vedd el tőlem, ha tudod. – Zoltánt megtapsolták –. A WBO ellenőr most felállt és csendet kért. Feszülten várta mindenki a kopasz kis emberke szavait.

– Erdész Zoltán bár szokatlan, de szabályos körülmények között lett világbajnok. Gratulálok neki! Az ellenfél elmaradásáról nem ő tehet.

– Óvni fogunk. Csalás volt az egész. 8 unciás kesztyűket kértünk! – üvöltötte az amerikai edző.

Az ellenőr legyintett.

– Ön is tudhatná, mint szakember, hogy több mint harminc éve betiltattuk a 8 unciás kesztyűk gyártását. Súlycsoporttól függetlenül kizárólag 12 unciás kesztyűket használhatnak. – Én kiállok Lopez ellen pusztá kézzel is, a kesztyű ne legyen kifogás – kiáltotta Erdész. Megtapsolták. – Ez szigorúan tilos, vette vissza a szót az ellenőr, nem járulok hozzá. Egyébként, tessék, nyugodtan óvjon Lopez egyesülete. Ha még egy újabb megszegyenülést akarnak, ám legyen. Mindenesetre, én a maguk helyében inkább elbujdokolnék, de nem nevetetném ki magam egy értelmetlen óvással. Részemről a vitát befejezettnek tekintem. Megállapítom és leszögezem, hogy minden szabályszerűen történt. Lopez csak önmagát és promóterét, vagy az edzőjét hibáztathatja. De ettől még lejátszhatnak egy edzés jellegű mérkőzést, de 12 unciás kesztyűvel. A vitát berekesztem. Ha pedig egy edzőjellegű, barátságos meccset akarnak lejátszani, annak nem látom akadályát, de attól még Erdész marad a WBO középsúlyú világbajnoka, amíg el nem veszik tőle egy szabályos, hivatalos mérkőzésen. Lopeznek joga van visszavágót kérni, de Erdész nem köteles azt elfogadni. No, nézzük azt az edzőmeccset! – azzal, mit sem törődve a többiekkel, elindult az ajtó felé. Valamennyien követték. – Magam is kíváncsi vagyok rá. Előre megmondom, én Erdésznek szurkolok és rá is tippelek. A nagyképűség fél vereség, uraim.

Valamennyien átvonultak a sportcsarnok alagsorában lévő ökölvívó edzőterembe.

A két bokszoló pillanatok alatt átöltözött. Elsőként Lopez lépett a szorítóba, onnan ordította: – Gyáva alak, úgyse mer ellenem kiállni! Na, mi van, Öcsi? Betojtál? Meddig várjak? Lejár a repülőjegyem.

*

A mérkőzésből azonban ekkor sem lett semmi.

Hirtelen biztonsági őrök lepték el a termet.

– Figyelem, bombariadó! Mindenki azonnal hagyja el az épületet! Tíz percük van, utána robban a bomba. Gyerünk, életveszély, nincs idő totojázni. Ti is, Zoli, nyomás kifelé a ringből! Egy-kettő!!!

Legalább másfél órába került, mire a csalódott közönség zúgolódva, a belépőjegy árát visszakövetelve elhagyta a sportcsarnokot Lopez aznap úgy nyilatkozott a rádiónak, hogy Erdész meghátrált, kesztyűméretre hivatkozva nem mert kiállni ellene, ezért maradt el a mérkőzés, amit megfognak óvni csalás miatt, ő pedig követeli a szerződésben kikötött fellépti díját, 100.000 dollárt. Ám az újságok megírták az igazat, az egész bokszvilág Lopezen nevetett. Még azon a napon elhagyták az országot. A csarnokból kifelé menet Lopez hátulról tarkón ütötte Erdészt, a jelenetet többen is lefényképezték. Nem lehetett letagadni. Erdész visszafordult és szó nélkül, egyetlen jobbegyenessel leütötte Lopezt. Ez olyan villámgyorsan történt, hogy már csak a földön heverő Lopezt tudták lencsevégre kapni. Lopez egy hónap múlva a sportvilág általános nemzetközi megvetése hatására, szégyenében bejelentette visszavonulását a hivatásos ökölvívástól.

A mesemondó

A műsorszámok nem voltak színvonalasak, de a közönség lelkesen tapsolt.

Őszes férfi magyar nótákat énekelt, a bűvész mindenfélét varázsolt elő a kalapjából, egy erősen kifestett, terebélyes hölgy a Csárdáskirálynőből adott elő részleteket kissé megfakult hangján. A szociális otthon lakói azonban hálásak voltak: ajándékműsor, amit akkor is illik megtapsolni, ha legtöbbjük jóm ízlése háborgott a gyöngye teljesítmények láttán.

A műsorvezető a következő számot jelentette be:

– Hölgyeim és uraim, most prózát fognak hallani. Az előadó ifjú ember, alig túl a húszon, sokunknak a fia lehetne. Fogadják szeretettel Gábort, aki saját meséjét kívánja előadni. Gábor önként jelentkezett szereplésre, nem tagja a stábnak, mi is most halljuk őt először. Reméljük, tetszeni fog önöknek. Kérem, tapsolják meg a barátunkat!

A közönség tétován összeütogette a tenyerét. A sok bohóckodás, dal, zeneszám és bűvészműtatvány után sehogy sem illett ide a mese, de nem akartak udvariatlanok lenni.

Amikor a függöny szétment, sovány, lámpalázás fiatalembert láttak, félszegen előre tartott arccal, valahová a semmibe meredve. Megvárta, míg elül a gyér taps, aztán beszélni kezdett:

– Amit hallani fognak, nem igazi mese, hanem olyan, amely naponta születik, változik, alakul. Mindenki ismeri, csak nem tud róla. A címe, mondjuk... *Énekel a fény*. Tudom, most magukban arra gondolnak, a fénynek nem lehet hangja, amiként a színeknek sem. Tévednek. Csodálatos hangjuk van, csak oda kell figyelni. A piros színű fénynek lázas, riasztó dallama van, a zöld szín éneke nyugtatóan lágy, a sárgáé ármányosan suttogó, a kék erőszakos, a fehér szűzies. A fekete a legszomorúbb, bár néha az is szép, ha nem is örömteli. Egy virágoskertben egész zenekart hallhatunk, mintha hangversenyteremben ülnénk, de itt az a karmester, aki értő füllel, alázatos szívvel adja át magát a színek és a fény összhangzatának. Kérem, hunyják le a szemüket és hallgassák velem együtt, mit énekel a fény...

A közönség nem erre számított, s hökkenten, megbabonázva önkéntelenül engedelmeskedett. Volt, aki sírva fakadt, bár nehezen tudták volna megmondani, mi váltotta ki a megilletődöttséget: a fiatalember hangja, vagy az, amit mondott.

Gábor a mikrofonba suttogva, folytatta:

– Fogadják be a fényt, a színeket! Nem is tudják, milyen ajándék, hogy láthatják és egyé olvadhatnak velük. Ne *nézzék*, hanem *érezzék*, hogy fehérek a falak, piros a függöny, világít az ablak, s a szomszédjuknak szürke a haja. Kint bearanyozza a tájat a lenyugvó nap, pompáznak a növények, a virágok kacéran illegetik szirmaikat, s közben énekelnek egymásnak. Hallják a dallamokat? Igen? Találkoztak ezekkel a hangokkal hosszú életük során? Ugye, milyen csodálatra méltó?...

– Istenem, de szépen beszél! – sóhajtott fel egy sírós női hang valahol középen, de az egész teremben hallani lehetett.

A varázslat ezzel megtört. Mindenki a színpad irányába bámult, ahol változatlan mozdulatlanságban állt a mesemondó, szelíden mosolygó arcát a mennyezet felé fordítva. Botorkálva két apró lépést tett oldalra, s karjait kinyújtva megállt.

– Tetszik a mesém? – kérdezte bizonytalanul és tekintetét körbehordozta a teremben ülőkön.

Óriási vastaps volt a válasz. Az eddig elbűvölten, csöndben ülő közönség feloldódott. Nevetésükben őszinte öröm volt, semmi tettetés. Az első sorból felkiabált egy bácsi:

– Honnan vette ezt a gyönyörű szöveget, fiam?

– Nem szöveg – válaszolta a fiatalember és furesán elnézett távolba a férfi feje fölött. – Komolyan gondoltam.

– Hát nem olyannak tűnt... – jegyezte meg valaki hangosan.

– Pedig ez az igazság – fordult a hang irányába Gábor. – A fény valóban énekel, és minden színnek megvan a saját dala. Én legalábbis így képzelem... Hogy valójában milyenek a színek, nem tudom, mert... – zavartan elhallgatott.

– Folytassa! – kiáltották többen. – Nagyon szép!

– Nincs tovább – hajtotta le fejét szomorkásan a színpadon álló fiatalember. – Ennyit szerettem volna... hogy megértsék... hogy fogalmuk legyen, milyen az, amikor...

– Gáborka, elég volt! Vége a produkciónak! – lépett a színpadra a műsorvezető. – Kedves közönségünk, most ismét Lontay Lillácska következik, a mi kis csalogányunk, aki...

– Hagyja még Gáborkát beszélni! – zúgtak fel az öregek. – Hadd fejezze be, amit mondani akart.

– Hát jó, én nem bánom – nevetett idegesen a műsorvezető. – De attól tartok, Gáborkának nincs több mondanivalója, nem is volt, hiszen ő nem művész. Így van, Gáborka? Hajolj meg és vége. Hallottad? – mosolygott vészjóslóan a mesemondóra.

– Igen, hallottam – bólintott megszegyenülten a fiatalember.

– Ott hagyta abba, hogy milyen az, amikor az ember... – szólt fel egy hófehér hajú aggastyán.

– Mit akart ezzel mondani?

– A színeknek és a fénynek hangja van – kezdte újból Gábor. – Én... *vak vagyok*. De együtt élek mindazzal, amit önök, látó emberek látnak és szeretném, ha átéreznék, milyen, amikor valaki örökös sötétségben is képes örülni, hogy ragyog a nap és színes virágok illatoznak körülötte. Csak ennyit szerettem volna elmondani. Köszönöm, hogy meghallgattak.

Csend szállt a teremre. A közönség megrendülten ült, mindenki a saját nyomorúságával volt elfoglalva. Hordják a maguk keresztjét, rozogák, betegek, ki ezért nyög, ki azért – *de látnak!* Ha szemüveggel is, ha homályosan is – látnak, s tudják, milyen a piros, a zöld, a fehér, s nem elképzelt hangok alapján kell megkülönböztetni a rózsákat, szekfűket, a liliomot és a nap ragyogását.

Az igazgatónő előre jött a hátulsó sorból.

– Nagyon köszönjük az értékes, szép műsort. Nem csak nagyszerűen szórakoztunk, de okultunk is.

– Még nincs vége... – mondta sértődötten a műsorvezető.

– Úgy gondolom – tárta szét karját az igazgatónő –, ennél többet, különbet már aligha kaphatnánk. Így van? – kérdezte az otthon lakóit, amire azok egyetértően, bizonygatva bólogattak.

Egyetlen hang sem hallatszott.

A lecsurgó könnyek mindig némák.

Ahogy a mesélő mondta: csak a színeknek és a fénynek van igazi hangja.

Kelt, 2006

A nyilatkozat

A kezdő riporter félszeg alázattal lépte át a neves író dolgozószobájának küszöbét és illedelmesen megállt az ajtóban. Tapintatos krákogással jelezte érkezését, de így is várnia kellett, míg a Mester kegyesen magához intette:

– Honnan is jött, fiatalember?

– A Kultúra és Művészettől, Mester. Szeretnénk a véleményét kérni napjaink irodalma helyzetéről, különös tekintettel a...

– Jó, jó, mindent érték. Azért a kérdéseit elküldhette volna. Rendben van, üljön le.

– Őszintén bevallom, Mester, nincsenek előre megfogalmazott kérdéseim. Abban bíztam, Ön majd eligazít, mit tart legfontosabbnak. Itt van például a fiatal írók megjelenésének ügye.

– Nos, igen, ez nagyon lényeges probléma, jóllehet, magam sosem voltam abban a helyzetben, hogy hadakoznom kellett volna műveim elhelyezéseért, mivel a kiadók örökké versengtek értem. Így csupán együttérzésemről tudom biztosítani ifjú pályatársaimat, megoldást azonban, sajnos, nem kínálhatok.

– Akkor talán beszéljünk a könyvkiadás nehézségeiről.

– Vitathatatlan, hogy ezen a téren is mutatkoznak újabban némi hiányosságok. Mesélik egyesek, mennyit kell házalniuk a kézirataikkal. Nekem, köszönhetően a hírnevemnek, ilyen gondjaim természetesen nincsenek, nem is lehetnek, éppen ezért nem volna etikus, ha helyettük, nevükben nyilatkoznék.

– Mondják, akadozik a terjesztés.

– Valóban? Tényleg? Ki gondolná? Persze, nem jártam után. Ezért ugyebár a kiadóknak kell, hogy fájjon a fejük, nem az íróknak. Hol itt a probléma?

– Drága a jó könyv, az egyszerű olvasók képtelenek megfizetni. Az utcai standok kínálata viszont elszomorító...

– Nem járok az utcákon – mondta elutasítóan a Mester.

A kis riporter zavarba jött. Nem erre számított. Eddig csak kitérő válaszokat kapott, amikből nehéz lesz riportot írnia. Tovább kérdezett, hátha sikerül valamit kihúznia a másikból.

– Mi a véleménye, Mester, a fiatalok teljesítményéről?

– Nem olvasom őket. Részben mert nincs időm, másrészt, mert nem érdekelnek. Unalmasan, érdektelenül írnak, csupa olyan témáról, melyek távol állnak az én ízlésvilágomtól. Kifejezőmódjuk annyira áttételes, elvont, hogy az már az érthetlenség határát súrolja.

– Ha nem olvasott tőlük semmit, honnan ered ez a rendkívül szigorú elmarasztalás?

– Másoktól hallottam. Mi okom volna kételkedni a szavaikban? Vagy tévednék?

– Egy sincs köztük, akit jó szívvel kiemelhetne?

– De... talán van egy... ööö... mindig elfelejtem a nevét. Természetesen őt sem olvastam, de azt mondják, róla elképzelhető, hogy egyszer, valamikor, talán... véletlenül ír valamit.

– Mégis, minek alapján tartja őt jobbnak a többinél?

– Megérzés, barátom, megérzés és szakmai tapasztalat.

- Megkérdezhetem, Mester, min dolgozik jelenleg?
- Ööö... ööö... semmi különös. Javítgatom régi szövegeimet, jegyzeteket készítek. Végére is rám fér egy kis pihenés.
- Szégyellem, de nem tudom, mikor jelent meg a Mester legutolsó műve, s hogy mi volt az.
- A legutolsó? No, várjunk csak... hm... érdekes, én sem emlékszem. De volt valami, az bizonyos. Kellett, hogy legyen.
- Érdeklődtem, de a szerkesztőségben sem emlékeztek a kollégák.
- Mert nem olvasnak! Nem kísérik kellő figyelemmel a kortárs irodalmat. Látja, itt van a legnagyobb baj, amikor már az írástudók is egyre műveletlenebbek lesznek. Ha olyan neveket is mellőznek, mint az enyém, hová jutunk?
- Bocsásson meg, Mester, éppen ön mondta, hogy nem olvas fiatalokat. Ezt igazságosnak tartja?
- Ne forgassa ki a szavaimat – csattant fel a nagy író. – Senki sem várhatja el tőlem, hogy sete-suta kezdők próbálkozásaira pazaroljam a drága időmet.
- Ön is volt kezdő... – jegyezte meg halkán a riporter.
- Az más. Én már legelső írásaimmal a csúcsra kerültem, mert a tehetségem odarendelt és mindig nyitott szemmel jártam.
- Feltételezem, hogy nem közönyös a napi politikai történések iránt. Megkérdezhetem, mi a véleménye a világról?
- Nem kérdezheti. A világ, amely ma körülvesz, nem érdekel. Én a jövőnek írok, a halhatatlanságnak. Ami mostanság zajlik, nem rám tartozik, azt intézzék el egymás közt az irodalom napszámosai.
- Már megbocsásson... Azért valahonnan méritenie kell a témáit. Ön is köztünk él, épp úgy sújtják a megszorítások, mint bárkit. Ennyire nem maradhat kívül a társadalmon. Vagy mégis?
- Nem tudom, mit nevez megszorításoknak, mindenesetre, én nem érzek semmi ilyesmit, megvannak az összeköttetések. Az viszont, amit maga társadalomnak nevez, nem érdemli meg, hogy leereszkedjek hozzá, mert úgyse értenének meg. Miért kellene hát törődnöm vele?
- Talán, hogy felemelje önmagához. Ha olyan szerencsés, hogy nem kell együtt élnie a gondjaikkal, művészetének az lehetne legfőbb célja, hogy segítsen az emberek átnevelésében.
- Ostobaság. Az emberek nevelhetetlenek.
- Ön is ember...
- Vigyázzon, mit beszél! Én *író* vagyok! Gondolkodó lény! Nem aprózhatom el magam semmiségek boncolgatásával. Mi maradna azoknak, akiknek ez is elegendő téma? A tekintélyemen esne csorba, ha olyan alantas, hétköznapi dolgokról értekeznék, mint népszaporulat, öngyilkosságok, vagy a közállapotok romlása. Én szépíró vagyok, barátocskám, engem a magasabb rendű erkölcsi értékek foglalkoztatnak.
- És mik lennének azok, Mester?
- Végre egy értelmes kérdés. Nos, egyelőre nem tudom, de rá fogok jönni. Ezen elmélkedem évek óta. Persze, ha megzavarnak, mint most maga is, sose jut rá elegendő idő, hogy elmélyedjek az okok és okozatok zűrzavarában.

– Köszönöm az interjút, Mester! Ennyi elég is.

– Hogy... hogy mit? Persze, persze... Viszontlátásra! Majd küldje el az írását, mielőtt leadja. Szeretném látni.

A kezdő riporter kisomfordált az ajtón. A nagy író még sokáig ült magába merülten és irigykedve csodálkozott.

– Istenem, milyen bátrak ezek a fiatalok! Hogy fog ez a szegény flótás riportot írni abból a sok marhaságból, amit összehordtam neki? De mit tegyek, ha egy épkézláb gondolat sem jut az eszembe? Igaz, úgyse értenék meg. Nem tudnának követni. Hiszen néha még én magam sem mindig értem önmagam.

Felállt íróasztala mögül és gondosan becsukta az elefántcsont-torony ablakát.

Zavarta a város mélyéből feltörő zsibongás.

Ráadásul tériszonya volt.

Kelt, 2005

Nyílt levél egy Csomagküldő Szolgálat vezetőjéhez

Tisztelt Igazgató Asszony!

Mindenek előtt fogadja legőszintébb hálámat és nagyrabecsülésemet azért az aprólékosan gondos odafigyelésért, amellyel minket, egyszerű külvárosi embereket Ön és Cége kitüntet. Egy-egy levelüket olvasva könnyű szökik a szemembe a megindultságtól, különösen, amikor a boldogító lehetőségről, az én várható páratlan szerencsémről tudósít, mint kész tényről, és első olvasatra úgy tűnik, már-már a sorsolás végeredményéről. Félek, nem is a legmegfelelőbb szó a „köszönöm”, hiszen annyira elcsépeltük – valami több, kifejezőbb kellene! Milyen kár – hallom rebesgetni lépten-nyomon –, hogy Önökre nem lehet szavazni május 10-én; bízvást hiszem, hogy megoldódnának összes gondjaink, nem kellene azon tünődni, milyen ajándékot vegyünk hozzátartozóinknak, barátainknak, s főként miből, hiszen az a pazar ajánlat, amivel megdobogtatták a szívemet, bizonyítja, milyen gazdagság vár rám, ha Önre – és nem irigy, kapzsi szomszédaimra – hallgatom.

Éppen ezért közlöm Önnel, hogy egyetérték a levelükben foglaltakkal: szerintem is halálos bűn volna eldobni magamtól a *tízmillió* Ft főnyeremény esélyét. Meg is teszek érte minden tőlem telhetőt: hálaadó misét rendelek templomunkban az Atyától, reggel, délben és este forró imával könyörgök az Úrhoz, fordítaná felém az ő szent orcáját és áldja meg szegény gyermekét a nyeremény összegével.

Különös kegyként kérem a Teremtőtől, hogy pontosan ugyanazzal a jó akaratral áldja meg Önöket is, amivel Ön és kollégái az én javamat szolgálják. Az Úr igazságos, s minden bizonnyal kiterjeszti Önökre áldását, és remélhetően Önöknek is módjukban áll majd meg tapasztalni – akár naponként, ha a Mindenható meghallgatja imámat –, mit érzünk mi, vásárlók, amikor elolvassuk gyönyörűen fényképezett, luxuskivitelű katalógusaikat, összevetjük bagatell áraikat a mi túlméretezett nyugdíjainkkal.

Mégis nehéz a döntés: a szebbnél szebb árukból mit *ne* rendeljek meg? Megszakad a szívem, ha arra gondolok, szűkmarkúságom miatt esetleg Önök szenvednek hiányt. Talán be kéne írni *mindent*, első oldaltól az utolsóig – csak attól tartok, ez esetben nem tudnám kifizetni a heti csirkeszárny-adagomat.

Kérem ezért, hogy a szinte bizonyosra ígért 10.000.000 Ft terhére küldjenek némi előleget, hogy legalább a holnapi ebédre való egyetlen csirke szárnyat megvegyem a boltban. Az visszaadná hitemet és múltó testi erőmet, hogy elgyalogoljak megrendelésemmel az utcasarki postaládáig.

Ha e szerény kívánságom akadályba ütközne, kérem, hogy a következő reklámfüzetükbe élelmiszert is fényképezzenek. Nem kell sok, csak kevéske bőrös virsli – az sem baj, ha külföldi termék, csak jól mutasson –, esetleg egy szép, ropogósra sült vizes kifli. Az ember az ilyesmit elnézegeti, és emlékezik fiatalságára, amikor mindez még létező valóság volt a számára. S ha még kérhetném: szíveskedjenek odafotózni egy-két franciákrémest, mivel rémlík, hogy azt is nagyon szerettem hajdanán.

Hasonló jókat kívánva, Isten áldását kérem Önökre, oly mértékben, ahogyan megérdemlik.

Tisztelő hívük:

Pribojszky Mátyás kisnyugdíjas

Kelt, 2002

A példakép

A csepeli Rideg Sándorról elnevezett Általános Iskola folyosóin és tantermeiben délelőtt tizenegy órára tetőfokára hágott az izgalom.

A gyerekek, mintha ördög bújt volna beléjük, vadul száguldoztak, kiabáltak. A legkisebbek, a három első osztály csöppségei kipirult arccal rohanguáltak termekből ki-be, jóllehet, ők értették legkevésbé a különleges nap eseményének jelentőségét. Aránylag még a nyolcadikosok túrtóztették úgy-ahogy magukat, s csak elvétve rikkantotta el magát némelyikük, de azokat is rögtön lepisszegték. Valamennyien ünneplőben voltak és ez feszélyezte őket, még a nagyszünetekben se álltak össze focizni, hanem a vendég érkezését tárgyalták.

Péteri, az iskola első számú szavalója – a diák-szavalóversenyek állandó győztese – behúzó-dott egy sarokba, kezében verseskötettel, abból biflázza látványos fíntorokkal és széles gesztikulálással az alkalomhoz kijelölt költeményt, a többiek irigykedve és gúnyolódva tették rá a megjegyzéseiket. Leginkább a lányok sündörögtek arrafelé, ahol Péteri tündökölt, össze-súgtak, majd csiklandós kacarászással, lángvörösen elszaladtak.

A tanáriban sem volt külön b helyzet, sőt – ha lehet –, még tapinthatóbb volt a feszültség.

Encsi Pál igazgató egyszerre három felé osztogatta értelmetlen utasításait, de a kutya se figyelt rá, mindenki önmagával volt elfoglalva. Encsinek nem volt tekintélye a tantestület előtt; néhány éve még a megyei Kiszbizottság kulturális osztályát vezette, onnan pottyantották az igazgatói székbe a rendszerváltást megelőző időszakban. Most meg különösen nevetséges volt kihízott fekete öltönyében, meg ahogy összevissza hadonászott a tükör előtt, gyakorolva vendégfogadó szónoklatát, miközben lépten-nyomon belekötött a legközelebb álló kollégába, ha volt rá oka, ha nem. Bezzeg a fejeseikkel szemben Encsi gyáva alak volt, s ezt tudták róla, már csak ezért sem vették komolyan se a szülők, se a tanárok – s mi tagadás, a nagyobb gyerekek sem, hetedikről fölfelé.

Már csak negyedóra volt a vendég érkezéséig és Encsi Pál igazgatón végképp eluralkodott a pánik.

– Mindenki a tornacsarnokba! – kukorékolta. – A hangosbemondó terelje be a gyerekeket, az osztályok foglalják el a helyüket a lelátón, az énekkar...

– Állítsd le magad, Pali – dörmögte mellette egy csöndes, nyugodt hang. Csapi volt az, az idős énektanár, aki két már éve nyugdíjba vonult, úgy kunyerálták vissza, ezért nem volt veszteni valója. Igazából Csaposi volt a becsületes neve, de emberemlékezet óta Csapinak becázta az egész iskola, szülők, tanárok, gyerekek egyaránt, sőt állítólag még szűk családi körben is így hívták. – Minek még jobban felidegesíteni bennünket az ordításoddal? Fülekiné ott van kinn, szerintem már minden gyerek a helyén ül, fölösleges tovább fokozni a zűrzavart. Ne félj, ideér és megcsókolhatod a fenekét.

Az igazgató sértődötten mérte végig az énektanárt és nem válaszolt. Duzzogva kivágta a tanáriból, mire azonnal kitört az általános nevetés és a taps:

– Nagy voltál, Csapi bácsi! – kiáltották néhányan. – Köszönjük!

A csarnok valóban dugig volt, minden osztály a lelátókon szorongott, s amint a tanári kar – élen Encsi igazgatóval – bevonult, a zibongás is enyhült. Középen, nemzetiszínű terítővel letakarva jókora asztal állt, rajta mikrofonok, üdítőitalok és poharak, mögötte székek sorakoztak, két oldalt zászló, hatalmas vázákban óriási virágsokor, hangszórók és egy külön mikro-

fon Péterinek. Kissé távolabb az énekkar várakozott egyforma fehér blúzban és ingben, a lányokon sötétkék szoknya, a fiúkon ugyanilyen színű nadrág. Az iskola joggal volt büszke kórusára: tavaly nemzetközi diák-énekkari versenyt nyertek. Csapi békésen ácsorgott, kezében elmaradhatatlan hangvillájával.

Péteri is előkerült, arca fehér volt, akárha meszet nyelt volna. Rá is átragadt az iskolát belengő zaklatottság, leterítette a lámpaláz, szegély kölyök jószerével már azt sem tudta, eljött-e otthonról.

A csarnok ajtaja most kivágódott és Földházi, a tornatanár bukott be rajta lihegve:

– Megérkeztek! – kurjantotta s már fordult is vissza. Utána libasorban ügetett Encsi, Fülekiné igazgatóhelyettes, Kásás a fizika-matematika, és Gyöngyösi, a földrajz-kémia tanára, valamennyien régi, sokat próbált, megbízható káderek.

Csapi a mikrofonhoz hajolt és azt mondta:

– Csöndet kérek! Amikor a vendégek belépnek, mindenki feláll és tapsol! Figyeljetez rám, majd én beintek. Világos?

– Világos! – jött a válasz a lelátókról.

A tornacsarnok duplaszárnyú ajtója kivágódott. Mindenki odafordult és Csapi intésére egy emberként pattant fel a teljes iskola, a tanulók, pedagógusok, takarítók és az a néhány befolyásos, gazdag szülő, akit meghívtak a rendkívüli eseményre.

Az ajtóban, a többiek fél lépéssel megelőzve alacsony, tar fejű, elhízott, lógó tokájú ember jelent meg és kedélyesen integetett a lelátó felé. Viselkedésén érződött, hogy hozzá van szokva az ünnepléshez, a legcsekélyebb elfogódottság sem látszott rajta, sőt inkább olyan ember benyomását keltette, aki természetesnek veszi, hogy felállva fogadják. Ő – vendéglátóival ellentétben – nem feketében volt, hanem színes, kockás zakót viselt, kigombolva, hozzá csíkos nadrágot, melyet széles, fehér bőröv szorított tekintélyes pocakjára. Az öv lecsúszott a sörpocak alá és meglehetősen slamos látványt nyújtott. Vastag nyakán piros csokornyakkendő fityegett ferdén, húsos állát kecskeszakáll díszítette.

Hárman érkeztek: a fővendég mögött két ölesvállú, marcona férfi vizslatott szigorú szemekkel körbe-körbe. Az amerikai filmekben felnövekvő ifjúság azonnal rájuk ismert: ezek bizonyára a testőrei, bár nem igazán értették, miért kell még ide is bekísérniük védencüket, itt aligha fogják bántani – miért nem várakoznak kinn az autóban?

Encsi előrefurakodott és buzgón hajlongva mutatta az utat az asztal felé. A vendég középre ült, jobbán Encsi, balján Fülekiné foglalt helyet, láthatóan mélyen megilletődve. Elővette a sminktáskáját és villámgyors mozdulattal igazított valamit a sminkjén. A két testőr mögéjük állt, fél lépésnyi távolságra, ugrásra készen.

Csapi jelzésére kitört a vastaps, amit a vendég ülve, elégedett mosollyal, kegyesen bólogatva vett tudomásul, majd felemelte a kezét, hogy viszonzza az üdvözlést, ám a gyereksereg félreértette a mozdulatot, azt hitték, ez is olyan, mint amikor Csapi vezényel s azonnal csönd lett. Encsi dühösen felállt és most ő kezdett tapsolni, mire újból felzúgott az ováció. Erre már a vendég is megemelte hájas fenekét, mutatva, hogy köszöni szépen, ennyi elég is egyelőre.

Csapi kénytelen volt keresztbe lendített karokkal leállítani a szünni nem akaró lelkes ünneplést.

Encsi igazgató a mikrofonhoz lépett, papírköteget vett elő a belső zsebéből és hosszas krákogás után olvasni kezdte:

– Engedjék meg, hogy néhány keresetlen szót mondjak. Szeretve tisztelt vendéget köszönhetünk szerény körünkben, iskolánk egykori jeles tanulóját, az új magyar gazdasági élet büszkeségét, a kiváló reformpolitikust és üzletembert, Bagoméri Ottó elv... ööö... urat. Tapsoljuk meg még egyszer kedves vendégünket! – emelte fel a hangját, mire ismét felcsattant a Csapi által titokban irányított tapsorkán. A gyerekek roppantul élvezték a helyzetet, és jókat vihogtak.

Encsi magasra tartott állal, üdvözült képpel folytatta:

– Bagoméri Ottót az egész ország ismeri, aligha kell őt bemutatnom iskolánk tanulói és pedagógusai előtt, hiszen ő mindannyiunk példaképe, a tisztesség, a tudás és a szakmai elhivatottság aranymercéje, aki egész életét mások boldogulására szentelte és soha nem volt egyetlen perc sem, amikor nem a dolgozó nép felemelkedésének és jólétének szent célja lebegett volna a szeme előtt. Különösen iskolánk köszönhet sokat Bagoméri Ottó ... ööö... úrnak, hálásak is vagyunk példamutatásáért és áldozatvállalásáért, s nem kevésbé azért, hogy számtalan esetben használta fel magas összeköttetéseit javunkra, amiként azt e gyönyörű, a közelmúltban elkészült és felavatott tornacsarnok is bizonyítja. Ha ő nem áll ki mellettünk a megfelelő helyen, most aligha ünnepelhetnénk itt. Köszönjük meg egy újabb, jól megérdemelt tapssal!

Csapi tudta a dolgát, lendült a keze és máris harsogott a tapsorkán. A vendég jobbra-balra villogtatta hófehér porcelánfogait és integetett. Az arcok ragyogtak, csak a két testőr meredt változatlan komorsággal, fenyegetően a közönségre.

Encsibe ilyen könnyen nem lehetett beléfojtani a szót.

– A mi Bagoméri Ottónk iskolánk kiemelkedően legjobb tanulója volt, diáktársai eszményképe, példaképe, szintiszta jeles az összes létező tantárgyból és ugyanígy folytatta későbbi tanulmányai során is, így nem csoda, ha már fiatalon bekerült az ország irányításának vérkeringésébe. Láthattuk őt számtalanszor a televízióban, amint éppen gyárat, új vasútvonalat, vagy éppen egy kórházat, lakótelepet avat fel, figyelhattuk parlamenti szerepléseit, okos felszólásait, kemény csatározásait hozzá méltatlan ellenfelekkel. A rendszerváltás bonyolult időszakában is megtalálta helyét ott, ahol a megváltozott politikai környezetben a legtöbbet tehetette. Pénzt és fáradságot nem kímélve több fontos nagyvállalat privatizálásának és irányításának gondját vette önfeláldozóan a nyakába, hogy a modern piacgazdaság úttörőjeként immáron nemzetközileg elismert tőkés nagyvállalkozóként mutasson irányt a fejlett nyugati civilizáció, a NATO és a hön áhított Európai Unió felé. Ma eljött hozzánk, egyszerű, hétköznapi emberek közé, hogy lássa, miként élnek ott, ahonnan elindult dicső pályafutása. Eljött közénk, hogy erőt, biztatást adjon, s hogy gyönyörködjön ifjúságunk, a jövő záloga boldog, bizakodó tekintetében. Felkérem nagyrabecsült vendégünket, Bagoméri Ottót, hallgassa meg a tiszteletére betanult rövid ünnepi műsorunkat, majd szóljon iskolánk tanulóihoz, a nevelőtestülethez és a szülői munkaközösség meghívottjaihoz. Köszönöm! – fejezte be Encsi és megkönnyebbült sóhajjal lehuppant a székére, de előtte még szemöldökének rándításával megadta a jelt Péterinek, aki tétova arccal, egész testében reszketve az oldalsó mikrofonhoz támo lygott.

– József Attila: A Dunánál – kezdte mutáló, nyekergő hangon, majd hosszasan kivárt.

– *A rakodópart alsó kövén ültem, néztem... néztem... és néztem...* – Péterinek kigúvadtak a szemei, elhallgatott, a plafont bámulta kétségbeesetten, mintha onnan várná a megváltást.

Ami még soha nem fordult elő, most megtörtént: a szavalóversenyek örökös győztese csúfosan belesült a frissen tanult versbe. Állt meredten, feje bíborszínben világított, melléből hörgő hangok törtek elő. A tornacsarnokban ülők hátborzongva figyelték a szörnyűséges leégést, bár mi tagadás, voltak, akik galádul még örültek is.

A halálos csöndben ekkor megszólalt Bagoméri Ottó:

– Na és, mit láttál azon a kövön, kispajtás?

Péteri odafordult és ziháló mellel, verítékes arccal, fakó hangon válaszolta:

– Azt hiszem... dinnyehéjat... Ott úszkált...

– És merre úszkált? Lefelé vagy felfelé?

– A dinnyehéj...? – hebegte Péteri a mikrofonállványba kapaszkodva. – Gondolom, lefelé... elvégre felfelé nem úszhatott

– Na, ugye, hogy tudod! Köszönjük meg a szép előadást! – vágta rá Bagoméri diadalmasan és összecsapta puha tenyerét. – Nagyszerű! Brávó! – mire az egész csarnok tapintatosan vele tapsolt. Csapi odaugrott az összeroskadni készülő gyerekekhez, és nem törődve Encsi gyilkos pillantásával, gyorsan hátravezette, majd az énekkar elé állt és felemelte a hangvilláját.

– Hallgassák meg a *Karádi nóták* című... – de a mondatot befejezni már nem maradt ideje.

Mindenki döbbenetére a vendég felállt és háborogva tiltakozott:

– Ejnye, tanár úr, nem lehetne inkább valami szép magyar művet énekelni, muszáj okvetlenül ezekkel a hazaáruló, reakciós, ócska slágerekkel köszönteni engem? Engem! Kikérem magamnak!

Most Csapin volt a sor, hogy elsápadjon.

– Kérem szépen, ez egy közismert...

– Hát éppen ez a baj! Lehetetlen, hogy ne tudjanak egy tisztességes magyar műsorszámot elővenni! Még hogy a karádi nóták!

Csapi nem hiába volt tapasztalt öreg róka, villámgyorsan feltalálta magát.

– Ahogy óhajtja a kedves vendég – hajtott fejet illetmősen. – Gyerekek, azt fogjuk énekelni, aminek a kottáját a kezetekben tartjátok. *Megértettétek?* – kérdezte nyomatékosan.

Az énekkari tagok összenéztek, elvigyorogták magukat – és rázendítettek a Kodály-féle *Karádi nótákra*. Bagoméri himbálózva, magasra emelt arccal, lehunyt szemmel, látható műélvezettel hallgatta a kórust, nyitott tenyerével hangosan verte a taktust az asztalon, bizonyára nagyon elégedett volt, hogy a karnagy kapásból engedelmeskedett. Minden versszak után élénken tapsolt, talán azt hitte, az a vége. Közben állandóan fecsegett a mellette ülőkhöz, akik zavart kényszeredettséggel hallgatták a viccelődéseit.

Csapi arca fokozatosan elkomorult, de az egész csarnok is rosszállóan figyelte a nagy ember viselkedését. Ez lenne az utolérhetetlen példakép? – néztek egymásra a gyerekek és lassan beindult a halk, majd fokozatosan felerősödő beszédzaj. Csapi hátra-hátra pillantott, a fejét csóválta, de nem tehetett semmit. A kórus fuldoklott a visszafojtott röhögéstől, egyre hamissabban énekeltek, a szólamok elcsúsztak, a szoprán sietett, az alt lemaradt, rosszabb már nem is lehetett volna.

Az ország legjobb iskolai énekkara fennállása óta a legpocsékabb szereplését produkálta!

Amikor Csapi – valahol a mű felénél – leintette a kórust, senki sem tapsolt, mindenki rettegve várt, mit fog mondani a vendég. Botrányt rendez? Minden oka megvolna rá, amit a kórus művelt, az egyszerűen alulmúlhatatlan volt. Atyaúristen, mi lesz itt mindjárt!

Bagoméri azonban felemelt hüvelykujjal gratulált és kijelentette:

– Látja, látja, tanár úr, tudnak maguk rendesen is danolni. Hát nem szebb ez, mint holmi agyoncsépett, giccses sláger? Nem vagyunk mi rászorulva kérem, Karády Katalinra.

A gyereksereg most értette meg, mekkora melléfogásnak a tanúi és iszonyú röhejbe törtek ki, zúgott a taps, Bagoméri felállt, hajlongott. Az meg se fordult a fejében, hogy az iskola rajta nevet, ő saját humorának, de főként politikai éberségének könyvelte el a sikert. Megszállta a nagylelkűségi roham és a mikrofont kézbe véve beszélni kezdett, holott nem ő, hanem a népi táncscsoport következett volna:

– Nagyon szép volt, köszönöm ezt a, megható, felejthetetlenül kedves fogadtatást és a rendkívül magas színvonalú, tartalmas, értékes műsort. Bevallom, elég ritkán járok kulturális rendezvényekre, de meggyőződésem, hogy ez a műsor az Állami Operaházban is bőven megállná a helyét. Emlékszem, annak idején én is folyton belesültem a versekbe, utálom a költőket azóta is, szóval, öcsi, ne búsulj, nincs semmi baj, bárkivel előfordulhat, minden oké, gyere, hogy szorítsak veled kezét. Hé, hol az a srác? Hívják csak ide!

Péterit az osztályteremben találták meg, ott bőgött a padra borulva, képtelenség volt lelket verni belé.

Eközben Bagoméri tovább szónokolt.

– Az énekkar is nagyszerű volt, hiába na, ez az iskola mindig híres volt arról, hogy klassz tanárai vannak. Ez igen, tanár úr, nagyon élveztem, máskor is szívesen hallgatnék hasonlókat, feltéve, hogy nem fog ijesztgetni azzal az izével... na, hogy is hívják... tudja!

– Karádi nóták – mondta feszes vigyázzállásban Csapi.

– Ja! Minket is folyton nyaggattak, hogy járjunk énekre, meg mit tudom én, miféle szakörökre. Nekem olyan botfülem van, hogy faragni lehetne, így aztán, ha csak tehettem, elhúztam a csíkot. De nehogy ti is így cselekedjete, kispajtások, az az idő elmúlt, most más világot élünk, mostanában a szocialista piacgazdaságot építjük. Marha nagy különbség! Meg aztán, ne feledjétek, nekem sok egyéb dolgom is volt, ugye, például az úttörő-mozgalomban, mert ha nem tudnátok, én voltam a úttörő csapatvezető-helyettes, bizony, én nem értem rá, hogy danolásszak meg szavalgassak, ilyen hiábavalóságokra nekem soha nem volt módom, pedig mennyire szerettem volna. Most meg hát, ha akarnám sem tehetném, hiszen hallhattátok, borzasztó sok teher van rajtam, országos gondok, a törvényhozás, meg az üzlet, ugye, a vállalkozásaim irányítása, ha nem nézek oda, kilopják a szememet, de hát ki nem lop manapság, ha teheti, naná, bolond volna, ha nem tenné, he-he-he, elvégre valamiből élni kell. Máshol persze ezt nem mondanám, de most magunk között vagyunk. Szóval csak így tovább, köszönöm a műsort, az igazgató úr baráti szavait, azt hiszem, itt az ideje, hogy gyorsan körülnézzünk, aztán megebédeljünk. Rohadt meleg van itt! – fűjt nagyot és zsebkendőjével a homlokát, kövér nyakát törölgette. Kikecmergett az asztal mögül, vele együtt felugrott mindenki, fönn a lelátókon is.

– Elnézést kérek – tördelte a kezét kétségbeesetten Encsi –, még nincs vége a műsornak. Legalább a Himnuszt hallgassuk meg...

– Igaza van, a Himnuszt nem szabad elhagyni. Menjünk már! – szólt vissza Bagoméri a válla fölött és búcsút integetve, szorosan nyomában a két marcona testőrrel, kicsörtetett a tornacsarnokból.

Mintegy vezényszóra az összes résztvevő visszaült a helyére és hűledezve, döbbenten bámultak egymásra. Csapi előresétált, széttárta karjait, mintha jelezni akarná: *ez van!* Aztán kezébe vette a mikrofont és fojtott hangon mondta:

– Hát ennyit bizonyos példaképekről. És most, csak úgy a magunk örömére, énekeljük el a Himnuszt.

Perpatvar

Az autóbusz a végállomáshoz közeledett. Az utasok már fészkelődtek, az ajtó lépcsőjéhez két suhanc nyomult, nehogy valaki eléjük vágjon. Egy görnyedt hátú, apró termetű néni, mindkét kezében tömött szatyrokat cipelve, gyöngyöző homlokkal, ide-oda imbolyogva próbált egyensúlyozni, de a kanyarnál megtántorodott és nekirepült egy kétméteres, félelmetes izomzatú, felnyírt tarkójú behemótnak.

– Bocsánat – rebegte a néni megszeppenve.

– Nem tud vigyázni? – förmedt rá a hústorony. – Minek utazik az ilyen? Kérjen inkább ingyenlakást a legközelebbi temetőben.

– Nem kéne így beszélned az idős hölgygel, fiatalúr – avatkozott közbe rosszállóan egy hetven körüli őszes, magas férfi. – A nagymamád lehetne...

– Magának nem osztottam lapot – mordult a nagy darab izomagyú. – Jobban tenné, ha befogná a száját, mert ha én fogom be...

– Akkor mi lesz? – nézett rá nyugodt tekintettel az ember. – Megtámadsz, vagy mi történik?

– Pofa be, öreg, mert kihajítom a buszból!

– Nem vagy te olyan erős, fiacskám – nevetett fel hangosan a bácsi. Az utasok elhűlve hallgatták a párbeszédet, közbeavatkozni senki sem mert.

Az autóbusz behúzott a megállóba, a suhancok lepattantak és vigyorogva figyelték, hogy a hatalmas fickó egyetlen rántással maga elé penderíti a magas férfit és viszi, mint a rongyot vagy két lépésen át.

– Mi nem tetszik, papa? – sziszegte fenyegetően az arcába. – Még mindig van kedve okoskodni?

– Azt ajánlom, ereszd el a kabátomat, mert eltöröm a kezéd!

– Na ne röhögtesse! Mindjárt összeccsinálom magam!

– Ismétlem, engedj el, amíg szépen mondom.

– Gondolja meg, mit beszél, fater! Összelapítom, szétmorzsolom, felzabálom! Világos?

– Próbáld meg – mondta az ember és a szeme se rebbent.

A hústorony meghökkent. Pislogva meredt a válláig is alig érő emberre. Láthatóan nem volt ahhoz szokva, hogy szembehelyezkedjenek vele, pláne egy ilyen aggastyán.

– Papa, magának elment az esze. Nézzen rám, velem akar kikezdeni? Vagy megunta az életét? Egy legyintés és magának vége. Ne hozzon ki a sodromból, mert tényleg lecsapom, mint a gyalogbékát.

– Hát akkor rajta, mit ígérgeted, tessék, csináld, ha annyira biztos vagy az erődben.

Ekkor már sokan álltak körülöttük, az utasokon kívül a járókelők is odasomfordáltak. Volt aki hangosan méltatlankodott: ekkora melák és nekiáll huzakodni egy öregemberrel? Szégyellhetné magát!

– Menjen a jó francba! – unta meg az óriás is. – Ne röhögtetem ki magam, hogy egy vén trottyossal vitatkozom. Tűnés, de gyorsan ám!

– Neked csak a bicepszed nagy meg száz, édes fiam. Na mi van, berezeltél, nem verekszünk? Csak nem ijedtél meg?

A túlméretezett izomagyú végképp zavarba jött. Bizonytalanul méregette a kicsi emberkét.

– Hogy meg így beszélni velem? Mit képzelsz, ki maga?

– Számít az, ki vagyok? Nem én kezdtem a kötekedést. Ha begyulladtál, kérj bocsánatot és el van boronálva, mehetsz a dolgodra, nem foglak bántani.

– Maga? Engem? Mondom, hogy elment a józan esze. A kisujjammal agyonnyomom! Ha nem tudná, mindenféle küzdősportot űzők, egy roppantás, és magának annyi...

– Hát akkor tessék, roppants, de ne húzd itt nekem az időt – mondta az ember, mire kitört az általános kacagás. – Vagy azt várod, hogy én adjam az elsőt? Egy szavadba kerül.

– Húzzon be neki egy jó nagyot, papa – kiabálta valaki. A hústorony odanézett, a szeméből tanácstalanság áradt. Aztán ismét a kis emberhez fordult.

– Most már tényleg elég, fater, jobban teszi, ha szedi a sátorfáját és elhúzza a csíkot.

– Addig innen el nem megyünk, amíg bocsánatot nem kérsz. Vagy úgy elverlek, mint a kétfenekű dobott! Megértetted?

– Na ne izéljen már... – a fickó egyik lábáról a másikra billegett. Lapátnyi kezeit a másik orra alá dugta. – Látja ezt, fater? Elég, ha kinyújtom, maga meghal. Semmi kedvem börtönbe kerülni.

– Pedig odavaló vagy – bólintott a kisöreg. – Aki képes egy öregasszonnyal hősködni, az nem érdemli meg, hogy normális emberek között éljen. Így akarsz kabátban verekedni?

– Sehogy nem akarok verekedni – ordított fel a hústorony. – Hagyjon nekem békét!

– Akkor mondd szépen: elnézést kérek.

– Azt lesheti!

– Így is jó – mondta az ember és kissé ügyetlen bokszt-alapállásba vágta magát. – Kezddhetjük!

E pillanatban rendőrautó fékezett a csoport mellett. A kocsiból két rendőr ugrott ki.

– Mi folyik itt? – kérdezte az, aki őrmesteri rangjelzést viselt.

– Ez az izompacsirta verekedni akar – mondta egy asszony.

– Kivel? Az öreggel?

– Nem igaz! – védekezett a hústorony. – Ő nem enged el... – és az ellenfélre mutatott.

– Így van? – nézett elámulva az öregre a rendőrőrmester. – Miért bántja ezt a fiatalembert?

– Inkább azt kérdezze meg tőle, miért volt olyan goromba ahhoz a nénihez, aki a kanyarban véletlenül meglökte a buszon. Sose védje ezt a rettenthetetlen bátor hőst, ez még egy öregasszonytól sem ijed meg, épp most dicsekedett az imént, mennyire ért a küzdősportokhoz.

Az őrmester a fejét csóválta.

– Miért hagyja kiröhögtetni magát, fiatalembert? Ha mindenáron verekedni van kedve, jöjjön velünk, ott benn majd lerendezzük.

– Akar a jó franc verekedni. Ő mászott rám, azt akarja, hogy még én kérjek tőle bocsánatot, ahelyett, hogy...

- Mi helyett? Mondja csak nyugodtan, barátom – biztatta az őrmester gyanús szelídséggel.
- Hát... mit tudom én... – A hústoronyról már szakadt a víz. – Semmi... Máskor jobban gondolja meg, kivel kezd ki, öreg, mert nem mindenki olyan jól nevelt, mint én.
- Mi az, hogy jól nevelt! Egy két lábon járó kudarc vagy, édes fiam – fortyant fel a kis ember ismét. – Látja, őrmester úr, már megint kezd. Na, le azzal a zakóval, fiacskám, aztán rajta! Adok én neked nevelést!
- Hé, hé – állt közjük az őrmester. A másik rendőr egy fának dőlve fuldoklott a röhögéstől. – Lassabban a testtel, uraim. Bácsikám, remélem, nem gondolja komolyan, hogy megmérkőzik ezzel dromedárral? Szétlapítja a fejét! Mire megmoccan, már nem is él.
- Kit érdekel! – toporzékolt az öreg. – Akkor sem hagyom, hogy tiszteletlen legyen.
- A hústorony egy lépést hátrált, arcára csodálkozás ült ki.
- Tudja mit, fater, inkább bocsánatot kérek. Hagyjuk a fenébe!... Maga képes volna agyonveretni magát, pusztán azért, mert nem voltam eléggé udvarias.
- Tévedsz, fiú, ennél sokkal többről van szó – felelte elszántan az ember. – Azt akartam megmutatni, hogy nem csak belőletek áll a világ. Most te vagy az erősebb, de eljön az idő, amikor téged is épp úgy aláznak meg, ahogy azt a szegény kis öregasszonyt te ott fenn a buszon. Rendben van, elmehetsz, még számolunk – mondta olyan hangon, hogy az óriás összerezzen. Egyet-kettőt köhintett, kissé bambán körbepislogott, aztán gyorsan megfordult és hatalmas léptekkel elsietett.
- A körülöttük állók tapsoltak. Egy magas, elegáns úr gratulált a kis embernek, az őrmester sapkájához emelte a kezét.
- Minden tiszteletem a magáé, bácsikám. Ezt alaposan elintézte, jobban, mintha mi csináltuk volna. Árulja el, mi a foglalkozása, honnan van ez a fantasztikus bátorság? Kicsoda maga egyáltalán?
- Én? Semmi különös. Sírásó vagyok. Mellesleg ennek a bunkó kölyöknek az apja. Vagy azt hiszi, másként mertem volna vele szájaskodni? Ezekkel...?

Kelt, 2006

Spenót

Agócs Sanyinak, szeretettel

Szása Agocsorján, a Válogatás szépirodalmi kiadóvállalat főszerkesztője gondterhelten forgatta a vaskos kéziratot, amely A TÁPLÁLKOZÁS-TUDOMÁNY BUKTATÓINAK MODERN MEGKÖZELÍTÉSE, VALAMINT EREDETI MINTA-ÉTELRECEPTEK hangzatos címet viselte.

Azon töprengett, mi közük van nekik a témakörhöz? Megalapításuk óta kizárólag szép-prózával, versekkel, esszéikkel foglalkoztak, de Jozsif Antologidze, a minisztériumi félisten odatelefonált ma reggel, hogy kezelje jóindulatúan a rendkívül tehetséges, sokoldalú szerző munkáját és mindenképpen találja meg a benne rejlő mögöttes értékeket, s ha lehet, soron kívül adjon neki zöld utat. Előző napon Eva Guljaskaja, a szerkesztőség esze, gömbölyű arcocskáján savanyú mosollyal tette asztalára az anyagot:

– Olvasd, Agocsorján elvtárs, épülésedre szolgál minden betűje, feltéve, hogy megérted.

Akkor ügyet sem vetett az okos főmunkatársnő szavaira – kellően megedződött az ifjú titánok világot felforgató újításaival szemben –, most azonban zavarban volt. Lehet, hogy ezúttal is Guljaskajanak lesz igaza, mint mindig? De hogyan utasítsa el a nagy Jozsif kérését, hogy meg se sértődjék, és saját pozícióját se veszélyeztesse? Hm! És hol a szerző neve? Név nélkül egyetlen mű sem adható ki, hacsak Antologidze elvtárs nem vállalja a felelősséget. Ezt okvetlenül tisztázni kell, s ha igent mond, akkor nincs mese, jobb mielőbb túllenni rajta, előbb-utóbb úgyis az lesz a vége, hogy az erősebb kutya győz.

Felütötte a kéziratcsomót, de már az első oldalnál bedühödött: „... ezért lehetőleg mellőzzük a húskészítményeket – állt a szövegben –, a zsíros ételek fogyasztását, mivel ezek növelik a koleszterinszintet, amiként a magas cukortartalmú éledelek is károsak a szervezetre nézve...” – és Agocsorján az asztalra csapott mérgében.

Megörült ez az alak? Örülünk, hogy napjában egyszer van mit ennie a népnek, hogy nem halnak éhen, s nem azzal hergelni, hogy miként kellene modernül táplálkoznia!

S mit kínál helyette a bölcs szerző? Hát persze, zöldségféléket, mintha nem eddig is murek-répán meg sós vízben főtt burgonyán éltek volna az emberek: „... ajánlatos a létfontosságú vitaminokat tartalmazó articsóka, bambuszrügy, a nemes gombaféleségek elterjesztése, továbbá a konyhakertekből ismert étkezési növények – saláta, spenót, sóska, uborka, stb. – termesztése...”

– Hol él ez az ember? – mérgelődött a főszerkesztő. Eddig sem ettek mást, a hentes már tavaly bezárt, legföljebb az üzemi konyhákban látnak havonta egyszer mócsingot, cukorért órákig kell sorba állni, s ha végre bejut az illető a boltba, jó, ha löknek neki fél kilót, s annak ki kell tartania a következő cukorosztásig, aminek időpontját csak a párt, a jó Isten és az Amerika Hangja képes megjósolni.

– Nem adom ki – határozta el szilárdan Szása Agocsorján –, akkor se, ha Antologidze a feje tetejére áll is. Nem fogok lázadást kirobbantani egy ilyen marhasággal. Akkor inkább Lenin összesét!

Már éppen telefonálni akart, amikor kopogtatás nélkül Eva Guljaskaja nyitott be az ajtón:

– Antologidze elvtárs van itt... – súgta izgatottan, de nem folytathatta, mert egy hatalmas termetű, bozontos bajuszt viselő, éktelenül kövér férfi sodorta félre az útból, és az irodába betolatott Jozsif Antologidze. Messziről nyújtotta szőrös kezét és úgy harsogott, hogy belerezegtek az ablakok.

– Hogy s mint, drága Agocsorján elvtárs, hogy mennek a dolgok, hallom, ki se látszanak a munkából, a támogatás meg kevés. Na de azért vagyunk mi a hivatalok élén, hogy segítsünk, nem igaz?

Agocsorján kényszeredett mosollyal felállt, hogy üdvözlje rangos látogatóját, aki még soha nem járt náluk; kis híján felsikoltott, mert a vendég olyan erővel szorította gyöngé, íráshoz szokott ujjait.

– Tisztelettel köszöntöm szerény vállalatunknál...

– Csak semmi formáság, kedves Szása elvtárs – nyögött a fotelba omolva Antologidze elvtárs.

– Mi jót olvasgat? Megnézhetem? Ó, igen... – lelkenedezett –, ismerem a művet és nagyra értékelem. Örülök, hogy máris kézbe vette. Nagyon helyes. Nagyon-nagyon helyes! Mi több: dicséretes! Sőt!

– Szabadna valami közelebbit megtudni a szerzőről? Ugyanis sehol nem látom a nevét. Bizonyára képzett élelmezésügyi szakember az illető.

– Hát... ööö... nem egészen, bár kétségtelen, hogy zseniális meglátásai vannak.

– Az író stílusa... hogy is mondjam... kissé terjengős. *Sok a betű!*... Idős? Vagy fiatal?

– Ahogy vesszük, kedves Agocsorján elvtárs, ahogy vesszük. Az én hetvenkilenc éves apám fiatal a kilencvenötödiket taposó szomszédhoz képest, s a tizenkét éves fiam szemében egy harminc éves férfi aggastyán. A fiatalság viszonylagos. Fogalmazzunk úgy, hogy a szerző éppen a legjobb korban van.

– Nem értem, minek ez a titkolózás, Antologidze elvtárs – komorodott el Agocsorján.

A vendég viselkedése hirtelen megváltozott. Fülíg pirult, akár egy zsenge szűz lány, kezeit szendén az ölébe ejtette. Szaporákat pislogott és szemérmesen rámosolygott a főszerkesztőre. Halkan fuvalázta:

– Szeretném, ha köztünk maradna, Szása elvtárs. A könyvet... én írtam.

– Maga? – hördült fel Agocsorján, aztán rutinosan megálljt parancsolt az indulatainak. – Az más, így természetesen merőben másként fest a dolog. De attól tartok, a szerzőt mindenképpen kötelesek vagyunk megnevezni, ráadásul előbb-utóbb kiszivárogná. Nehéz az ilyet titokban tartani.

– Annyi baj legyen! – legyintett elégedetten Antologidze elvtárs – Csak hadd szivároogjon! Legalább nagyobb lesz a keletje a könyvnek. Meggyőződése, hogy az olvasókat érdekli ez a témakör.

Antologidze elvtársnak igaza lett. A tízezer példányban megjelent mű már az első héten elfogyott. Különösen az állami intézmények, könyvtárak, hivatalok, irodák dolgozói vásárolták lelkesen, amiben közrejátszott egy tapintatos formában megfogalmazott körlevél is, amelyben ugyan nem szerepelt Antologidze elvtárs neve, de mindenki tudhatta, aki akarta... – aki meg nem, arról gondoskodtak, hogy *akarja* tudni –, miszerint a szerző nem más, mint... De, pszt!... – a nevet nem volt szabad kimondani!

A könyv elképesztő sikert aratott, Szása Agocsorján ámult-bámult, s már az utánnymást készítette elő. Étkezési klubok alakultak, ahol a könyvben leírt receptek alapján főzőverse-nyeket rendeztek. A húst és annak minden származékát végleg kitiltották az üzemi konyhák-ról, csakis zöldségfélét lehetett kapni: káposztalevest spenótfeltéttel és spenótfőzeléket káposztakörítéssel, de a dolgozók választhattak gusztusos sóska-felfűjtat uborkaöntettel, párolt sárgarépát „jó elvtárs módjára”, zellervagdaltat idei céklával és hasonló ingyencsét. A választék bővítése céljából az ebédjegyek árát a duplájára emelték.

Persze, maradiak mindig akadnak. Megjelent az izgága ellenzék, hogy tiltakozásra szólítsa fel a húskedvelőket. Ők is kiadtak egy stencilezett röplapot, melyen a kalóriadús táplálék fontosságát emlegették és kifigurázták a nyápicbelűeket. A mérsékelt középjobb – természetesen ez volt a legszűkebb tábor – a vegyes étrend mellett kardoskodott, mondván, az egyoldalúság sosem vezet jóra, ezért ebből is egy keveset – abból is egy keveset, s ha ez nem elég, ki-ki lakjon jól azzal, amit szeret, meg ami van.

A vita viharos gyorsasággal lángolt fel és egykettőre megmérgezte a jámbor lakosság közhangulatát, s hamarosan nem akadt egyetlen ember sem, aki semleges maradt volna. A három újonnan alakult párt – a *Húsos Párt*, *Spenót Párt* és a *Zöldséget-Hússal Párt* – a szak-szervezetekkel karöltve vasárnaponként ünnepélyes nagygyűlést rendezett, méghozzá egy időben, a város főterének három szabad sarkában – a negyediken a kiadóvállalat épülete állt –, és óriási hangszórókon át reggeltől estig egymást szapulták, kölcsönösen dögevőnek, fű-zabálónak, zöldhasúnak csúfolva és vadul anyázva az ellenfeleket

Az első tömegverekedés a harmadik héten tört ki. A rendőrség nem avatkozott közbe, nehogy bármelyik fél elfogultsággal vádolhassa őket, inkább hagyták, döntsék el egymás közt a vitát. Előkerültek a karók, a kapanyelek, vasvillák, csurgott a vér – amikor a város híres szépségkirálynője, az imádott Edita Tzinegeshvili, kezébe kaparintott egy mikrofont és az erősítőt maximumra véve, beszélni kezdett:

– Elvtársak! Férfiak és nők! Figyeljete rám! Miért egymást veritek, miért nem kérdezitek meg a kiadót, melyik pártnak van igaza? Hívjuk ki Agocsorján elvtársat és kényszerítsük nyilatkozatra.

A felhevült sokaság szempillantás alatt lecsillapult. Meghökkenve hallgatták az okos szavakat, s mintha vezényelték volna, egyszerre kiáltották mindhárom oldalról:

– Igaza van! Éljen Edita Tzinegeshvili! – Valaki skandálni kezdte, majd átvette az egész főtér:

– Agocsorján, gyere ki! Agocsorján, gyere ki!

Szása Agocsorján az ablak függőnye mögé rejtőzve leselkedett és sápadtan, remegő lábakkal hallgatta a tömeg követelését. Eva Guljaskaja bögött, s kijelentette, nem hajlandó az életét kockáztatni holmi főszerkesztőért, de még Antologidze elvtársért sem, inkább a nép közé veti magát – ezzel lecsapta a ceruzáját és bösz csatakiáltással elrohant, magára hagyva a szegény, elárvult Szása Agocsorját.

Nem maradt sokáig egyedül. Váratlanul kivágódott az ajtó és négy marcona tüntető rontott be, szó nélkül felkapták, s hiába tiltakozott, cipelték le a térre, egyenesen a mikrofon elé.

– Te írtad ezt az átkozott könyvet? – szögezte mellének a kérdést a harcias Edita Tzinegeshvili.

– A *töltőtollamra* esküszöm, ártatlan vagyok! Nem mondhatom el... megtiltották...

– Az minket nem érdekel! Mondd meg, vagy...

Hogy mi lett volna, nem derült ki, mert Szása Agocsorján úgy döntött, vallani fog, elvégre nem örült meg, hogy más miatt veresse félholtra magát, annál azért több esze van még egy főszerkesztőnek is.

– A könyv felelős szerzője Joszif Antologidze elvtárs! – vágta ki dacosan, hullámzó mellkassal.

– Úgy! Gyerünk Antologidze házához! – adta ki a parancsot az amazon lelketű Tzinegeshvili.

A tömeg meglódult. Tíz perc alatt kiértek a gyönyörű zöldővezeti villanegyedhez, ahol a legutolsó volt a sorban Antologidze elvtárs mesébe illő dácsája. A nagy ember éppen füvet nyírt – ez volt a mániája, legszívesebben colstokkal a kezében, zsilettpengével vágott volna egyenesre minden fűszálat, ha nem sajnálja hozzá a drága borotvaszappant –, egyik kezében fűnyíró ollót, a másikban tenyérenyi sült pulykacombot tartott, azt habzsolta kétpofára, szája környékén, kövér arcán csíkokban folyt szét zsír.

Amikor a tömeg előbukkant a saroknál, egyszerre döbbent meg a tüntetők hada és az elátkozott könyv szerzője. Joszif Antologidze először meghatódott, azt hitte, a rajongói érkeznek és kiballagott a háza elé, hogy üdvözlje őket, de szerencsétlenségére elfelejtette eldugni a pulykacombot. A nép irigyen bámulta zsírtól csillogó képét, a rég nem látott finom falatokat. Elsőként a *fűzabálók* felháborodása tört az ég felé, hogy aztán átvegyék a többiek is, és egy emberként, egy ritmusra, ütemesen kántálják:

– Le a spenóttal! Vesszen a sóska! Zabáljon zöldséget Antologidze!

Ekkor teljes szépségében előugrott Edita Tzinegeshvili, csodálatos szemei szikráztak a haragtól:

– Minek annyit papolni, elvtársak? Látjátok, ő a városi *magántörténelem legendárium*ba illő eleven, intő példája! Javaslom, vessük be az Antologidze-kertet spenóttal és sóskaival, s kötelezzük őt büntetésként arra, hogy ha a magok kikelnek, szemöldökcsipesszel gyomlálja a drágalátos pázsitját. Nézzétek, mit tartok a kezemben! Zöldség magvakat! Most vásároltam a boltban, első osztályú minőség. Lesz mit ennie! – ezzel ügyesen átugrott a kerítésen és széles mozdulatokkal szanaszét szórta a rengeteg magot és a jókedvre derült nép vidám éljenzésétől kísérve a kéznél lévő slaggal mindjárt jól be is locsolta.

– Na, én meg ezt hoztam – tolakodott előre a kócos bajszerű, hosszú hajú költő, Poetashvili, kétméteres, hosszú reklámtáblát emelve a feje fölé. – Ráírtam az új jelszót, hadd gyönyörködjön benne a mi jó öreg Joszifunk, hátha elmegy a kedve az írástól. Szögezzük ki, barátaim, itt vannak a szerszámok!

A táblán a következő szöveg állt, cifra, piros betűkkel:

– Le a spenóttal!

A város lakói összebékültek és azóta is húson élnek, ha jut, s ha meg nem haltak érelmeszesedésben.

Kelt, 2001

A szövetség

A Szellem már napok óta kísértett éjszakánként a helsingöri vár fokán, de a kutya se törődött vele. Az örök, amikor először felfedezték, megijedtek tőle, ám egykettőre hozzászoktak, később már heccelték is, hogy na, mi van, öreg, mi újság a pokolban, túl nagy a meleg? – egyéb nem történt.

– Hívjátok Hamletet! – rikoltozta kitartóan a Szellem. – Hamletet akarom!

– Jó, jó – vigyorogtak a katonák és mentek a dolguk után. Az őrség parancsnoka végül ráunt, és egy apróddal üzent a királyfinak, hogy idejárkál valamiféle fantom, itt randalírozik fél éjszakán át a várfalon, de be sem mutatkozik, csak folyvást Hamlet nevét üvöltözi. Így aztán Hamlet is füttyült az egészre.

Egyedül Ophelia volt az, aki nem vette ilyen félvállról az ügyet.

– Azért kinézhetnél oda – korholta szelíden a királyfit. – A kísértetekkel nem jó kukoricázni!

– Szó, szó, szó! – nevetett Hamlet. – Egy sírásó mesélte, hogy éjszakánként tömegesen korzóznak az unatkozó lelkek a temetőben, koponyájukkal a hónuk alatt. De rendben van, a kedvedért ma éjjel megnézem közelebből ezt a mi derék szellemünket. Te addig imádkozz egy jót, Opheliám.

A Szellem menetrendszerűen érkezett, pontban éjfélkor. Amikor meglátta a királyfit, ráförmedt:

– Na végre! Már azt hittem, kérvényt kell benyújtanom, hogy ide dugd az orrod.

Hamlet művelt ifjú volt, csöppet sem babonás, ezért a kereszt jelét mutatta feléje. Igaza van Opheliának, nem árt az óvatosság!

– Jól látok? Tényleg Atyám szelleme volnál? Netán egy egyszerű, közönséges gonosz kísértet vagy?

– Megörültél, fiú? Már meg sem ismeresz? Igenis, én Atyádnak szelleme vagyok!

– Miért jöttél vissza, miért nem nyugodsz békében?

– Elégedetlen vagyok veled, Hamlet – dörögte szemrehányóan a Szellem. – Ide s tova egy hónapja, hogy testvérem, Claudius, a gaz trónbitorló megölt, anyádnak elcsavarta a fejét, és te még mindig...

– A mamát ne keverjük bele, ha lehet.

– De igen, csak keverjük! Senki sem kényszerítette, hogy hozzámenjen az álnok hitszegőhöz. Követelem, hogy esküdhöz híven állj bosszút mindkettőjükön a halálomért. Elvárom, hogy, mint talpig férfi...

– Na persze – húzta el a száját kelletlenül Hamlet –, csakhogy ez nem ilyen egyszerű, Atyám. Te könnyen kísértgetsz onnan a túlvilágról, de nekem itt kell a régi főuraságok között ügyeskednem, akik, sajnos, egyelőre nagyon is elevenek. Könnyen úgy végezhetem, mint te, és akkor se bosszú, se korona. Mi a jobb: lenni, vagy nem lenni? Ez itt a kérdés, jó Atyám, nem ajánlatos fejetlenül kapkodni.

– Hát... elismerem, valóban nincs könnyű dolgod. Hogy akarsz hozzáfogni, fiam? Mik a terveid?

- Mindenek előtt megfelelő szövetségeseket kell szereznem, Atyám – lépett közelebb Hamlet.
 - És az sem mindegy, kiket. Nincs nagy választék.
 - Kiváló barátok vesznek körül. Ott van például Horatio...
 - Ő se rossz, kétségtelen. Néhányan összeálltunk, működik a hálózat, de ez még édes kevés ahhoz, hogy a hatalmat megszerezzük. Befolyásosabb urakat is meg kell nyernünk az ügynek.
 - És leendő apósod, Polonius?
 - Ne is említsd! – legyintett keserűen Hamlet. – Tudod, milyen gyáva és kétszínű. Szemben hízeleg, hajlong, hátam mögött meg örülnék nevez. Mosolyog, de kezében tört szorongat. Nem, nem ő a mi emberünk, Atyám.
 - Tanulj meg színlelni és barátként ölelni kebledre az ellenséget, hogy később felhasználhasd céljaid szerint. Légy politikus, fiam! No és Ophelia? Vele hogy állsz? Kijöttök egymással?
 - A csoda tudja, éjjel-nappal csak imádkozna. Mondtam is neki: menj kolostorba, Ophelia!
 - Féltelek, fiam...
 - Azért akkora baj nincs, Atyám – súgta bizalmasan Hamlet. – Ne aggódj, megtalálom az egyetlen lehetséges megoldást, amivel bosszút is állhatunk, és a trón is az enyém lesz, ha minden úgy alakul, ahogy szeretném.
 - Kíváncsivá tettél!
 - Sajnos, egyelőre nem mondhatok többet, de annyit elárulhatok, hogy már javában folynak az előkészítő-érdekegyeztető tárgyalások, szakértői szinten. Javaslom, találkozzunk mához egy hétre ugyanitt, ugyanekkor, és én bemutatom neked, Atyám, a szövetségesemet.
 - Jó, legyen. De emlékeztetlek, addig nincs nyugalmam odaát, amíg gyilkosom és hűtlen hitvesem...
 - Tudom, tudom, háborgó szellem, csak még ezt a hetet bírd ki. Ne félj, minden rendben lesz.
- Egy hét múlva a Szellem ismét megjelent és türelmetlenül libegett a várfalon. Hamlet szokása szerint késett. Már közeledett az első kakasszó ideje, amikor két gyanúsán settenkedő alak bukkant elő a vár tövéből. Az egyik Hamlet volt, a másik arcát eltakarta a leeresztett sisakrostély.
- Na, csakhogymegjöttetek... – fogadta őket ingerülten a Szellem. – Kit hoztál hát?
 - A szövetségesemet, Atyám. Talán kissé csodálkozni fogsz, de te mondtad, hogy a politika művészet, a lehetőségek tudománya. Jobb társat keresve sem találhattam volna terveim megvalósításához.
 - Jöjjön hát közelebb és mutassa meg arcának vonásait – parancsolta ünnepélyesen a Szellem.
- Az árnyékból kilépett a másik alak és kezdte leoldani a sisakját. Először egy kopasz fejbűb villant a holdfényben, majd a torzonborz szakáll... és a kísértet felordított:
- Ah! De hiszen ez... Claudius! Lehetetlen! Mit keres ő itt? Vigyázz, Hamlet, árulás történt!
 - Nem, testvér – duruzsolta hízelegve a király –, nyugodj meg, szó sincs árulásról, a fiaddal együttműködési szerződést kötöttünk. Ugyanis rájöttünk, hogy a civakodó főurak ellen kizárólag egyesült erővel, koalícióban léphetünk fel. Közös munkálkodunk majd az ország rendbetételén. Mindketten a nép javát tartjuk szem előtt, s persze a te nagyszerű, dicső emlékedet. Hamlet okos, értelmes fiú...

– Ó, jaj nekem! – zokogott fel a Szellem . – Tűz és víz! Mennyország és pokol! Hamlet és Claudius ugyanazon az oldalon! Akkor inkább a... – hangja fokozatosan elhalkult és alakja semmivé foszlott.

A szövetségesek összenéztek és megvonták a vállukat. Hadd mérgelődjön az öreg, világ-életében maradi volt. Majd megnyugszik, ha eljön az ideje és megérti, mire megy ki a játék, ám addig... csitt!

Barátságosan egymásra mosolyogtak, nehogy a másik megsejtsen valamit, hisz' jól tudták:

A politikai szövetségek nem az égben köttetnek!

A tanyasi kerítő

Koczó Péter fütttyentett a kutyájának, mire a kis korecs boldog csaholással ugrálta körbe a gazdáját.

– Na, Morzsa, most te leszel itthon az úr. Vigyázz mindenre! Asszonyt hozok a házhoz!

Dűlőúton vágott át a tanyák között. A késő délutáni nap lobogó színekbe burkolta a tájat, s ameddig a szem ellátott, sehol egy lélek, mintha mindenki a házakba húzódott volna, nehogy megzavarja Koczó Péter vasárnapi hangulatát.

Egy kókadozó fa alatt fekete ruhás, vénséges öregasszony ült a földön, lihegve. Amikor meglátta Pétert, hangos sópánkodással fogadta:

– Na, csak, hogy valaki erre vetődik! Az ember itt pusztulhatna el ebben a pusztaságban. Megöl ez a rekkenő hőség!

Péter készségesen ugrott az öregasszonyhoz és a kezét nyújtotta neki.

– Hadd segítsek. Hová igyekszik, néném? Nem emlékszem, hogy láttam volna a környéken.

– Ide mennék a Gódorék tanyájára, de a fáradtság levert a lábamról. Jaj, az a lány, az a lány... ! Csak nehogy elkéssek! – kárált, mint egy ijedt tyúk.

Koczó Péter egyszerűen csupa fül lett.

– Maga Gódor Bözsiről beszél?

– Arról, fiam. Akinek most akarod megkérni a kezét.

Péternek torkában akadt a levegő a meglepetéstől.

– Honnan tud maga erről, néném? Ismer engem?

– Amióta a világon vagy. Anyád, szegény, sokat beszélt rólad. Azt mondta, derék legény lettél. Kár lenne érted...

– De hát... nem értem! Hogy lehet, hogy sose találkoztunk?

– Nagy a világ, gyermekem, elkerültük egymást – sápítozott az öregasszony –. Nem is sejted, ugye, kivel beszélsz?

– Mi tagadás, fogalmam sincs.

– Nem szép tőled, de annyi baj legyen. Az a fontos, hogy én ismerlek, születésed óta. Imádkoztam is érted, mintha az őrangyalod volnék. Lehet, hogy tényleg az vagyok.

Péter nagyot kacagott.

– Maga? Őszintén szólva, nem ilyennek képzeltem az angyalokat. Inkább boszorkánynak nézném, már megbocsásson.

– Ki tudhatja? – mosolygott sejtelmesen a néne. – Pedig most is miattad fáradozom. Féltetek a Gódor Bözsitől. Nem azt teremtetted neked a jó Isten, hallod-e, Koczó Péter.

– Úgy! Szóval még a nevemet is tudja? Aztán mi kifogása van Gódor Bözsi ellen? Csinos lány, dolgos lány...

– Az az... meg egy kicsit csapodár. Most is ott van nála a Bársony Jani és nagyon teszi a szépet a te Bözsikédnek. Az meg csak úgy illegeti magát. Nem kellesz te annak, édes fiam. Kevés a pénzed, szegény vagy, a Jani meg gazdag, autóval jár hozzá.

– Mesebeszéd! – borult el Péter arca. – Nem hiszek magának. Kedvelem Bözsit és tudom, hogy ő is engem.

– Igen? Hát akkor jól figyelj. Látod azt a magas fát?

– Látom. Már hogyan látnám, nem vagyok vak.

– Hát ha nem vagy vak, akkor azt az autót is látnod kell, az istálló mellett. Az a Janié. Bolondot csinálnak belőled.

– A mindenségit! – hördült fel Péter. – Észre sem vettem. Pedig Bözsi tudja, hogy ma jövök hozzájuk, s hogy miért. Ez bizony nem volt szép tőle. Ilyenkor másik legényt hívni...

– Hiszel-e már nekem, fiú? – kérdezte az öregasszony.

Péter sápadtan rogyott a földre és kezébe temette az arcát.

– Hogy teheti ezt velem? Az a cafka...!

– Ugyan! *Csak lány...* – vigasztalta az öregasszony. – Ne hibáztasd. Inkább fordulj meg és nézz balra. Kit látsz?

A távolban fiatal leány közeledett feléjük. Kosárka volt a karján, benne frissen szedett vadvirág. Hangos dalolását feléjük sodorta a szél. Péter megélénkülve figyelt: ki ez a kis pacsirta? Még a járása is milyen táncos, takaros. Aztán felismerte:

– Juliska! Csatári Juliska! De örülök, hogy te vagy!

A lány odaérkezett és csodálkozva nézett a fiúra.

– Szervusz, Péter. Hát beléd meg mi ütött? Máskor észre sem veszed az ember lányát, most meg jó, hogy a nyakamba nem borulsz. Hová ballagsz ilyen ünneplőben?

– Már sehová. Hát te?

– Keresztanyámra várok. Nagyon kíváncsi vagyok rá, annyi mindent beszélnek róla össze-vissza. Kicsi korom óta nem láttam, mert anyámék féltettek tőle. Képzeld, azt tartják róla, hogy boszorkány. Errefelé nagyon babonás a nép. El nem tudom képzelni, mi történhetett, hogy most hirtelenében meg akar bennünket látogatni.

– Keresztanyád? – Péter hökkenten forgolódott, de az öregasszony eltűnt, mint a kámfor. – No nézd már... Az imént beszélgettem egy furcsa nénivel. Hová lett? Olyan különös volt, titokzatos. Ismert engem is, tudott rólam mindent. Éppenséggel ő is lehetne boszorkány. Hm. Lehet, hogy tényleg az...? – tette hozzá tűnődve és megborzongott.

– Te hiszel a csodákban, Péter? – csilingelt fel a lány nevetése. – Ez tetszik nekem. Ki sem néztem belőled.

– Hinnem kell, hiszen itt vagy. Eddig elmentünk egymás mellett, most meg... – Péter égő fülekkel, zavartan elhallgatott.

– Folytasd! Mit jelent az, hogy *most meg*?

– Hát, szóval... – esetlenkedett Péter –, megesküdnék, hogy te vagy a legszebb lány a világon. Ha elfogadnál...

– Szívesen – mondta szemérmes pirulással Juliska. – Te sem vagy csúnya legény – és kéz a kézben elindultak az erdő felé.

Kevés szóból is ért az ember, ha szerelmes.

A fa mögül előlépett az öregasszony és huncut mosollyal nézett a fiatalok után.

– Menjetek csak! – bólogatott elégedetten. – Ügyes kislány vagy, jó boszorkány lesz belőled. Férjhez mehetsz.

Kelt, 1999

Zseni, alulnézetben

Ifjabb Fabula József, vagy ahogy szűk családi és még szűkebb baráti körében nevezték: Jocó, ha megkérdezik tőle, miért és mikor hasonlott meg a világgal, aligha tudta volna megmondani.

Gyermekkorától apja, anyja a tenyerén hordozta, a szélőtől is óvták. Öt éves korában hasra esett a játszótéri homokozóban, ezért a háztartási alkalmazottat – fél éves bérét visszatartva – elbocsátották. Tíz éves volt, amikor az iskola udvarán, nagyszünetben, egyik osztálytársa húsz méterről fejen találta egy gumilabdával. Jocó elbögte magát, a dobálózó fiút azonnali hatállyal a város túlsó végén lévő iskolába száműzték. Más, jelentős esemény nem történt vele.

Jocó vézna, örökké duzzogó, kissé depressziós fiatalemberré serdült, aki képtelen volt önmagához méltó barátot, vagy barátnőt találni, igaz, nem is nagyon keresett. Minden szabadidejét a szobájában töltötte, unatkozott és kereste a lét s a tudat értelmét.

A család nem ismerte az anyagi gondokat: a papa minisztériumban dolgozott, s legalább öt nagyvállalatnál volt igazgatótanácsi tag, a mama egy magánbank vezérigazgatójaként húzott magas jövedelmet. Fiacskájuk számára az egyetemi felvételi üres formaság volt, amire saját, vadonatúj Mazdájával ment, későbbi évfolyamtársak s a tanári kar nem kis irigységére.

A bölcsészkar egyhangúsága nem kötötte le a figyelmét, méla könnyel bukdácsolt át a félévi vizsgákon. Nem maszatos képű proli gyerekeket akart tanítani – ezt méltóságán alulinak vélte –, hanem világhírű írónak készült. Igenis, írónak – ám nem közönséges firkásznak, amiből tizenkettő egy tucat. Álmaiban látta magát, amint átveszi az irodalmi Nobel-díjat, előre unta a ceremóniát; mindig ugyanaz! Sőt már azt is tudta, mit csinál a pénzzel: szétosztja a nála kevésbé tehetséges kezdők között.

Húsz évesen fogott hozzá élete első művéhez. Egyelőre csak a munkacíme volt kész, de már az is sokat ígérően hangzott:

A VILÁGEGYETEM HIBÁI ÉS AZOK KIJAVÍTÁSA.

Amikor megmutatta szüleinek az aláhúzott címsort, mindketten a zsebkendőjük után kaptak, anyja zokogott a meghatottságtól, apja férfiasan kezét rázott szépreményű fiával, magához ölelte és azt mondta:

– Apád eszét és bölcs mértéktartását örökölted, Jocóka, büszke vagyok rád! Ilyen tehetség nem járhat öreg, kétéves csotrogánnyal. Kapsz tőlem egy Mercedest!

Jocó – afféle bemutatkozásként, előtanulmányként – kisebb elbeszélést szándékozott megjelentetni. Ez nem az ő ötlete volt, sőt kifejezetten sértette az önérzetét. Elvárta volna, hogy minimum háromkötetes trilógiára buzdítsák, de nem volt mit tennie: a család régi barátja, Szegi Aurél költő, egy – atyai nagybácsikája tulajdonában lévő – sikeres művészeti folyóirat főszerkesztője adta a tanácsot. Az ő szava szent volt a családban, legalábbis irodalmi kérdésekben.

– Olyasmiről írf, Jocó, amivel eddig kevesen próbálkoztak – ajánlotta az idős költő és mindjárt útmutatással is szolgált. – Foglalkozz például a mai ifjúság helyzetével, élet-körülményeivel, írf örömeikről és gondjaikról, vizsgálj meg, mi érdekli a korosztályodat, s miként lehetne bevonni őket jobban a közéletbe. Gyönyörű, hálás téma! Először is készíts vázlatot. Ha nehézségeid adódnának, szólj, örömmel segítek...

Jocó az utolsó mondatot elengedte a füle mellett: még hogy nehézségei!... Nevetséges!

Miután kényszerűen elfogadta a témajavaslatot, nekiállt anyagot gyűjteni a novellához. E célból beszélgetést kezdeményezett néhány évfolyamtársával, akikről feltételezhető volt, hogy képesek használható válaszokat adni.

Elsőként egy jelentéktelen külsejű, szolid arcú fiút szólított meg, Láp Lajost.

– Hát nem könnyű most az egyetemisták helyzete, annyi szent – panaszkolta Láp, amikor Jocó hosszadalmasan előadta, mi járatban van. – Én úgy oldom meg, hogy középiskolásokat tanítok matekra, angolra, németre, éjjelenként pedig vagonkirakást vállallok. Apám nyugdíjas, anyám kórházi főápolónő, nem várhatom el tőlük, hogy ők vegyék meg a tankönyveimet.

A következő beszélgetőtárs egy harmadéves vidéki lány volt, akinek derékig érő szőke haja, világító kék szeme, nyúlánk termete általános feltűnést keltett. Mellesleg az egyetemi kosárlabda-csapat erősségeként emlegették és tagja volt a nemzeti válogatottnak is.

– Ritkán járok haza, mert drága az utazás – mesélte gondterhelt arccal –, pedig az öregeimre ráférne, hogy többet segítsék nekik. A kishúgom csípőficammal született, mozgásképtelen. Most arra spórolok, hogy egy tolokocsit vehessek a számára. Ne haragudj, lekések az edzésről – ezzel faképnél hagyta a csalódott Fabula Jocót, aki megállapította, hogy egy ilyen falusi libával lehetetlenség komolyan értekezni.

A harmadik beszélgetésnél szerencséje volt: egyszerre többen is – két fiú és egy tépett frizurájú, a legutolsó divat szerint öltözködő leány – vállalkoztak arra, hogy riportalanyai legyenek, mindhárman fővárosiak. A lány egyfolytában nyitott szájjal rágózott és olyan élvetegen, kacéran viselkedett, hogy Jocónak melege lett.

– Tényleg írni fogsz rólam? Tök buli! Állati jó!

– Nem rólad, hanem általában az egyetemistákról – hűtötte le Jocó. – Szeretnék minél átfogóbb képet festeni a mai ifjúságról. Alulnézetből.

– Miért, mi vagy te, szociológus? – ugratta a másodéves Pepe, basszusgitáros. – Ilyen dilikre pazarolod az idődet, ahelyett, hogy lejárnál a klubunkba?

– Különben jól vagy? – vigyorgott Frédi, a Sajó & Sajó utazási iroda tulajdonosának egy szem gyermeke. – Ha nem tudod mivel elverni az estéidet, szólj nekem, oltári szociális programokat szervezek neked. Csajok, pia, fű, bogyó, amit akarsz. Hozzá baromi dögös kégli!

– Talán majd máskor – hagyta rá Jocó, csak hogy szabaduljon tőlük.

– Oké, haver. Öt rongy a beugró! Világos? S ami még hozzájön. Tudod!

Jocónak sikerült megszerveznie egy interjúfélét Tar Pállal, a fiatal adjunktussal. A találkozóra az egyetem aulájában került sor, de már az elején rossz irányba indult a társalgás.

– Nagyon dicséretes, hogy ilyen témán dolgozik, Fabula. – kezdte Tar. – Az új autójából ítélve aligha lehetnek anyagi gondjai. Tiszteletet érdemel, hogy ennek ellenére törődik nehezebb sorsú diáktársai helyzetével. Ez mindenképpen a javára szól.

Ha Jocónak lett volna csöppnyi magához való esze, itt sürgősen abbahagyja a beszélgetést, de ő minden áron el akarta kápráztatni az ostoba adjunktust.

– Én író vagyok, tanár úr! Az egyéni problémák nem érdekelnek.

Tar nagyot nézett.

– Ó, bocsásson meg, ezt nem tudtam. És milyen művei jelentek meg idáig?

– Ööö... még semmi, de már készül! Először meg akarom ismerni az életet minden oldaláról, s úgy véltem, a legegyszerűbb, ha megkérdezem azokat, akik más körülmények között élnek, mint én.

– Hát ez is egy lehetőség, kétségtelen – hümmögött Tar. – Az igazat megvallva, egyéb módot is el tudnék képzelni ahhoz, hogy élettapasztalatot szerezzen. Engem például hová sorol? Könnyítésül elárulom, hogy a feleségem is tanít, és két kicsi gyermekünk van.

Jocó vállat vont – kit érdekel ez? Dühítette, hogy őt faggatják, ahelyett, hogy az adjunktus válaszolna a kérdéseire. Végére is ki az író kettőjük közül?

– Gondolom... – kezdte óvatosan, mivel nem akart hízelgőnek látszani –, valamelyik külső kerület zöldövezetében három-négy szobás, kertes ház, viszonylag kisméretű úszómedencével, két autó, elvégre a feleségének is kell valamivel közlekednie. Rebesgetik, hogy a pedagógusok nincsenek túlfizetve...

– Ne folytassa, Fabula, magának fogalma sincs a világról amiben él, nem tud semmit, csak amit az apuka az orrára köt. Gyanítom, újságot sem olvas. Az egészből annyi igaz, hogy a pedagógusokat rosszul fizetik. Egyébként másfél szobás lakásban lakunk Újpalotán, autónk nincs, úszómedencét utoljára a televízióban láttam. Eddig hét tudományos publikációt jelentettem meg, angolul, de azért nem merném magam írónak nevezni. Kíváncsi még valamire?

– Nem, köszönöm... – dadogta Jocó zavartan. Roppant kellemetlenül érezte magát, mert rájött, hogy az adjunktus nyilvánvalóan hazudik. Az első két riportalany is valószínűleg azért sajnáltatta magát, hogy kölcsönt vasaljon ki tőle, csak nem akarták mindjárt az elején lerohanni. Igen, erre figyelmeztette a papa. Lám, milyen igaza volt!

Megértette, hogy főlösképpen pocsékolja az idejét, úgysem őszinték az emberek. Célravezetőbbnek látszott, ha máris nekiveselkedik a munkának.

Még aznap este elkérte apja írógépét.

– Miért nem használod a szövegszerkesztőt?

– Mert nem értek hozzá, papa. Csak a játékokat mutattad meg.

– Jó, majd ideküldök valakit, hogy magyarázza el. Az az igazság, hogy ez a fránya masina még nekem is idegen. De neked muszáj megtanulnod, fiacskám. Tiéd a jövő!

– Szóval már a papa is ellenem van! – szögezte le magában keserűen Jocó.

Papírt fűzött az írógépbe és két ujjal, ahogy az apjától látta, leírta élete első novellája címét:

DIÁKÉLET, ALULNÉZETBEN

Írta: ifjú Fabula József író

Valósággal meghatódott, ahogy a neve mögött ott látta mosolyogni a szót: *író*. Annyira megtetszett neki, hogy egy egész oldalt telepötyögött, *Fabula József író... író... író... író...* Egy pillanatig eltűnődött, hogy vajon nem hosszú í-vel kell-e írni az „írót”, de aztán hagyta a fenébe: lényegtelen! Majd a szerkesztőségben kijavítják, ha tévedett.

Megelégtelve a játszadozást, belekezdett. Mindenek előtt vázlatot kell készítenie – emlékezett Aurél bácsi szavaira.

Nos, akkor jöjjön a vázlat!

Jó, jó, de *hogyan* kell vázlatot készíteni? Egyáltalán, milyen egy vázlat? Írja le előre, mit akar elbeszélni? Nem, ez marhaság!

Bekopogtatott apja dolgozószobájába. Az idősebbik Fabula a légpuskájával volt elfoglalva. A nyitott ablakon át éppen egy csiripelő verebet vett célba.

– Bocsánat, papa, hogy néz ki egy irodalmi vázlat?

– Hogy izé... mi kell? Irodalmi vázlat? Mi az ördögről beszélsz? Ne zavarj, fiacskám, látod, hogy nem érek rá. Ha valamit nem tudsz, kérdezd meg anyádtól.

A mamánál még lehangolóbb eredménnyel járt. Három barátnővel cseverészett, előttük vodka és gin, izgalmas kártyapartiba merültek.

– Megörültél, kicsikém? Ilyenkor zaklatsz? Menj apádhoz, majd ő segít. Miről van szó?

– A vázlat... – dadogta a fiú. Restellt a vendégek előtt kérni. Elvégre nem gyerek már!

– A holmiaidat ott találod az emeleten, a régi gyerekszobádban. Most akarsz rajzolni, este?

– Nem arról van szó, mama, ez egy irodalmi vázlat lenne... – A barátnők puszt dobva bűbájosan rámosolyogtak.

– Akkor jó. Pá, drágám, menj a szobádba vázlatozni.

Jocó elkullogott. Minek az a rohadt vázlat? – lázongott. Nem lehetne egyszerűen elkezdni a történetet? Na persze, már ha volna történet! Kénytelen lesz mégis Szegi Aurélhoz fordulni, pedig ki nem állhatta az öreget.

A költő idegesen fogadta a telefonhívást.

– Aurél bácsi, hogyan kell vázlatot csinálni?

– Miféle vázlatot?

– Hát... a novellához. Azt tetszett mondani, hogy először a vázlat... hogy okvetlenül...

– Ezt mondtam volna? Jaj, édes fiam, ez nem ilyen egyszerű, hogy csak úgy telefonban elmagyarázzam. Ragaszkodsz a vázlathoz? Azt javaslom, ne sokat totózz, hanem kezd el, ess neki bátran, aztán majdcsak kilyukadsz valahová. Mások is így csinálják.

Jocó visszaült az írógéphez és maga elé bámult. Próbálta elképzelni, milyen a *diákélet alulnézetben*, de nem jutott eszébe az égvilágon semmi. Talán a felvételi vizsgákkal indíthatna, hiszen ott kezdődik minden, leszámítva a gimnáziumi éveket, de az már a régmúlté.

Na nézzük, hogy is volt? Új papírt fűzött a gépbe és maga elé idézte a napot, amikor ő felvételizett. Persze, egyes szám, harmadik személyben kell szerepelnie.

„József leállította Mazdáját az egyetem parkolójában és kiszállt a kocsiból...”

Az utolsó két szót kihúzta: hát persze, hogy kiszállt, ha a kocsiban marad, sosem jut be az épületbe.

„Magához vette táskáját, benne az összes jegyzetét...”

Ez is hülyeség! Nyilván nem rakodott ki az ülésre. *„Magához vette a táskáját”* – és kész.

– *„Táskáját hóna alá szorítva, belépett a nagy ajtón, körülötte lámpalázás fiatalok nyüzsögtek. Táskáját...”* – Hoppá, már harmadszor szerepel közel egymáshoz a *„táskáját”* szó, vigyázni kell, ez szóismétlés. Legyen helyette, mondjuk... mi van hasonló kifejezés?... *Holmi!* Nagyszerű! De mit is akart azzal a harmadik táskával?...

Észre sem vette, hogy már éjfélre jár, de még mindig csak 2-3 sort sikerült kiizzadnia. Némileg megcsappant önbizalommal állapította meg, hogy írónak lenni nem könnyű mesterség, amíg bele nem tanul az ember. Ám de nem is kell egyetlen estén oldalakat körmölnie.

Hetek teltek el így.

Fabula Jocó, ha lehet, még jobban lesoványodott, szemei megkarikásodtak és szívből megutálta az írói pályát. Nem lehetne inkább elméleti fizikus, mint Einstein? Majd a papa elintézi, vigasztalta magát – csak hogy Szegi Aurél állandóan rágt a fülét, ráadásul szülei szétkürtölték a társaságban, hogy a fiacskájukból író lett, hamarosan megjelenik egy nagyszabású műve, ami minden bizonnyal korszakalkotó értékű lesz, sziporkázóan tehetséges a fiú, ők valósággal sajnálják, ahogy égeti magát, és a szívük szakad érte, látván, hogy az alkotás súlya alatt már-már összeroppan, de aztán bátran felszegi a fejét és ír tovább.

Szegi mindenáron látni akarta a készülő művet. Jocó meg is mutatta volna boldogan – csak hogy egyelőre nem volt mit! Azt az öt-hat oldalnyi agyonjavított lapot mégse adhatta a nagy költő kezébe. Helyette titokzatos arcot vágott, és sejtelmesen mosolygott:

– Alakul, Aurél bácsi, alakul! Sokakat fog meglepetés érni, ha elkészül!

A mama könnyezve csókolta, apja pezsgőt bontott.

– Igyál! – dörögte – Egy írónak innia kell, hogy ihletet nyerjen! Nesze, itt van ez a pár forint, menj mulatni, gyűjts élményt, kóstolj bele a pesti éjszakába – és cinkosan kacintva maréknyi ötezerest dugott a fia zsebébe.

Jocó loboncosra növesztett haja zsírosan, korpásan omlott a vállaira, nem borotválkozott, öltözeke még a divatosnál is szakadtabban lötyögött vézna testén. Az egyetemre nem járt be, a papával íratatta alá az indexeit, modora még zárkózottabb és fellengzősebb lett. Sokan ezt érdekesnek találták és igyekeztek a közelébe férközni, különösen a lányok, de ő hűvösen elhárította a közeledéseket. Gondterhelt arccal olyanokat mondott, hogy „*új felelősség nehezedik rám*”... „*A társadalom hézagait be kell tölni*...” – és hasonló sületlenségeket. Volt aki komolyan vette.

Azért, ha nehezen is, lassan körvonalazódni kezdett a mű. Egy lángeszű ifjúról szólt, aki világmegváltó terveket szövöget – hogy konkrétan miket, az nem derült ki az írásból. Felfelbukkant egy különös lányalak is, hol tűzvörös, hol meg ébenfekete hajjal, attól függően, milyen hangulatban volt a szerző. Időnként derékig érő, aranyszőke hajkoronával ábrázolta és közismert aforizmákat ismételtetett, orrba-szájba dicsérte a zseniális ifjút, ódákat zengve tehetségéről és hősies kitartásáról. Ennél több szerepe nem is volt, még nevet sem adott neki, egyszerűen csak „*a lány*”-nak nevezte mindvégig.

S egy szép napon pontot tett a nagy mű végére.

Szüleinek bejelentette, hogy hamarosan bemutatja nekik korszakalkotó munkáját, de előtte még szükségesnek tartja hozzáértővel is konzultálni. E célból el kívánja olvastatni Aurél bácsival, hiszen még véletlenül is akadhat egy-két apróság, amin javítani kell. Állítólag Jókaival is előfordult, hogy itt-ott belepiszkálgatott a kész alkotásba, miért ne tehetné meg ő is, már csak a tradíciók iránti tiszteletből is – mondta szerényen.

Szegi a lakásán fogadta az ápolatlan, messziről bűzlő, torzonborz szakállú írójelöltet. Jocó kivágta elé a kéziratot, s csak annyit mondott:

– Tessék. Elkészültem. Ilyet még nem olvasott a világ.

A költő rossz előérzettel vette kézbe a koszos, hézagosan gépelt, agyonjavított lapokat. Már a címnél összerándult a szemöldöke. Aztán erőt vett magán és nekifogott kibetűzni.

Az első néhány bekezdésnél még úgy-ahogy türtőztette magát, de amikor odaért, hogy „*a fiú szenvedélyesen eltolta magától a lányt, s a fülébe ivóltotta: az élet vajúdik!... És buzgó unokákat ellik!*” – Szegi elsápadt. Ez már neki is sok volt. Hogy fog ő ebből a zagyvaságból novellát faragni? Mert hogy így nem lehet kiadni, az nyilvánvaló, ugyanakkor azt is tudta, ha visszadobja, az apával és a nagybácsival gyűlik meg a baja. Akkor már inkább a kritikusok!

Köhintett kettőt és felelősségteljes arcot vágva, azt mondta.

– Kérlek, beszéljünk, mint férfi a férfival, vagy ha úgy tetszik, mint író az íróval. Ez a munka túlságosan nagy ívű ahhoz, hogy itt és most felületesen átfussak rajta. Ehhez elmélyülés kell, csend és teljes koncentráció. Ezért szeretném, ha itt hagynád néhány napig.

– Ha gondold... legyen úgy! – nyelt csalódottan Jócó. Mit akar ezen az öregúr elmélyedni? Egy ilyen mű már első pillantásra magával kell, hogy ragadja művelt, értő olvasóját. Megbántottságát alig leplezve, emelt fővel faképnél hagyta Szegit és dülva-fülva hazament.

Szegi Aurél piros ceruzát vett a kezébe és elkezdte aláhuzigálni a felhasználható részeket, de úgyszólván csak az írásjelek maradtak meg az eredetiből.

Egyszerűbbnek látszott, ha előről veszi az egészet. A címmel kezdte: a *Diákélet, alulnézetben* helyett beírta: *Diákszerelem*, de később ezt is kihúzta, mivel kiderült, szó sincs semmiféle szerlemlről, a főhős önnön nyavalygásával van elfoglalva, a lány szerepeltetése csupán ürügy, hogy idétlen vívódásait fitogtatja. Lerövidítette a címet *Diákok*-ra. Még ez is soknak bizonyult, mert a főszereplő egyetemista volt ugyan, de magáról a diákság problémáiról egy árva szó sem esett.

– Vajon hová akart kilyukadni a szerencsétlen? – törte a fejét Szegi Aurél.

Fogta magát és leírta: *Egy fiatalember gondolatai*. Lesz, ami lesz!

Innentől kezdve már könnyebb dolga volt. Hosszasan elmélkedett azon, mennyi egymásnak feszülő ellentmondás, rossz benyomás éri a mai huszonéveseket, s ez mekkora káoszt idéz elő a gondolkodó ifjú fejekben. Hiába keresnek világos, egyértelmű válaszokat a kérdéseikre, az őket körülvevő élet maga is zavaros, nem csoda hát, ha összefüggéstelen következtetéseik elrugaszkodnak a valóságtól:

– „...amiként a mellékelt példa is igazolja...”

Ide beiktatott egy pár mondatos elviselhető szakaszt az eredeti szövegből, majd ismét a saját gondolataival folytatta. Ezt újabb rövid Fabula-idézet követte. Így haladt oldalról-oldalra, és lassan már maga is élvezte a munkát.

Az új szerzemény nyomokban sem emlékeztetett az eredetire, s inkább bő lére eresztett szépelgésnek hatott, mintsem novellának, de annyi baj legyen, gondolta. Sokkal nehezebb lesz elfogadtatni a szerzővel, hogy ilyen gyökeresen átszabta a művét.

A novella megjelenésekor Szegi beállított a Fabula családhoz, azzal, hogy szeretne a család baráti köre nyilvánossága előtt gratulálni az ifjú szerzőnek, s egyúttal fel is olvasná a művet.

Fabuláné a nevezetes alkalomra meghívta legkedvesebb irigyeit, a barátnőket, és a férj is odarendelte megbízható beosztottait, akikről tudni lehetett, hogy megfelelő módon értékelik csemetéje érdemeit. Nem akartak túl nagy felhajtást, így csupán mintegy ötvenen várták farkaséhesen a díszvacsorát.

Jócó volt az egyetlen, aki nyugodtan készült Aurél bácsi szereplésére. Sajnálta, hogy nem készített másodpéldányt a kéziratból, így emlékezetből lesz kénytelen összehasonlítani a saját szavait az esetleges változtatásokkal, de bízott éles memóriájában.

Mert... hogy is kezdődött? Hm... Mi volt a címe? No persze, egyszer leírta, aztán többé nem volt vele dolga, azért nem emlékezhet rá. A világegyetem... vagy a diákélet... ? Igen, mintha valami ilyesmi lett volna. Úgyis meghallja, amikor a felolvasás elkezdődik.

A biztonság kedvéért Szegi Aurél felhajtott egy duplakönyvet, aztán rázendített:

– Hölgyeim és uraim, különleges tehetségű író első bemutatkozásának lesznek tanúi az én szerény és méltatlan tolmácsolásomban. Kérem, hallgassák lankadatlan, odaadó figyelemmel ifjabb Fabula József író novelláját: *Egy fiatalember tünődései a piramisokon innen és túl*.

Jocó gyanakodva hallgatta Szegi bevezetőjét. És a világegyetem? Vagy a diákélet? Az is lehet, hogy rosszul emlékezett a címre.

Szegi az a fajta hatásos felolvasó volt, aki a tőzsdei hírekből is képes drámát csinálni. Időnként félszeggel az ifjabb Fabulára sandított, s látta, hogy nincs oka aggodalomra.

Jocó lehunyta szemmel ült, pattanásos arcán bávatag mosoly derengett, fejét oldalra hajtotta. A saját nevén és a címen kívül egy mukkot sem értett a szövegből, minden elmosódottan kóválygott a levegőben. Elegáns kifejezések, sosem hallott idegen szavak halmozódtak egymásra, amitől lenyűgözően magas színvonalúnak hatott az egész. A jelenlévők között elvétve sem akadt, aki akár csak megközelítően sejtette volna, miről szól a felolvasás, s hogy mitől novella, lévén, hogy cselekmény egy szál nem sok, annyi sem volt, a szereplők, melyeket Jocó olyan verejtékes iparkodással teremtett, kivétel nélkül eltűntek, maga a főhős és „a lány” is csak utalásszerűen jelent meg. Szegi, gyönyörködve saját hangjában, csak mondta, mondta...

Amikor befejezte, a hallgatóság főbekólintva, dermedten meredt rá. Senki sem tapsolt, elfelejtették, hogy kellene.

A fiatal szerző sápadtan ült. A megindultságtól félájultan egyre csak hajtogatta: *Ezt én írtam? Mekkora tehetség vagyok!* – és könnyekre fakadt.

Kirobbant a vastaps, a vendégek az ifjú Fabula kezét szorongatták. Apja magához ölelte fiát, képtelen volt szólni, annál hangosabban sikongatott a boldog mama.

– Most látom, drágám, milyen sokat jelent, hogy annyit foglalkoztunk veled!

Szegi félrevonta a diadalittas szerzőt és halkán megkérdezte:

– Nos? Elégedett vagy?

– Hát persze! – bólintott Jocó. – Gratulálok, Aurél bácsi! Köszönöm Szépen olvastál.!

*

Amikor a vendégek elmentek Jocó kézbe vette a folyóiratot, hogy még egyszer átnézze a nagy művet, de a meghatottság könnyeitől nem látta betűket. Sajnálta, jó lett volna megérteni, a saját művét. De így is boldog volt.